

Note 1	Overordnet informasjon	Note 22	Varelager og beholdning av eiendom under utvikling
Note 2	Grunnlag for utarbeidelsen av konsernregnskapet	Note 23	Kortsiktige fordringer
Note 3	Presentasjon av regnskapet og utviklingen fremover	Note 24	Aksjer og finansielle eiendeler
Note 4	Estimater og forutsetninger ved utarbeidelse av konsernregnskapet	Note 25	Likvide midler
Note 5	Salg og kjøp av virksomhet	Note 26	Avsetninger og annen langsiktig gjeld
Note 6	Investeringer regnskapasført etter egenkapitalmetoden	Note 27	Kortsiktig gjeld
Note 7	Segmenter	Note 28	Kapitalstyring og finansiering
Note 8	Geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer og antall årsverk	Note 29	Rentebærende gjeld
Note 9	Inntektsføring	Note 30	Finansiell Risiko
Note 10	Varekostnader	Note 31	Derivater og sikringsforhold
Note 11	Lønnskostnader	Note 32	Aksjekapital
Note 12	Pensjoner	Note 33	Minoriteter
Note 13	Andre driftskostnader	Note 34	Leieavtaler, leasing
Note 14	Andre inntekter og kostnader	Note 35	Kraftproduksjon og kraftkontrakter
Note 15	Renter og andre finansposter	Note 36	Pant og garantier
Note 16	Skatter	Note 37	Nærstående parter
Note 17	Resultat pr. aksje	Note 38	Ikke videreført virksomhet
Note 18	Nedskrivningsvurderinger	Note 39	Andre forhold
Note 19	Immaterielle eiendeler	Note 40	Kontantstrøm Orkla-format
Note 20	Varige driftsmidler	Note 41	Hendelser etter balansedagen
Note 21	Andre eiendeler (langsiktige)		

NOTE 1 OVERORDNET INFORMASJON

Overordnet informasjon gir oversikt over hvilket regnskap som avlegges, hvem som godkjenner det, og hvor selskapet er notert. Eventuelle endringer i regnskapsprinsipper beskrives i tillegg til enkelthendelser som er spesielle i årets regnskap, også i forhold til tidligere avlagte regnskaper.

Generelt

Konsernregnskapet for Orkla ASA, inklusiv noter, for året 2017 ble godkjent av styret i Orkla ASA 13. mars 2018. Orkla ASA er et allmennaksjeselskap med kontoradresse Nedre Skøyen vei 26, Oslo (Norge). Organisasjonsnummer for Orkla ASA er NO 910 747 711. Aksjene omsettes på Oslo Børs. Orklakonsernet har virksomhet hovedsakelig innen merkevarer, fornybar energi og eiendom. Forretningsområdene er beskrevet i segmentinformasjonen i note 7.

Regnskapet for 2017 er avlagt i henhold til International Financial Reporting Standards (IFRS), som godkjent av EU. Måling og innregning av postene i regnskapet er gjort ut fra gjeldende IFRS-standarder.

Det er ikke gjort endringer i IFRS som påvirker årets regnskap i vesentlig grad. For opplysninger angående endringer i regnskapsstandarder fremover, se note 3.

Prinsipper og estimatusikkerhet er i stor grad er inkorporert i de enkelte notene. Prinsippene er skilt ut med «P» (P), og estimatusikkerhet er skilt ut med «E» (E). Estimatusikkerheten vil være av ulik grad, og de områdene hvor estimer vil ha størst betydning vil være omtalt både i note 4 og i de aktuelle notene med krysshenviing. I tillegg er enkelte bærekraftselementer presentert i aktuelle noter med «B» (B).

Orkla solgte i 3. kvartal 2017 sin 50 % andel i Sapa til Norsk Hydro. Sapa var klassifisert som et felles kontrollert selskap og regnskapsført etter egenkapitalmetoden. Som følge av avhendelsen og det faktum at konsernet solgte en betydelig eiendel, er Sapa reklassifisert til linjen for «Ikke videreført virksomhet» i resultatregnskapet både for 2017 og i sammenligningstallene, se note 38.

Konsernet har for øvrig ikke endret presentasjon, regnskapsprinsipper eller tatt i bruk nye standarder som vesentlig påvirker regnskapsrapporteringen eller sammenligningen med tidligere perioder.

Orkla benytter EBIT (adj.) både i resultatoppstilling og i presentasjon av segmentresultater. EBIT (adj.) er definert som «Driftsresultat før andre inntekter og kostnader». «Andre inntekter og kostnader» er beskrevet både i denne note og i note 4 og 14.

Orkla benytter begrepet «Organisk vekst» i forklaring av utvikling i driftsinntektene. «Organisk vekst» er ikke et regnskapsbegrep, men benyttes blant annet i Årsberetningen. «Organisk vekst» er rapportert vekst i driftsinntekter justert for valutaomregningseffekter, oppkjøpte og solgte selskaper.

Begrepet «Ekspansjonsinvesteringer» er definert i note 40 «Kontantstrøm Orkla-format». Begrepet benyttes også i note 7 «Segmenter».

Endringer i konsernsammensetningen i 2017

Som allerede omtalt har Orkla solgt sin 50 % andel i Sapa til Norsk Hydro. Sapa var regnskapsført etter egenkapitalmetoden som et felleskontrollert selskap og reklassiferingen til «Ikke videreført virksomhet» påvirker således kun linjen for «Resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper» samt etterfølgende sumlinjer.

Oppkjøp og salg av selskaper er presentert i note 5. Det største oppkjøpet i 2017 er Riemann i Orkla Care. Orkla Foods har solgt K-Salat i Danmark og Orkla Eiendom har solgt tre eiendommer i 2017.

Andre inntekter og kostnader

Spesielle forhold i driften er presentert på egen linje som «Andre inntekter og kostnader» da de kun i begrenset grad er utsagnskraftige til å kunne måle konsernets løpende inntjening. De viktigste forholdene er omtalt i note 14.

Andre forhold

Fra henholdsvis 2018 og 2019 vil tre nye standarder fra IFRS bli gjeldende. Dette gjelder Finansielle instrumenter (2018), Inntektsføring (2018) og Leasing (2019). Standardene og i hvilken grad de vil påvirke regnskapsføringen, er omtalt i de respektive notene. Overordnet vil de to første få relativt liten betydning, mens innføring av Leasingstandarden vil bli mer omfattende og kreve balanseføring av alle leieavtaler.

Konsernet har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants).

Gjennomførte verdifallstester underbygger at balanseførte verdier pr. 31.12.2017 på konsernets mest utsatte eiendeler er intakte, se note 18.

Den norske kronen har svekket seg gjennom 2017. Dette øker verdien av utenlandske investeringer, og det er i alt ført netto 1.088 mill. kroner i positive omregningsdifferanser mot egenkapitalen som følge av dette.

Note 1 forts. ➔

B BÆREKRAFTSELEMENT

God interessentdialog er viktig for å ivareta Orklas ansvar overfor ulike interessentgrupper, tilpasse seg endringer i samfunnet og for å skape tillit til virksomheten. Orkla har en aktiv dialog med kunder, leverandører, ansatte, eiere, myndigheter og samfunnsaktører, og er opptatt av å forstå deres synspunkter. Selskapene i konsernet skal legge til rette for en god og effektiv håndtering av klager og andre henvendelser. Gjennom samarbeid med andre kan Orkla oppnå større fremskritt i arbeidet for en bærekraftig verdikjede.

Orkla utarbeider en egen bærekraftsrapport som beskriver fremdriften i arbeidet med miljørelaterte og sosiale forhold. Bærekraftsrapporten inngår som en egen del i Orklas Årsrapport, og kriteriene for rapporteringen er nærmere omtalt i denne rapporten.

NOTE 2 GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSEN AV KONSERNREGNSKAPET

Det er avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet at de grunnleggende prinsippene for så vel regnskapsføringen som sammenstillingen av konsernet er kjente. På samme måte vil bruk av parenteser og hvilken valuta regnskapet er avlagt i, være betydningsfull.

Eiendelene i balansen regnskapsføres med utgangspunkt i anskaffelseskost og denne vil i stor grad være førende for videre behandling. Normalt vil anskaffelseskost være den høyeste verdien en eiendel kan føres opp til. Avvik fra dette er behandling av finansielle eiendeler og regnskapsmessige sikringer, som blir løpende regnskapsført til virkelig verdi. Eiendeler som ikke lenger forsvarer sin verdi, blir skrevet ned til gjenvinnbart beløp, som er det høyeste av bruksverdi og salgsverdi fratrukket salgskostnader.

Som underliggende forutsetning for regnskapsføringen ligger periodiseringsprinsippet og fortsatt drift. Fortsatt drift kan overordnet begrunnes i Orklas soliditet med en egenkapitalandel pr. 31.12.2017 på 65,2 % og god likviditet som mer enn dekker konsernets forpliktelser i kommende 12 måneder, se note 29.

Eiendeler og gjeld er klassifisert som kortsiktige når de er en del av normalt varekretsløp, når de er holdt primært for handelsformål, når de på balansedagen er likvide midler eller når en ikke har en ubetinget rett til å utsette betaling i minst 12 måneder. Andre poster er langsiktige. Utbytte blir først gjeld når det er formelt vedtatt av generalforsamlingen. Ikke videreført virksomhet og eiendeler holdt for salg blir skilt ut på egne linjer som kortsiktige poster.

Alle beløp er i mill. NOK dersom ikke annet er angitt. Tall i parentes er kostnader eller utbetalinger (kontantstrøm). Morselskapets (Orkla ASA) funksjonelle valuta er NOK, og konsernets presentasjonsvaluta er NOK.

Avsnittene i *kursiv* foran resultatregnskap, balanse, kontantstrøm og noter er vist for å gi en mer utfyllende forklaring til de ulike presentasjonene.

Konsolidering og innregning av selskaper i konsernet

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede finansielle stillingen når morselskapet Orkla ASA og selskaper der konsernet alene har kontroll (datterselskaper) presenteres som én økonomisk enhet. Alle selskapene som innregnes 100 % har benyttet konsistente prinsipper, og alle interne forhold mellom selskapene er eliminert. I tillegg blir felleskontrollerte- og tilknyttede selskaper presentert i henhold til egenkapitalmetoden, mens eventuelle mindre eiendeler i andre selskaper blir presentert til virkelig verdi, med verdiendring over totalresultatet.

Eierandeler i selskaper der konsernet alene har kontroll (datterselskaper), er konsolidert 100 % linje for linje i konsernregnskapet fra den dagen konsernet har kontroll, og er konsolidert til den dagen slik kontroll opphører. Kontroll vil foreligge når konsernet har makt til å styre datterselskapet, er eksponert for, eller har rettighet til variabel avkastning fra datterselskapet og har mulighet til å bruke makten over datterselskapet til å påvirke størrelsen på avkastningen. Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datterselskapene, blir selskapene fortsatt innregnet linje for linje med 100 %, mens minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad og andel av egenkapitalen blir presentert på egne linjer. Pr. 31.12.2017 er det ingen selskaper som er konsolidert i konsernet med bakgrunn i reglene om å ha «de facto kontroll» som betyr at konsernet har < 50 % eierskap, men i kraft av eiersammensetningen i realiteten likevel har kontroll.

Resultatet fra felleskontrollerte og tilknyttede selskaper blir løpende presentert som en del av konsernets resultat. Disse presenteres begge etter egenkapitalmetoden. Dette gjelder eierandeler i selskaper der konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse (felleskontrollerte selskaper), og eierandeler i selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse (tilknyttede selskaper). Begge disse kategoriene er presentert i note 6.

Mindre eierandeler i andre selskaper er omtalt i note 21 og 24. Disse finansielle investeringene er i hovedsak behandlet som tilgjengelige for salg og balanseført til virkelig verdi med verdiendring ført mot totalresultatet.

Prinsipper for omregning av utenlandsk valuta

Inntekter og kostnader i datterselskaper med annen funksjonell valuta enn morselskapet omregnes pr. måned til månedens gjennomsnittskurs og akkumuleres. Balanseposter i datterselskaper med annen funksjonell valuta omregnes til kursen på balansedagen. Omregningsdifferanser regnskapsføres mot totalresultatet. Omregningsdifferanser oppstår fra to ulike forhold. Det første skyldes at resultatregnskap med annen funksjonell valuta enn morselskapet blir omregnet til månedens gjennomsnittskurs, mens egenkapitalen blir omregnet til sluttkurs. Det andre skyldes at åpningskurs og sluttkurs på egenkapitalen er forskjellig. Når gjennomsnittskurs i resultatet og åpningskurs på egenkapitalen er ulik sluttkurs, oppstår det omregningsdifferanser i forklaring av utviklingen i egenkapitalen. Omregningsdifferanse knyttet til inn- og utlån i annen funksjonell valuta utpekt som nettoinvestering, regnskapsføres også mot totalresultatet. Denne er vist som egen post i totalresultatet. Alle kurser er hentet fra Norges Bank.

Viktigste valutakurser ved konsolidering mot norske kroner

	Gjennomsnitt av månedskursene		Sluttkurs pr. 31.12.	
	2017	2016	2017	2016
EUR	9,33	9,29	9,84	9,09
SEK	0,97	0,98	1,00	0,95
DKK	1,25	1,25	1,32	1,22

Transaksjoner i utenlandsk valuta regnskapsføres til dagskurs på transaksjonstidspunktet. Finansielle fordringer og gjeld i valuta presenteres til kursen på balansedagen, og eventuell gevinst/tap resultatføres som finansposter. Andre pengeposter i valuta (for eksempel kunde- fordringer og leverandørgjeld) presenteres til kursen på balansedagen, og gevinst/tap resultatføres som driftsposter.

NOTE 3 PRESENTASJON AV REGNSKAPET OG UTVIKLINGEN FREMOVER

Sentrale regnskapsprinsipper utdyper de grunnleggende prinsippene og beskriver hvorledes enkeltposter i regnskapet er behandlet. Alle prinsipper er forankret i gjeldende IFRS, men det må likevel gjøres valg, tolkninger og tilpasninger som i større eller mindre grad kan påvirke regnskapsavleggelsen. Utviklingen innen regnskap skjer fortløpende, og endrede regler vil kunne gi vesentlig endret regnskapsføring.

Beskrivelse av regnskapsprinsippene er som nevnt innledningsvis, presentert i hver aktuelle note. Dette er gjort for at brukerne av regnskapet skal få så god oversikt som mulig ved oppslag på den aktuelle noten.

Oppstillingsplanene

De totale oppstillingsplanene er resultatregnskap, totalresultat, balanse, kontantstrømoppstilling og oppstilling over endringer i egenkapitalen.

Resultatregnskapet viser konsernets ordinære resultat, er inndelt i ulike resultatlinjer og ender opp i konsernets årsresultat. Orkla har valgt en tradisjonell artsinndeling av resultatregnskapet. Resultatregnskapet viser ett sammenlignbart år.

Totalresultatet tar utgangspunkt i konsernets årsresultat og viser poster som føres mot egenkapitalen, men som ikke inngår i periodens ordinære resultat. Postene som inngår, er estimatavvik på pensjoner, endring på sikringsreserve i sikringsforretninger, endring i resultatreserve på aksjeinvesteringer samt valutaomregningsdifferanser. Estimataavvik på pensjoner blir ført mot egenkapitalen med permanent virkning, mens de øvrige postene er midlertidige egenkapitalføringer, som vil reverseres ved salg eller oppgjør av de relaterte eiendelene/postene. Tilsvarende poster i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper regnskapsføres på samme måte.

Balansen er tradisjonell, med start på langsiktige eiendeler og ender opp i likviditet på eiendels-siden. Rentebærende fordringer utover likvide midler er ikke skilt ut på egne linjer ut fra et vesentlighetssyn. De rentebærende postene fremkommer i noter. På egenkapital- og gjeldssiden er det skilt mellom egenkapital, rentebærende og ikke rentebærende kort- og langsiktige poster.

Kontantstrømoppstillingen er satt opp i henhold til den indirekte metoden og viser kontantstrøm fra henholdsvis operasjonelle-, investerings- og finansieringsaktiviteter, og forklarer periodens endring i «Likvide midler».

Orkla presenterer i tillegg en kontantstrøm i Orkla-format, som summerer seg til endring i netto rentebærende gjeld og er presentert i note 40. Segmentinformasjonen og opplysninger gitt i Årsberetningen refererer i stor grad til denne, da det er slik konsernets kontantstrømmer rapporteres og styres. Kontantstrøm fra driften er en viktig styringsparameter i Orkla, se note 7.

Oppstilling over endringer i egenkapitalen viser alle poster som går mot egenkapitalen, inklusiv poster fra totalresultatet. De postene som kommer i tillegg til totalresultatet, er transaksjoner mot eierne, slik som utbytte, kjøp og salg av egne aksjer samt minoritetstransaksjoner.

Endringer i standarder fremover

Konsernregnskapet vil bli påvirket av endringer i IFRS. IASB har både publisert standarder og arbeider med prosjekter som i større og mindre grad vil påvirke Orklakonsernets regnskap fremover. De viktigste standardene som kan medføre endringer, er ny IFRS 15 Inntektsføring (trer i kraft 2018), IFRS 9 Finansielle instrumenter (trer i kraft 2018) og IFRS 16 Leieavtaler (trer i kraft 2019). I tillegg arbeides det med endringer i IFRS Rammeverk samt med ny standard for Forsikringskontrakter.

Overordnet ser det ut til å være leiekontrakter som vil påvirke Orklakonsernet mest. Det vil bli krav om å balanseføre alle ikke uvesentlige leiekontrakter, og det kan være vanskelig å avgrense opp mot serviceavtaler. Kravet om balanseføring vil føre til endringer i kostnadsbildet med reduksjon i andre driftskostnader, høyere avskrivninger og finanskostnader som følge av balanseføring og effekter fra neddiskontering av oppstått forpliktelse. I balansen vil det bli høyere verdi på anleggsmidler, tilsvarende høyere forpliktelser, og egenkapitalandelen vil falle. Analysen og utfall av endringen vil være avhengig av at porteføljen av leasingobjekter er tilnærmet uforandret frem mot ikrafttredelse. Nye regler kan føre til nye holdninger og endrede vurderinger rundt nytten av leasing. Nærmere beregninger av dette forholdet er presentert i note 34.

Når det gjelder inntektsføringsstandarder, vil effektene bli svært begrensede for den type salg Orklakonsernet i hovedsak har. Nærmere omtale av effekter er presentert i note 9.

Endringer i IFRS 9 Finansielle instrumenter ser overordnet ikke ut til å påvirke konsernet i stor grad. Implementering av standarden vil ikke medføre omarbeidelse av historiske tall, og det er ikke forventet påvirkning på regnskapet verken fra standardens regler om klassifisering, nedskrivingsvurderinger, eller sikringsbokføring. Det forventes at sikringsrelasjonene som kvalifiserer for sikringsbokføring etter IAS 39 fortsatt vil kvalifisere etter IFRS 9. I tillegg vil det under IFRS 9 kunne være flere sikringsforhold som kvalifiserer for sikringsbokføring fremover, uten at dette forventes å påvirke regnskapet vesentlig.

NOTE 4 ESTIMATER OG FORUTSETNINGER VED UTARBEIDELSE AV KONSERNREGNSKAPET

Avleggelse av regnskap medfører at ledelsen på avslutningstidspunktet må ta beslutninger som bygger på den kunnskap og det skjønn som eksisterer på den gitte dato. Dette kan gjelde estimater og forutsetninger for regnskapsposter eller andre forhold som også kan ha vesentlig innflytelse på verdsetting av selskapet. For regnskapsbrukerne er det viktig å være klar over disse ulike postene og hvilke verdsettelsesteknikker som ligger til grunn for verdiene i regnskapet. Vesentlige endringer i verdier helt frem til styret avlegger årsberetningen vil være reflektert enten i regnskapet eller i noter.

Områder med størst estimatusikkerhet

Ledelsen har benyttet estimater og forutsetninger ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dette gjelder for eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og tilleggsopplysninger knyttet til betingede forpliktelser.

Virkelige verdivurderinger påvirkes av estimat på avkastningskrav. Avkastningskrav fastsettes gjennom kapitalverdimodellen og påvirkes av estimat på risikofri rente og risikopåslag.

De fleste balanseposter vil i noen grad være påvirket av estimatusikkerhet. Denne er beskrevet og inngår i omtalen pr. note. Noen områder er betydelig påvirket av estimatusikkerhet, og de områdene hvor estimater vil ha størst betydning vil være:

Beløp i mill. NOK			Bokført verdi
Regnskapspost	Note	Estimat/forutsetninger	
Goodwill	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	14 150
Varemerker med ubestemt levetid	18, 19	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	5 312
Varige driftsmidler	18, 20	Nåverdi fremtidig kontantstrøm/NSV ¹	11 683
Rabatter, returer o.l.	9	Beregnet avsetningsbehov i henhold til avtaler	(1 387)

¹NSV: Netto SalgsVerdi

Områdene med størst risiko for vesentlige endringer er balanseført goodwill og varemerker med ubestemt levetid. Dette gjelder både fordi beløpene er betydelige og fordi eiendelens verdi er basert på innregningsprinsipper fra kjøpsverdiallokeringer. Vurderinger rundt disse langsiktige eiendelene er omfattende omtalt i note 18. Det er viktig å være klar over at egenutviklede varemerker ikke er balanseført og således ikke medfører noen balansmessig risiko.

Verdsetting av og estimert utnyttbar levetid for varige driftsmidler bygger på fremtidsinformasjon og vil alltid være beheftet med en viss grad av usikkerhet. Spesielt i en situasjon hvor konsernet

Note 4 forts. ➔

planlegger store endringer i produksjonsstruktur og antall produksjonssteder, vil vurderinger knyttet til ulike produksjonsanlegg komme i ekstra fokus. De ulike produksjonsstedene er løpende vurdert ut fra en fortsatt drift-tankegang, men i en situasjon hvor endret organisering kan bety at enkelte anlegg vil bli lagt ned eller reorganisert, vil disse vurderingene løpende måtte endres og kan føre til at både mer- og mindreverdier avdekkes.

På samme måten vil konsernets beslutning om å investere i en felles ERP-plattform kunne medføre at enkelte gjeldende IT-systemer vil måtte nedskrives. En verdsettelse av de gjeldende IT-systemene ville finne sted på det tidspunktet de ulike selskapene formelt vedtar sin investering i nytt ERP-system (for mer informasjon om ny ERP-plattform, se note 19).

Innen merkevarevirksomheten utgjør rabatter betydelige beløp. Rabattene fremkommer ikke direkte av regnskapet. Det er netto omsetning etter rabatter som presenteres som konsernets driftsinntekter. Størstedelen av rabattene avregnes på fakturaene. Det gjøres avsetninger for den delen av rabatter som ikke blir løpende avregnet. Dette vil i hovedsak være knyttet til forhold som opptjent årsbonus, kjederabatter og joint marketing.

Rabatter det gjøres avsetning for, rapporteres som kortsiktig gjeld pr. 31.12. og beløper seg til 1,4 mrd. kroner. Avsatte rabatter er knyttet til avtalefestede forhold som i hovedsak er basert på kjedeavtaler og rapportert salg. Rabattstrukturen er kompleks og beregnes ut fra ulike rabattmatriser og avtaler, og innebærer iboende risiko for estimatavvik. Det har ikke blitt konstatert vesentlige avvik mellom beregnede og utbetalte rabatter de siste årene.

Andre salgsinnteksreduksjoner som returer av sesongvarer o.l., må estimeres med bakgrunn i at data fra eksterne kilder ikke vil være tilgjengelige før etter avleggelse av regnskapet. Ordningene innebærer en iboende risiko for estimatavvik. Det har ikke vært vesentlige avvik mellom avsatt og virkelig rapportert de siste årene.

Etter salget av andelen i Sapa har Orkla beholdt visse forpliktelser relatert til sitt tidligere eierskap. Dette gjelder i all hovedsak forpliktelser knyttet til avgitte garantier og skadesløsholdelseserklæringer til Norsk Hydro. Det er per dags dato ingen materiell endring i vurderinger knyttet til forpliktelsene og usikkerheten i disse. Se også note 6 for fjorårets årsregnskap. Orkla har i henhold til IAS 39 gjenspeilet usikkerheten ved disse forholdene i presentasjonen av gevinsten, slik at det er avsatt et beløp som tilsvarer rundt 4 % av salgsprovenyet. Se også note 26.

Andre estimater og forutsetninger er omtalt i de ulike notene, og det som ikke naturlig inngår i andre noter, fremkommer i note 39.

Fremover

Fremtidige hendelser og endringer i rammebetingelser kan medføre at estimater og forutsetninger må endres. Orklas samarbeidsavtaler med kunder inngås, i likhet med bransjen for øvrig, i hovedsak for avgrensede tidsperioder. Rammene for samarbeidet blir dermed normalt reforhandlet med jevne mellomrom. Disse forhandlingene kan medføre endringer i både betingelser og posisjoner som omfattes av den enkelte samarbeidsavtale. Det er Orklas selskaper (business units) som normalt inngår avtaler med den enkelte kunde.

Nye standarder og nye uttalelser og tolkninger av gjeldende standarder kan medføre at valg av prinsipper og presentasjon vil bli endret. Slike endringer vil bli regnskapsført når nye estimater blir utarbeidet og nye krav til presentasjon eventuelt foreligger. Disse forholdene er omtalt både i prinsippbeskrivelse og noter.

Utøvelse av skjønn

I tillegg vil valg av presentasjonsform, regnskapsprinsipper og skjønn ved utøvelsen av disse kunne påvirke regnskapet. Dette gjelder f.eks. både vurderingen av hvorvidt en «Ikke videreført virksomhet» skal skilles ut og presenteres på egen linje, og hvilket tidspunkt dette skal gjøres fra. Vesentlige engangs- og periodefremmede resultatposter blir presentert som «Andre inntekter og kostnader» på egen linje i resultatregnskapet. Disse inngår i konsernets driftsresultat, men ikke i det segmentfordelte EBIT (adj.). Det er også valgt å presentere resultat fra tilknyttede selskaper etter driftsresultatet.

Et annet sett av forutsetninger for presentasjon av regnskapet kunne gitt betydelige endringer i de ulike resultatlinjene i det presenterte resultatregnskapet. Sluttlinjen ville imidlertid vært den samme.

ⓑ BÆREKRAFTSELEMENT

De globale utfordringene knyttet til klimaendringer, ressursknapphet, ernæring og helse påvirker Orklas virksomhet i form av risiko for endringer i råvaretilgang, kostnader, forbrukerpreferanser og politiske rammebetingelser. Konsernet følger utviklingen nøye gjennom aktiv interessentdialog og løpende analyser. Orklas bærekraftsstrategi omfatter de temaene som vurderes som spesielt viktige for konsernet ut fra et kombinert bærekrafts- og forretningsperspektiv. Ambisjonen for Orklas bærekraftsarbeid er å bidra til de globale bærekraftsmålene, sikre god risikohåndtering og utnytte bærekraftsrelaterte muligheter til å skape vekst, tillit og langsiktig lønnsomhet.

NOTE 5 SALG OG KJØP AV VIRKSOMHET

Solgte og kjøpte selskaper påvirker sammenligningen med året før, og endringen i de ulike notene må ses i lys av dette. Kjøpte selskaper er presentert i regnskapet fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Solgte selskaper, som ikke blir omfattet av reglene om «Ikke videreført virksomhet», går ut på det tidspunktet konsernet ikke lenger har kontroll.

P PRINSIPP**Utgang av selskaper**

Når en virksomhet blir avhendet, måles gevinsten som forskjellen mellom salgssum og bokført egenkapital, redusert med eventuelle gjenstående merverdier knyttet til virksomheten. I tillegg vil pådratte salgsutgifter redusere gevinsten / øke tapet. Akkumulerte omregningsdifferanser knyttet til den avhendede virksomheten, vil bli resultatført som en del av gevinsten med tilsvarende motpost i totalresultatet, og eventuelle sikringsreserver resultatføres. Påløpte salgskostnader vil føres som «Andre inntekter og kostnader» (M&A) i perioden frem til avtaletidspunktet og vil bli flyttet mot gevinsten ved gjennomføring. Gevinsten vil bli rapportert før skatt, og virksomhetens tilhørende skatt vil bli resultatført på skattelinjen. Summen av gevinst og skatt speiler den reelle gevinsten. Dersom den solgte virksomheten kvalifiserer for å bli ført som «Ikke videreført virksomhet», vil alle effektene rundt gevinsten samles på linjen for «Ikke videreført virksomhet» i resultatregnskapet, se note 38.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger er regnskapsført ved bruk av overtagelsesmetoden. Ved oppkjøp av datterselskap foretas en virkelig verdianalyse, og eiendeler og gjeld blir vurdert til virkelig verdi ved oppkjøpet. Residualverdien i oppkjøpet vil utgjøre goodwill. Oppkjøpet blir regnskapsført fra det tidspunktet konsernet har kontroll. Kontrolltidspunktet er normalt det tidspunktet avtalen trer i kraft og alle offentlige godkjenninger foreligger, og vil normalt være etter avtaletidspunktet. Dersom det er minoritetsinteresser i det oppkjøpte selskapet, vil disse få sin andel av henførte eiendeler og gjeld. Transaksjoner med minoritet vil bli regnskapsført mot egenkapitalen. I selskaper der konsernet allerede hadde eierinteresser før konserndannelsen, vil verdiendring på tidligere eierandeler resultatføres. Konsernets egenkapital vil således bli påvirket av at eiendelene réprises som om hele kjøpet ble gjort på dette tidspunktet. Samme prosedyre vil i prinsippet bli gjennomført ved etablering av et felleskontrollert selskap og ved et kjøp av et tilknyttet selskap. Dette er imidlertid ikke å anse som virksomhetssammenslutninger, fordi konsernet ikke oppnår kontroll. Oppkjøpskostnader (M&A) og påfølgende integrasjonskostnader føres som «Andre inntekter og kostnader».

Salg av selskaper

Orkla har solgt sin 50 % andel i Sapa til Norsk Hydro. Sapa var regnskapsført etter egenkapitalmetoden som et felleskontrollert selskap og ble reklassifisert i resultatregnskapet til «Ikke videreført virksomhet» i 2. kvartal etter at avtalen ble inngått 10. juli 2017, før offentliggjøring av 2. kvartals resultatene. Gevinst og løpende resultater fremkommer således på denne linjen i regnskapet, se note 38.

Orkla Foods har i 4. kvartal inngått en avtale med Stryhns A/S om salg av K-Salat. Avtalen vedrørte 100 % overdragelse av K-Salat, som omfatter påleggssalater, majones, remulade, dressinger og potetsalat i Danmark. Avtalen inkluderte overtakelse av en fabrikk med ca. 100 medarbeidere i Havnsø på Vestsjælland. Transaksjonen ble gjennomført 1. desember 2017 med en regnskapsmessig gevinst på 213 mill. kroner, se note 14.

Orkla Eiendom solgte i 3. kvartal Fredrikstad Innovasjonspark med en gevinst på 20 mill. kroner og solgte i 1. kvartal 2017 to eiendommer med en totalgevinst på 16 mill. kroner. Gevinstene er presentert i EBIT (adj.). Provenyet for Åsane Utvikling som ble solgt i 4. kvartal 2016, ble mottatt i 1. kvartal 2017.

Kjøp av selskaper

Orkla Care har kjøpt 100 % av aksjene i det danske selskapet Riemann Holding A/S («Riemann»). Selskapet har gode markedsposisjoner innen solkrem og antiperspiranter, og med kjøpet av Riemann styrker Orkla Care sin tilstedeværelse i apotekkanalen. Produktporteføljen markedsføres under merkene P20 og Perspirex. Riemann er basert i Danmark, men ca. 90 % av omsetningen er eksport til andre europeiske markeder. Riemann hadde 47 ansatte. Selskapets hovedkontor og produksjonsfasiliteter ligger i Hillerød i Danmark.

Orkla Food Ingredients har kjøpt 85 % av aksjene i det britiske salgs- og distribusjonsselskapet Orchard Valley Foods Limited («Orchard Valley»). Orchard Valley har sterke posisjoner som leverandør av ingredienser og -tilbehør til det britiske bakeri-, sjokolade- og iskremmarkedet. Omsetningen kommer i hovedsak fra Storbritannia, men selskapet har også økende eksport til Europa. Orchard Valley hadde 72 ansatte. Selskapets hovedkontor og produksjonsfasiliteter er lokalisert i Tenbury Wells i Storbritannia. Avtalen omfatter også en opsjon på kjøp av de resterende 15 % av aksjene.

Orkla Food Ingredients har kjøpt 100 % av aksjene i Arne B. Corneliusen AS, en ledende produsent og leverandør til norsk næringsmiddelindustri. Produktporteføljen består av krydder,

marinader, smakstilsetninger, startkulturer og andre funksjonelle ingredienser, i tillegg til emballaseløsninger. Kundemarkedet er norsk matproduksjon med norsk kjøttindustri som hovedsegment. Selskapet hadde 32 ansatte.

Orkla Foods har kjøpt 100 % av selskapet Agrimex, en ledende produsent av frosne grønnsaker i Tsjekkia. Med kjøpet av Agrimex styrker Hamé sin posisjon i kategorien bearbeidede grønnsaker. Agrimex har et moderne og automatisert produksjonsanlegg nord for Praha. Råvarene leveres av lokale tsjekkiske bønder fra jordbruk i området nær fabrikken. Produktene selges under merkevarene Dione, Dione Premium og Agrimex Foodservice. Agrimex hadde 32 ansatte.

Orkla Food Ingredients har kjøpt 80 % av aksjene i det danske salgs- og distribusjonsselskapet SR Food A/S («SR Food»). Med kjøpet av SR Food ønsker Orkla Food Ingredients å videreutvikle sin posisjon som leverandør av økologiske og vegetariske matvarer. SR Food har et bredt produktsortiment og tilbyr blant annet ferske deiger, tapas og pålegg til det nordiske markedet. SR Food hadde seks ansatte. Selskapets hovedkontor ligger i Randers, Danmark.

Øvrige kjøp

Orkla Food Ingredients har kjøpt 100 % av aksjene i det nederlandske salgs- og distribusjonsselskapet Laan Heiloo B.V («Laan»). Laan er en ledende leverandør av ingredienser og tilbehør til det nederlandske iskremmarkedet. Orkla Food Ingredients har bygget opp en sterk posisjon innen ferdigmiks for softis og tilbehør i Nederland, og virksomhetene utfyller hverandre godt. Laan hadde 15 ansatte. Selskapet hadde i 2016 en omsetning på EUR 5,8 mill. (ca. 51 mill. kroner). Selskapet er innregnet regnskapsmessig fra 1. mars 2017.

Orkla Food Ingredients har kjøpt 100 % av aksjene i det tyske salgs- og distribusjonsselskapet Eis Ludwig Gräbner GmbH («Eis Gräbner»). Med kjøpet av Eis Gräbner styrker Orkla Food Ingredients sin posisjon som leverandør av iskremingredienser og -tilbehør. Eis Gräbner hadde 18 ansatte. Eis Gräbner hadde i 2016 en omsetning på EUR 6,5 mill. (ca. 61 mill. kroner). Selskapet er innregnet regnskapsmessig fra 1. mai 2017.

Orkla Food Ingredients har i tillegg kjøpt seg opp fra 30 % til 51 % i det svenske selskapet Väffelbagaren. Selskapet har en omsetning på om lag SEK 20 mill.

Øvrige forhold knyttet til merverdianalysene

For oppkjøpene gjennomført i 2017 er ingen av merverdianalysene endelig ferdigstilt pr. 31. desember 2017, på grunn av usikkerhet knyttet til enkelte verdsettelsesforhold.

Merverdianalysene for alle selskaper som ble kjøpt i 2016, er sluttført i 2017. Det er ikke gjort noen vesentlige endringer i merverdianalysene, med unntak av for Hamé og Harris. For Hamé har merverdiene knyttet til bygg og varemerker blitt justert noe ned i forhold til det som ble presentert pr. 31. desember 2016. Goodwill har fått en motsvarende økning. I merverdianalysen for Harris er det gjort enkelte endringer fra den foreløpige, i hovedsak som følge av ny vurdering av pensjoner. Motposten til endringene er goodwill.

Driftsinntekter og EBIT (adj.) for de største oppkjøpte selskapene, før og etter oppkjøpet, er oppgitt i tabellen på neste side.

Se note 39 for informasjon om inngåtte avtaler om kjøp av selskaper.

Det er totalt ført 46 mill. kroner (83 mill. kroner i 2016) i oppkjøpskostnader i 2017.

E ESTIMATUSIKKERHET

I virksomhetsovertagelser blir overtatte eiendeler verdsatt til virkelig verdi på kjøpstidspunktet. De ulike eiendelene blir verdsatt ut fra forskjellige modeller, og goodwill blir residualen i en slik verdiallokering. Feil i estimer og forutsetninger kan føre til at splitten av verdien på de ulike eiendelene kan bli feil, men summen av totale merverdier vil alltid være i tråd med betalt kjøpesum.

Oppkjøpte selskaper	Inn-regnings-tidspunkt	Andel kjøpt (%)	An-skaffel-seskost	Mer-/mindre-verdi ¹	Vare-merker	Drifts-midler	Annet	Utsatt skatt	Good-will	Dr.innt. etter over-tagelse	Dr.res. etter over-tagelse	Dr.innt. før over-tagelse	Dr.res. før over-tagelse
Beløp i mill. NOK													
2017													
Riemann, Orkla Care	juni	100	442	302	74	(44)	(6)	(5)	283	73	8	103	35
Orchard Valley Foods, Orkla Foods Ingredients	april	85	134	135	-	-	(1)	-	136	215	7	80	4
Arne B. Corneliusen, Orkla Foods Ingredients	desember	100	109	81	-	-	1	-	80	15	0	185	14
Agrimex, Orkla Foods	desember	100	62	13	-	-	-	-	13	7	0	96	7
SR Foods, Orkla Foods Ingredients	mai	80	58	54	-	-	-	-	54	113	12	55	7
Øvrige oppkjøp			86	67	-	-	13	-	54				
Reallokering av merverdier Harris og Hamé			-	-	(87)	(50)	(124)	50	211				
Sum kjøp gjeldfri basis			891	652	(13)	(94)	(117)	45	831				
Kjøp tilknyttede selskaper			10										
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis, se note 40			901										
Rentebærende gjeld oppkjøp			(100)										
Kontantstrømeffekt oppkjøp^{3, 4}			801										
2016													
Hamé, Orkla Foods	april	100	1 623	838	497	50	55	(158)	394	1 363	136	410	27
L.G. Harris & Co. Ltd., Orkla Care	september	100	562	173	80	31	(53)	(33)	148	184	13	519	50
Netto eiendeler fra Nanso Group, Orkla Care ²	mai	100	157	157	30	-	34	-	93	ia	ia	ia	ia
The Waverly Bakery, Orkla Food Ingredients	mars	100	64	50	-	-	2	-	48	67	9	6	(2)
Varemerket Colon-C, Orkla Care	oktober	100	61	61	61	-	-	-	-	ia	ia	ia	ia
Øvrige oppkjøp			181	79	61	(4)	10	(6)	18				
Sum kjøp gjeldfri basis			2 648	1 358	729	77	48	(197)	701				
Kjøp tilknyttede selskaper			3										
Segmentfordelt oppkjøp, gjeldfri basis, se note 40			2 651										
Rentebærende gjeld oppkjøp			(500)										
Kontantstrømeffekt oppkjøp^{3, 4}			2 151										

¹Mer-/mindreverdi er differansen mellom kjøpesum for aksjene og konsernets andel av egenkapitalen i det oppkjøpte selskapet.

²Tilhørende driftsinntekter og driftsresultat kan ikke separeres fra den øvrige virksomheten, da det er netto eiendeler som er kjøpt.

³Herav utgjør likvide midler 42 mill. kroner i 2017 (206 mill. kroner i 2016).

⁴Tilsvarende vederlag for egenkapitalen korrigeret for likvide midler.

Sum balanser fra oppkjøpte selskaper

Beløp i mill. NOK	Total 2017 Virkelig verdi	2017 Riemann	Total 2016 Virkelig verdi
Varige driftsmidler	52	47	674
Immaterielle eiendeler	(9)	74	730
Eiendeler ved utsatt skatt	-	-	4
Andre langsiktige eiendeler	(103)	-	160
Varelager	109	24	589
Fordringer	188	62	897
Aksjer i andre selskaper	1	-	2
Eiendeler	238	207	3 056
Avsetninger	(37)	13	225
Langsiktig gjeld, ikke rentebærende	21	-	13
Kortsiktig gjeld, ikke rentebærende	193	35	881
Minoriteter	1	-	(10)
Netto eiendeler	60	159	1 947
Goodwill	831	283	701
Anskaffelseskost gjeldfri basis	891	442	2 648

B BÆREKRAFTSELEMENT

Flere av de selskapene Orkla har kjøpt i 2017 øker konsernets evne til å tilby sunnere og mer bærekraftige produkter. Gjennom oppkjøpet av det tsjekkiske selskapet Agrimex styrker Orkla sin posisjon innenfor produksjon av bearbejdede grønnsaker. Oppkjøpet av det svenske netthandelsselskapet Health and Sports Nutrition Group AB i 2018 styrker konsernets digitale markedsføring og salg av helse relaterte produkter, se note 39. Gjennom kjøpet av 80 % av aksjene i det danske salgs- og distribusjonsselskapet SR Food A/S videreutvikler Orkla sin plattform for vekst innen økologiske og vegetariske matvarer.

NOTE 6 INVESTERINGER REGNSKAPSFØRT ETTER EGENKAPITALMETODEN

Investeringer i tilknyttede selskaper gjelder selskaper som konsernet gjennom sin eierandel anses å ha betydelig innflytelse. Felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet sammen med andre har bestemmende innflytelse. Etter salget av 50 % andelen i Sapa har ikke konsernet lenger noen eiendeler som klassifiseres som felleskontrollerte selskaper. Resultatandelen i Sapa er presentert som «Ikke videreført virksomhet». Begge disse typene investeringer énlinjekonsolideres etter egenkapitalmetoden.

P PRINSIPP**Egenkapitalmetoden**

Investeringer i tilknyttede selskaper representerer investeringer i selskaper hvor Orkla-konsernet gjennom sin eierposisjon har betydelig innflytelse. Vanligvis dreier dette seg om selskaper som er eiet 20–50 %. Felleskontrollerte selskaper (joint ventures) representerer investeringer i selskaper hvor konsernet, sammen med andre, har bestemmende innflytelse. Etter salget av 50 % eierandelen i Sapa har konsernet ingen felleskontrollerte selskaper. Begge typene investeringer regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Konsernet presenterer sin andel av selskapenes resultater etter skatt og minoriteter i tilknyttede selskaper på en egen linje i resultatregnskapet og akkumulerer bokførte resultater til andelen på én linje i balansen. Eventuelle merverdier som skal amortiseres, fratrekkes resultatet etter samme prinsipper som for selskaper som konsolideres. Goodwill amortiseres ikke. Mottatt utbytte føres mot andelen i balansen og oppfattes som tilbakebetaling av kapital. Balanseverdien av tilknyttede selskaper representerer opprinnelig kostpris tillagt akkumulerte resultater frem til dags dato, fratrukket eventuell amortisering av merverdier og akkumulert mottatt utbytte. I tillegg er andelen av eventuelle omregningsdifferanser og lignende i det tilknyttede selskapet hensyntatt. En eventuell nedskrivning av andelens verdi vil bli presentert på samme linje.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Orklas 42,6 % eierandel i Jotun er presentert som tilknyttet selskap. Orkla har i tillegg noen mindre tilknyttede selskaper, som stammer fra oppkjøpet av Jordan og fra Capto Eiendom.

Orklas 50 % eierandel i Sapa AS var basert på en avtale med Norsk Hydro og var vurdert å være et felleskontrollert selskap. Etter at andelen ble solgt til Norsk Hydro er konsernets andel av resultatene fra Sapa reklassifisert til linje for «Ikke videreført virksomhet».

Tilknyttede selskaper som ikke selv rapporterer etter IFRS, blir omregnet før innregning i konsernet. Orkla har ingen betingede forpliktelser, verken alene eller sammen med andre investorer, i tilknyttede selskaper.

Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper

Beløp i mill. NOK	Jotun	Øvrige	Sum	Sapa	Sum
Balanseført verdi 1.1.2016	3 284	444	3 728	8 421	12 149
Tilgang/avgang	-	(186)	(186)		
Andel resultat	471	(1)	470 ¹		
Gevinst og nedskrivning	-	18	18 ¹		
Utbytte	(218)	(4)	(222)		
Poster belastet egenkapitalen	(183)	-	(183)	(428)	(611)
Balanseført verdi 31.12.2016	3 354	271	3 625	8 883	12 508
Tilgang/avgang	5	(32)	(27)		
Andel resultat	307	6	313		
Utbytte	(219)	(1)	(220)	(1 500)	(1 720)
Poster belastet egenkapitalen	(8)	-	(8)	(1 018)	(1 026)
Balanseført verdi 31.12.2017	3 439	244	3 683	-	-
Kostpris pr. 31.12.2017	180	-	-		
Eierandel (%)	42,6 ²	-	-		

¹Summen av postene utgjør resultat fra tilknyttede selskaper og utgjør totalt 488 mill. kroner i 2016.

²Stemmerettsandel i Jotun utgjør 38,3 %.

Jotun

Jotun er en av verdens ledende produsenter av maling og pulverlaker, med 54 datterselskaper, tre felleskontrollerte selskaper og seks tilknyttede selskaper. Jotun har 40 produksjonsanlegg, fordelt på alle kontinenter. Virksomheten omfatter utvikling, produksjon, markedsføring og salg av ulike malingsystemer til hjem, skipsfart og industri. Jotun er organisert i fire segmenter: Decorative Paints, Marine Coatings, Protective Coatings og Powder Coatings.

Orklas 42,6 % eierandel i Jotun er presentert som tilknyttet selskap, og Orkla har gjennom om lag 40 år vært en aktiv minoritetsseier i Jotun. Kostpris for Jotun er 180 mill. kroner, mens bokført verdi etter egenkapitalmetoden er 3.439 mill. kroner. Orklas eierandel er utgangspunkt for føring etter egenkapitalmetoden, mens stemmerettsandel er 38,3 %. Orkla eier 42.083 A-aksjer og 103.446 B-aksjer i selskapet. Én A-aksje gir ti ganger så mange stemmer som én B-aksje.

ESTIMATUSIKKERHET

Jotun er et familiekontrollert konsern, og Orkla er med sin eierandel på 42,6 % å betrakte som minoritetsaksjonær. Verdien av Orklas andel av Jotun må ses i lys av dette. En gjennomført verdivurdering av Jotun underbygger at det er betydelige merverdier i Orklas Jotun-investering i forhold til bokførte verdier.

Nedenfor vises 100 %-tall for Jotun.

Resultat og balanseposter

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Driftsinntekter	16 401	15 785
Driftsresultat	1 354	1 763
Resultat etter skatt og minoriteter	721	1 108
Totalresultat etter minoriteter	703	676
Kortsiktige eiendeler	8 407	8 132
Langsiktige eiendeler	7 301	7 026
Sum eiendeler	15 708	15 158
Kortsiktige forpliktelser	5 072	4 445
Langsiktige forpliktelser	2 382	2 679
Sum gjeld	7 454	7 124

Avstemming egenkapital Jotun mot Orklas andel

Egenkapital i Jotun	8 254	8 034
Minoritetsinteresser	178	149
Majoritetens egenkapital	8 076	7 885
Orklas andel av egenkapital (42,6 %)	3 439	3 354

NOTE 7 SEGMENTER

Segmentinformasjonen fordeler salgsinntekter, resultat, kontantstrøm og kapitalforhold samt driftsmargin og antall årsverk på de forskjellige forretningsområdene. Salgsinntektene er også fordelt geografisk basert på kundens beliggenhet. På denne måten får regnskapsbrukere bedre grunnlag for å kunne forstå konsernets underliggende drift.

P PRINSIPP

Orkla har forretningsområder som driftssegmenter. Driftssegmentene sammenfaller med den måten konsernledelsen (chief operating decision maker) i konsernet får innrapportert tall fra forretningsområdene på, dog begrenset til et hensiktsmessig antall.

Salgsinntektene er fordelt på geografiske markeder med utgangspunkt i kundens plassering. Regnskapsprinsippene for segmentrapportering er de samme som for konsernregnskapet for øvrig.

Prising av transaksjoner mellom ulike segmenter er gjort på markedsmessige vilkår. Orkla ASA yter tjenester til konsernselskapene, og disse tjenestene blir fakturert etter omtalte prinsipper.

Segmentinformasjon

Driftsresultatet i segmentinformasjonen er identisk med det som presenteres i resultatoppstillingen for konsernet. Det er derfor ikke behov for ytterligere avstemming av resultatpostene. Segmentinformasjonen inneholder også splitt på resultat fra selskaper ført etter egenkapitalmetoden. Orklakonsernet har en sentralisert finansfunksjon, og finansieringen av de ulike segmentene gjenspeiler ikke nødvendigvis den reelle soliditeten knyttet til hvert enkelt segment. Finansposter er derfor presentert for konsernet samlet. Det samme gjelder for skattekostnader. Tall knyttet til kontantstrømmen er hentet fra Orkla-format, se note 40.

Tabellene for segmentinformasjon viser omsetning fordelt på geografiske markeder, basert på kundenes beliggenhet. Hvilke produkter og tjenester som inntektene stammer fra, fremkommer av tabellen under. Orkla har tre kunder som hver for seg utgjør rundt 10 % av omsetningen i merkevarevirksomheten.

HK/øvrig virksomhet dekker i hovedsak aktiviteten ved hovedkontoret og er presentert som eget segment. I tillegg er tall for geografisk fordeling av anvendt kapital, investeringer i varige driftsmidler og antall årsverk presentert, se note 8.

Orklas fire segmenter innen merkevarer må karakteriseres som aggregerte segmenter. I rapportering til konsernledelse og styre er ytterligere inndeling presentert for utvalgte KPIer. Karakteristikaene i de ulike segmentene er noe varierende. Orkla Foods og Orkla Confectionery & Snacks aggregeres i hovedsak fra likeartet virksomhet fra land med relativt lik risiko. Orkla Care er mer differensiert, men opererer i hovedsak innen likeartede markeder med tilnærmet lik risiko. Orkla Food Ingredients har i hovedsak også relativt lik virksomhet innen ingredienser i mange europeiske land, med salg til i hovedsak industrikunder og grossister.

Nærmere om de enkelte forretningsområdene:**Merkevarevirksomheten**

Orkla Foods omfatter Orklas matvarevirksomheter, med hjemmemarkeder i Norden, Baltikum, Tsjekkia, Slovakia, Østerrike og India. Selskapene som inngår i forretningsområdet, er i Norden henholdsvis Orkla Foods Norge, Orkla Foods Sverige, Orkla Foods Danmark og Orkla Foods Finland, i Baltikum henholdsvis Põltsamaa Felix, Orkla Foods Latvia og Orkla Foods Lietuva, i Mellom-Europa henholdsvis Felix Austria, Vitana Group og Hamé, samt MTR Foods i India. Orkla Foods' virksomheter er konsentrert rundt sterke merkevarer med i hovedsak nummer én-posisjoner i hjemmemarkedene.

Orkla Confectionery & Snacks omfatter produktkategoriene godteri, snacks og kjeks og består av seks selskaper med hjemmemarked i Norden og Baltikum. Selskapene som inngår i forretningsområdet er Orkla Confectionery & Snacks Norge (godteri, snacks og kjeks), Orkla Confectionery & Snacks Sverige (snacks, kjeks og godteri), Orkla Confectionery & Snacks Finland (godteri, snacks og kjeks), Orkla Confectionery & Snacks Danmark (snacks og godteri), Kalev i Estland (godteri, snacks og kjeks) og Orkla Confectionery & Snacks Latvia (godteri, snacks, kjeks, kaker og ferdigmat).

Orkla Care består av seks merkevarevirksomheter med hjemmemarkeder i Norden, Baltikum, Storbritannia, Polen og Spania. Virksomhetene i forretningsområdet er Orkla Home & Personal Care (vaskemidler og produkter til personlig pleie), Lilleborg (totalleverandør av hygiene- og rengjøringsløsninger til det profesjonelle markedet), Orkla Health (kosttilskudd og helseprodukter), Pierre Robert Group (basistekstiler), Orkla House Care (malerverktøy og rengjøringsprodukter) og Orkla Wound Care (sårpleieprodukter).

Orkla Food Ingredients er den ledende aktøren innen bakeri og iskremingredienser i Norden og Baltikum, og har i tillegg voksende markedsposisjoner i utvalgte land i Europa. Totalt ivaretas nærhet til kundemarkedet med salgs- og distribusjonsselskaper i 22 land. De største produktgruppene er margarin og smørblandingsprodukter, gjær, bakehjelpemidler og bakemikser til brød og kaker, marsipan samt iskremingredienser.

Investments

Hydro Power består av kraftverk i Sarpsfoss og Orklas eierandel på 85 % i AS Saudefaldene. Energivirksomheten produserer og leverer kraft i det nordiske kraftmarkedet, og faktisk middelårsproduksjon (2011-2017) er på 2,5 TWh. 1,1 TWh av AS Saudefaldenes produksjon er underlagt kontraktsbetingelser.

Orkla Eiendom ivaretar konsernets behov for kompetanse og bistand innen eiendom og er i tillegg ansvarlig for drift, utvikling og salg av eiendommer som ikke anvendes innen Orklas merkevarevirksomhet. De viktigste utviklingsprosjektene som inngår i porteføljen er utvikling av nytt hovedkontor for Orkla på Skøyen, samt to utviklingsprosjekter på Torshov i Oslo som tidligere ble benyttet av Orklas merkevarevirksomhet.

Segmentinformasjon 2017

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	Elimineringer	Branded Consumer Goods	Hydro Power	Financial Investments	HK/Annen Virksomhet	Elimineringer	Orkla
SALGSINNTEKTER/RESULTAT											
Norge	4 789	2 128	3 137	917	-	10 971	814	-	3	-	11 788
Sverige	4 358	1 314	1 093	1 355	-	8 120	-	-	-	-	8 120
Danmark	1 318	589	557	1 656	-	4 120	-	-	-	-	4 120
Finland og Island	895	927	579	663	-	3 064	-	-	-	-	3 064
Baltikum	456	1 093	70	326	-	1 945	-	-	-	-	1 945
Norden og Baltikum	11 816	6 051	5 436	4 917	-	28 220	814	-	3	-	29 037
Øvrige Europa	3 237	312	1 623	3 577	-	8 749	-	45	-	-	8 794
Øvrige verden	976	51	380	80	-	1 487	-	-	6	-	1 493
Sum salgsinntekter	16 029	6 414	7 439	8 574	-	38 456	814	45	9	-	39 324
Andre driftsinntekter	11	15	12	5	-	43	52	106	36	-	237
Internsalg	86	10	28	124	(237)	11	-	10	586	(607)	0
Driftsinntekter	16 126	6 439	7 479	8 703	(237)	38 510	866	161	631	(607)	39 561
Varekostnader	(7 983)	(2 667)	(3 345)	(5 612)	231	(19 376)	(312)	(26)	(10)	6	(19 718)
Lønnskostnader	(3 023)	(1 262)	(1 377)	(1 348)	-	(7 010)	(40)	(45)	(472)	-	(7 567)
Andre driftskostnader	(2 535)	(1 241)	(1 550)	(1 114)	6	(6 434)	(137)	(66)	(421)	601	(6 457)
Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	(530)	(224)	(133)	(160)	-	(1 047)	(61)	(16)	(60)	-	(1 184)
Driftsresultat før andre inntekter og kostnader (EBIT adj.)	2 055	1 045	1 074	469	-	4 643	316	8	(332)	-	4 635
Andre inntekter og kostnader	2	(23)	(170)	33	-	(158)	-	3	(46)	-	(201)
Driftsresultat	2 057	1 022	904	502	-	4 485	316	11	(378)	-	4 434
Resultat fra tilknyttede selskaper	-	-	4	-	-	4	-	309	-	-	313
Minoritetenes andel av resultatet	-	-	-	(57)	-	(57)	(18)	-	-	-	(75)
KONTANTSTRØM (se note 40)											
Kontantstrøm fra driften før investeringer	2 711	1 249	959	464	-	5 383	358	41	(286)	-	5 496
Netto fornyelsesinvesteringer	(381)	(233)	(182)	(201)	-	(997)	(2)	(331)	(51)	-	(1 381)
Kontantstrøm fra driften	2 330	1 016	777	263	-	4 386	356	(290)	(337)	-	4 115
Ekspansjonsinvesteringer	(132)	(6)	-	(68)	-	(206)	-	-	-	-	(206)
Kjøpte selskaper (enterprise value)	(67)	-	(446)	(383)	-	(896)	-	(5)	-	-	(901)

Note 7 forts. ➔

Segmentinformasjon 2017 forts.

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	Elimineringer	Branded Consumer Goods	Hydro Power	Financial Investments	HK/Annen Virksomhet	Elimineringer	Orkla
ANVENDT KAPITAL											
Segmenteiendeler											
Kunde- og andre handelsfordringer	2 339	1 063	1 454	1 366	(46)	6 176	9	10	132	(162)	6 165
Andre kortsiktige fordringer	186	48	99	89	-	422	74	72	175	-	743
Varelager og eiendom under utvikling	2 582	597	1 395	1 101	-	5 675	-	120	2	-	5 797
Pensjonsmidler	13	1	8	10	-	32	-	-	-	-	32
Tilknyttede selskaper	4	-	213	3	-	220	-	3 463	-	-	3 683
Immaterielle eiendeler	8 438	5 073	4 844	1 500	-	19 855	19	5	2	-	19 881
Varige driftsmidler	4 149	1 820	1 085	1 264	-	8 318	2 002	1 158	205	-	11 683
Sum segmenteiendeler	17 711	8 602	9 098	5 333	(46)	40 698	2 104	4 828	516	(162)	47 984
Segmentgjeld											
Leverandør- og annen handelsgjeld	(2 223)	(912)	(993)	(836)	46	(4 918)	(15)	(38)	(131)	162	(4 940)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(344)	(129)	(184)	(119)	-	(776)	(25)	(2)	(27)	-	(830)
Annen kortsiktig gjeld	(534)	(319)	(366)	(264)	-	(1 483)	(9)	(37)	(605)	-	(2 134)
Pensjonsforpliktelser	(776)	(193)	(284)	(155)	-	(1 408)	(19)	(3)	(558)	-	(1 988)
Utsatt skatt henførte merverdier	(431)	(413)	(192)	(7)	-	(1 043)	-	(3)	-	-	(1 046)
Sum segmentgjeld	(4 308)	(1 966)	(2 019)	(1 381)	46	(9 628)	(68)	(83)	(1 321)	162	(10 938)
Anvendt kapital¹	13 403	6 636	7 079	3 952	-	31 070	2 036	4 745	(805)	-	37 046
NØKKELTALL											
Driftsmargin EBIT (adj.) (%)	12,7	16,2	14,4	5,4	-	12,1	36,5	ia	ia	ia	11,7
Antall årsverk pr. 31.12.	7 809	2 836	3 272	3 150	-	17 067	46	88	368	-	17 569

¹De fleste linjer i segmenteiendeler og segmentgjeld er direkte avstembare mot henholdsvis noter og balanse. Avvik mellom «Andre kortsiktige fordringer» i note 23 og «Annen kortsiktig gjeld» i note 27 skyldes at andre kortsiktige fordringer og gjeld også inneholder poster som ikke inngår i anvendt kapital, for eksempel periodiserte renter, mens deler av derivatene inngår i anvendt kapital. Utsatt skatt knyttet til merverdier, inngår i utsatt skatt. Se avstemming av segmenteiendeler og segmentgjeld mot totale eiendeler og total gjeld til slutt i denne noten.

Segmentinformasjon 2016

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	Elimineringer	Branded Consumer Goods	Hydro Power	Financial Investments	HK/Annen Virksomhet	Elimineringer	Orkla
SALGSINNTEKTER/RESULTAT											
Norge	4 798	2 139	3 110	960	-	11 007	670	-	16	-	11 693
Sverige	4 372	1 253	1 054	1 314	-	7 993	-	-	-	-	7 993
Danmark	1 229	591	532	1 528	-	3 880	-	-	-	-	3 880
Finland og Island	874	838	492	638	-	2 842	-	-	-	-	2 842
Baltikum	444	1 028	59	297	-	1 828	-	-	-	-	1 828
Norden og Baltikum	11 717	5 849	5 247	4 737	-	27 550	670	-	16	-	28 236
Øvrige Europa	2 756	299	1 125	3 254	-	7 434	-	48	-	-	7 482
Øvrige verden	926	54	316	74	-	1 370	-	-	4	-	1 374
Sum salgsinntekter	15 399	6 202	6 688	8 065	-	36 354	670	48	20	-	37 092
Andre driftsinntekter	13	14	26	6	-	59	51	524	32	-	666
Internsalg	64	14	26	90	(185)	9	-	9	600	(618)	0
Driftsinntekter	15 476	6 230	6 740	8 161	(185)	36 422	721	581	652	(618)	37 758
Varekostnader	(7 592)	(2 563)	(2 956)	(5 247)	182	(18 176)	(300)	(235)	(5)	4	(18 712)
Lønnskostnader	(2 916)	(1 240)	(1 250)	(1 248)	-	(6 654)	(39)	(59)	(507)	-	(7 259)
Andre driftskostnader	(2 517)	(1 252)	(1 457)	(1 062)	3	(6 285)	(130)	(134)	(408)	614	(6 343)
Avskrivninger, amortiseringer og nedskrivninger	(483)	(238)	(121)	(165)	-	(1 007)	(60)	(22)	(57)	-	(1 146)
Driftsresultat før andre inntekter og kostnader (EBIT adj.)	1 968	937	956	439	-	4 300	192	131	(325)	-	4 298
Andre inntekter og kostnader	(81)	(14)	(149)	(86)	-	(330)	-	-	(52)	-	(382)
Driftsresultat	1 887	923	807	353	-	3 970	192	131	(377)	-	3 916
Resultat fra tilknyttede selskaper	-	-	1	-	-	1	-	487	-	-	488
Minoritetenes andel av resultatet	-	-	-	(48)	-	(48)	(15)	(19)	-	-	(82)
KONTANTSTRØM (se note 40)											
Kontantstrøm fra driften før investeringer	1 912	1 283	873	601	-	4 669	268	(78)	(242)	-	4 617
Netto fornyelsesinvesteringer	(717)	(205)	(146)	(186)	-	(1 254)	(14)	123	(59)	-	(1 204)
Kontantstrøm fra driften	1 195	1 078	727	415	-	3 415	254	45	(301)	-	3 413
Ekspansjonsinvesteringer	(145)	(4)	-	(14)	-	(163)	-	-	-	-	(163)
Kjøpte selskaper (enterprise value)	(1 675)	(1)	(784)	(188)	-	(2 648)	-	-	(3)	-	(2 651)

Note 7 forts. ➔

Segmentinformasjon 2016 forts.

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods	Orkla Confectionery & Snacks	Orkla Care	Orkla Food Ingredients	Elimineringer	Branded Consumer Goods	Hydro Power	Financial Investments	HK/Annen Virksomhet	Elimineringer	Orkla
ANVENDT KAPITAL											
Segmenteiendeler											
Kunde- og andre handelsfordringer	2 321	962	1 220	1 088	(22)	5 569	9	52	95	(128)	5 597
Andre kortsiktige fordringer	164	34	72	71	-	341	51	252	168	-	812
Varelager og eiendom under utvikling	2 494	601	1 207	882	-	5 184	-	80	1	-	5 265
Pensjonsmidler	14	1	105	9	-	129	-	-	-	-	129
Tilknyttede og felleskontrollerte selskaper	-	-	202	5	-	207	-	12 301	-	-	12 508
Immaterielle eiendeler	8 129	4 791	4 218	1 079	-	18 217	19	5	-	-	18 241
Varige driftsmidler	4 103	1 677	911	1 042	-	7 733	2 029	1 027	249	-	11 038
Sum segmenteiendeler	17 225	8 066	7 935	4 176	(22)	37 380	2 108	13 717	513	(128)	53 590
Segmentgjeld											
Leverandør- og annen handelsgjeld	(1 915)	(833)	(891)	(676)	22	(4 293)	(20)	(40)	(104)	128	(4 329)
Skattetrekk, offentlige avgifter	(296)	(120)	(140)	(77)	-	(633)	(8)	(3)	(24)	-	(668)
Annen kortsiktig gjeld	(501)	(295)	(332)	(274)	-	(1 402)	(8)	(81)	(624)	-	(2 115)
Pensjonsforpliktelser	(711)	(175)	(266)	(176)	-	(1 328)	(20)	(4)	(520)	-	(1 872)
Utsatt skatt henførte merverdier	(457)	(379)	(184)	(12)	-	(1 032)	-	3	-	-	(1 029)
Sum segmentgjeld	(3 880)	(1 802)	(1 813)	(1 215)	22	(8 688)	(56)	(125)	(1 272)	128	(10 013)
Anvendt kapital¹	13 345	6 264	6 122	2 961	-	28 692	2 052	13 592	(759)	-	43 577
NØKKELTALL											
Driftsmargin EBIT (adj.) (%)	12,7	15,0	14,2	5,4	-	11,8	26,6	ia	ia	ia	11,4
Antall årsverk pr. 31.12.	8 501	3 001	3 222	2 820	-	17 544	45	110	339	-	18 038

¹De fleste linjer i segmenteiendeler og segmentgjeld er direkte avstembare mot henholdsvis noter og balanse. Avvik mellom «Andre kortsiktige fordringer» i note 23 og «Annen kortsiktig gjeld» i note 27 skyldes at andre kortsiktige fordringer og gjeld også inneholder poster som ikke inngår i anvendt kapital, for eksempel periodiserte renter, mens deler av derivatene inngår i anvendt kapital. Utsatt skatt knyttet til merverdier, inngår i utsatt skatt. Se avstemming av segmenteiendeler og segmentgjeld mot totale eiendeler og total gjeld til slutt i denne noten.

Avstemming segmenteiendeler mot sum eiendeler

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Segmenteiendeler	47 984	53 590
Eiendeler holdt for salg	-	-
Aksjer og finansielle eiendeler	17	107
Likvide midler	4 834	1 204
Finansielle eiendeler	393	511
Eiendeler ved utsatt skatt	40	102
Rentebærende fordringer etc.	140	90
Sum eiendeler	53 408	55 604

Avstemming segmentgjeld mot sum gjeld

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Segmentgjeld	10 938	10 013
Rentebærende gjeld langsiktig	4 820	7 172
Rentebærende gjeld kortsiktig	359	2 496
Utsatt skatt, ikke henført til merverdier	558	562
Skyldig periodeskatt	583	647
Langsiktige derivater	312	397
Andre langsiktige avsetninger	830	286
Annen kortsiktig gjeld	170	155
Sum gjeld	18 570	21 728

NOTE 8 GEOGRAFISK FORDELING AV ANVENDT KAPITAL, INVESTERINGER OG ANTALL ÅRSVERK

Anvendt kapital, investeringer og antall årsverk er fordelt på geografiske markeder, basert på selskapenes beliggenhet. Notene viser i hvilket omfang og i hvilke land/områder Orklakonsernet fysisk er til stede.

Beløp i mill. NOK	Anvendt kapital		Investeringer ¹		Antall årsverk	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Norge	15 320	24 289	678	606	3 058	3 160
Sverige	6 310	5 969	355	345	2 863	2 897
Danmark	4 885	4 185	223	267	1 439	1 544
Finland og Island	2 574	2 371	113	82	780	770
Baltikum	1 907	1 754	80	87	1 836	2 104
Norden og Baltikum	30 996	38 568	1 449	1 387	9 976	10 475
Øvrige Europa	5 201	4 282	188	133	5 611	5 603
Øvrige verden	849	727	126	114	1 982	1 960
Sum	37 046	43 577	1 763	1 634	17 569	18 038
Sammenheng mellom segmenter og «Investeringer»:						
Netto fornyelsesinvesteringer fra segmenter (se note 7)			1 381	1 204		
Salg av driftsmidler (se kontantstrøm)			142	282		
Ekspansjonsinvesteringer (se note 7)			206	163		
Endring leverandørgjeld investeringer			34	(15)		
Sum			1 763	1 634		

¹Gjelder ikke anleggsmidler tilkommet via oppkjøpte selskaper.

P PRINSIPP

Anvendt kapital representerer netto balanseført kapital som arbeider i foretaket, og er definert i segmentnoten som netto av segmenteiendeler og gjeld. Goodwill og immaterielle eiendeler utgjør en stor andel av anvendt kapital. Investeringer er summen av fornyelses- og ekspansjonsinvesteringer. Antall årsverk er antall ansatte justert for stillingsprosent i gjeldende rapporteringsperiode. Se note 7 for segmentinformasjon.

Reduksjonen i anvendt kapital i Norge fra 2016 til 2017 knytter seg til salg av Sapa. Orkla har kjøpt virksomhet i Danmark (Riemann) og ellers i Europa som øker anvendt kapital, se note 5. Den norske kronen har svekket seg i løpet av 2017, noe som gjør at anvendt kapital øker utenfor Norge.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Mange av Orklas selskaper er viktige arbeidsgivere, og både medarbeidere og ledere rekrutteres i all hovedsak fra det landet der virksomheten er lokalisert. Ved å utvikle lønnsomme arbeidsplasser skaper Orkla positive ringvirkninger for samfunnet i form av kompetanseutvikling, arbeidsplasser hos leverandører og i offentlig sektor, og gjennom betaling av skatter og avgifter. For å skape langsiktig konkurransedyktig virksomhet har Orkla i 2017 gjennomført en rekke endringer i produksjonsstrukturen. Sammen med oppkjøp av nye selskaper har dette ført til økte investeringer i blant annet Danmark, Sverige, Finland, Island, Storbritannia, Nederland, Tsjekkia, Estland, Latvia og Polen.

NOTE 9 INNTEKTSFØRING

Tidspunktet for og etter hvilke prinsipper inntekter blir innregnet vil være avgjørende for å bestemme periodens resultat. På samme måte vil både prinsipper for og hva som legges i begrepet salgsinntektsreduksjoner (rabatter o.l.) være med på å avgjøre driftsinntektenes totale størrelse.

P PRINSIPP

Inntekt regnskapsføres når det er sannsynlig at transaksjoner vil generere fremtidige økonomiske fordeler som vil tilflyte selskapet, og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig.

Salgsinntekter er presentert etter fradrag for rabatter, merverdiavgift og andre typer offentlige avgifter som f.eks. sukkervareavgift. Konsernet omsetter varer og tjenester i mange ulike markeder, og inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer når varen er levert eller tjenesten er ytet.

Overordnet vil inntektsføringstidspunktet i de fleste tilfellene være entydig.

Salg av egenproduserte- og handelsvarer fra merkevarevirksomheten inntektsføres når varene er levert, og risiko har gått over på kjøper. Salgsinntektene består i stor grad av salg av forbrukervarer til grossister. Salgsinntektsreduksjoner omfatter ulike bonusordninger, rabatter og bistand til joint marketing overfor kunder, i tillegg til særavgifter innenfor næringsmiddelproduksjon og andre offentlige avgifter.

I Orkla Investments blir eksternt salg av elektrisk kraft inntektsført basert på pris avtalt med kunde ved levering. Elektrisk kraft selges i hovedsak fra kraftverkene i Saudefaldene og Sarpsfoss. Innen Eiendom blir husleieinntekter inntektsført løpende. Eventuelle salg av selskaper inntektsføres når avtalen er gjennomført. Vederlag knyttet til boligprosjekter som selskapet har resultatansvar for, inntektsføres ved overlevering. Dette betyr at det kan gå lang tid fra oppstart av et byggeprosjekt til inntektene kommer i regnskapet. I mellomfasen føres påløpte prosjektutgifter som varelager.

Renteinntekter regnskapsføres når de er opptjent, mens utbytte inntektsføres på det tidspunktet det er vedtatt i avgivende selskap.

Gevinst/tap ved salg av aksjer og finansielle eiendeler presenteres på linje for «Andre finansinntekter» og er spesifisert i note. Gevinst/tap på aksjer og andeler som er regnskapsført som tilgjengelige for salg, beregnes som forskjellen mellom kostpris eller eventuelt regnskapsmessig nedskrevet verdi for aksjen eller andelen og salgsverdi. Eventuelle mer- eller mindreverdier som er ført midlertidig mot totalresultatet, blir samtidig reversert. Effekten av porteføljegevinster/tap er sterkt redusert etter at porteføljen nå er solgt ut.

Andre driftsinntekter består av forhold som husleieinntekter og gevinster ved salg av eiendom.

E ESTIMATUSIKKERHET

Estimatusikkerhet vedrørende salgsinntektsreduksjoner i merkevarevirksomheten er omtalt i note 4.

Ny standard om inntektsføring

Ny IFRS 15 om inntektsføring ble publisert i mai 2014 og trer i kraft i 2018. Den nye standarden gir et omfattende rammeverk for inntektsføring. Hovedbudskapet i IFRS 15 er at inntekter skal innregnes slik at det forventede vederlaget inntektsføres etter et mønster som reflekterer overføringen av varer eller tjenester til kunden. Hovedutfordringen har vært sammensatte leveranser, noe det har vært lite veiledning om i gjeldende IAS 18. Med sammensatte leveranser menes koblingssalg hvor skille mellom kjøpt produkt og tilleggsleveranser er vanskelig å dele opp.

Orkla har gjennom 2017 detalj kartlagt de ulike konsernselskaperens salg. Konklusjonen er som forventet at dagens inntektsføring i all hovedsak skjer innenfor definisjonen i ny IFRS 15. Måten konsernet regnskapsfører og behandler rabatter og bonuser på, blir ikke påvirket av den nye standarden.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har som mål å utvikle en bedriftskultur preget av godt skjønn og god evne til å håndtere regelverk og etiske utfordringer. Konsernet har nulltoleranse for korrupsjon, avtaler om prissamarbeid, markedsdeling, eller tiltak som begrenser den frie konkurransen.

NOTE 10 VAREKOSTNADER

Varekostnader er den klart største kostnadsposten i resultatregnskapet og utgjør nærmere 50 % av driftsinntektene. Varekostnader er knyttet til alle råvarer, handelsvarer, emballasje o.l. som går med for å kunne selge den mengde varer som er innregnet i salgsinntektene.

P PRINSIPP

Varekostnader påløper i takt med solgte varer etter en prismessig «først inn først ut» fra varelager tilnærming. Endringer i beholdning av egenproduserte varer vil være tilnærmet resultatnøytral ut fra en fullkostprising. Vareforbruket er korrelert til salget, og periodisering av vareforbruket skjer gjennom endringer i varelager. Dette gjelder både for innkjøpte råvarer og for handelsvarer. Innkjøpte varer er ikke en kostnad; det er først når varene settes i produksjon at vareforbruket oppstår.

Vareforbruket beregnes og innregnes i hovedsak gjennom standardkostsystemer, og det legges et «først inn først ut» (FIFU)-prinsipp til grunn. Varer på lager kontrolltelles minst én gang pr. år som avsjekk på standardkostføringen. Endringer i beholdning av egenproduserte varer vil påvirke resultatet, basert på innregning etter en fullkostkalkyle og vil dermed i stor grad vil være resultatnøytral både ved reduksjon og økning i lager. Endringen i beholdning av egenproduserte ferdigvarer er av vesentlighetshensyn presentert på linjen for varekostnader.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Utfordringene knyttet til klimaendringer og råvareknapphet medfører risiko for økning i råvarekostnader, redusert tilgang på enkelte råvarer og brudd på Orklas etiske leverandørkrav. Orkla bidrar til å sikre ansvarsfull produksjon av råvarer gjennom leverandør oppfølging, sertifiseringsordninger, deltakelse i bransjeinitiativ og samarbeidsprosjekter med myndigheter og ekspertorganisasjoner. Konsernet målsetter at viktige jordbruksprodukter og marine råvarer skal være bærekraftig produsert innen 2020.

De største produktgruppene i 2017 er (tall i parentes er tilsvarende rangering i 2016):

1. (2.) Emballasje	7. (10.) Sukker
2. (1.) Animalske produkter	8. (8.) Marine produkter
3. (3.) Tilsetningsstoffer	9. (7.) Nøtter og frø
4. (4.) Vegetabilsk olje og margarin	10. (9.) Frukt og bær
5. (5.) Grønnsaker	11. (11.) Kakao og sjokolade
6. (6.) Kornbaserte produkter	12. (12.) Kjemikalier

Endring i rangering av sukker skyldes i hovedsak økning av sukkerprisen i 2017.

NOTE 11 LØNNSKOSTNADER

Lønnskostnader utgjør totale kostnader forbundet med avlønning av personell i konsernet, inklusiv godtgjørelser til konsernets tillitsmenn. Kostnadene gjelder bare konsernets egne ansatte, ikke innleid arbeidskraft.

P PRINSIPP

Lønn omfatter alle typer godtgjørelser til egne ansatte i konsernet og kostnadsføres når den opptjenes. Ordinær lønn kan være både fastlønn og timebasert lønn og opptjenes og utbetales løpende. Ferialønn opptjenes på basis av ordinær lønn og utbetales normalt i feriemånedene etterfølgende år. Eventuelle bonuser opptjenes og beregnes på bakgrunn av ulike resultatmål, og utbetales i hovedsak etterskuddsvis året etter, basert på resultater for hele året. Arbeidsgiveravgift beregnes og kostnadsføres for alle lønnsrelaterte kostnader og betales normalt etterskuddsvis annenhver måned. Pensjoner opptjenes i henhold til egne regler (se note 12). Øvrige lønnskostnader omfatter i hovedsak godtgjørelse til styret, og opptjenes løpende ut fra egne avtaler godkjent av generalforsamlingen.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver med gode arbeidsforhold og rettferdige og konkurransedyktige betingelser for alle ansatte, og benytter eksterne verktøy for benchmarking av lønn og betingelser. Alle heltidsansatte skal som et minimum, motta lønn og tilleggsgoder som er tilstrekkelige til å dekke deres grunnleggende behov.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Lønn	(6 144)	(5 909)
Arbeidsgiveravgift	(964)	(935)
Pensjonskostnader ¹	(405)	(376)
Øvrige godtgjørelser mv.	(54)	(39)
Lønnskostnader	(7 567)	(7 259)
Gjennomsnittlig antall årsverk (videreført virksomhet)	17 705	16 552

¹Pensjonskostnader er nærmere omtalt i note 12.

Generelt om godtgjørelse i Orkla

Orkla har en belønningpolicy som ligger til grunn for de ulike elementene i konsernets totalkompensasjon. Policyen har til hensikt å sikre at Orkla kan rekruttere, utvikle og beholde nødvendig kompetanse for å skape resultater og aksjonærverdier. Orklas belønningpolicy vedtas av styret og forvaltes av styrets eget kompensasjonsutvalg.

Orkla driver virksomhet i 26 forskjellige land og kompensasjonselementer organiseres lokalt i tråd med lokal praksis slik at ordningene er konkurransedyktige, men ikke ledende. For selskapene i de ulike landene gjelder prinsippene i Orklas belønningpolicy, som legger til grunn en medianbetraktning på faste godtgjørelser og over median på variable godtgjørelser.

(i) Fastlønn

Orkla bruker internasjonalt anerkjente systemer for stillingsvurderinger for å finne «riktig» stillings- og kompensasjonsnivå. Stillingene måles mot sitt lokale marked (land), og det benyttes et spenn på pluss/minus 20 % i forhold til medianen. Den enkeltes ansvarsområde, resultater og prestasjoner avgjør størrelse på kompensasjonen. Fastlønn i Orkla skal være konkurransedyktig i de ulike landene konsernet har virksomhet.

(ii) Bonusordninger

Orkla har bonusordninger i de ulike landene som reflekterer lokal praksis for å sikre konkurransedyktighet. Orkla praktiserer variable belønningordninger på nivåer over markedsmedian. De ulike landenes årsbonusordninger baseres på retningslinjer slik at de understøtter konsernets strategi og reflekterer Orklas sentrale årsbonusordning for ledende ansatte og senior ledere/nøkkelpersoner.

a) Orklas sentrale årsbonusordning

Orkla har en årsbonusordning for ca. 200 ledere (2017) og nøkkelpersoner i konsernet. Hensikten med Orklas sentrale årsbonusordning er å:

- Belønne årlige prestasjoner på linje med eksternt kommuniserte mål for merkevarevirksomheten for perioden 2016–2018. I første rekke: Organisk salgsvekst¹ og underliggende EBIT (adj.) vekst²
- Incentivere ønsket atferd i tråd med Orklas verdier og ledelsesprinsipper
- Sikre at organisasjonen jobber mot prioriterte mål som understøtter konsernets strategi

Den sentrale årsbonusordningen kan maksimalt gi bonus tilsvarende 100 % av årslønn. «God prestasjon», hvilket defineres som resultatoppnåelse i linje med eksternt kommuniserte finansielle mål, gir en uttelling på ca. 30 % av årslønn. Historisk utfall har i snitt vært ca. 33 % i perioden 2014–2016.

Elementene i Orklas sentrale årsbonusordning

Den sentrale årsbonusordningen består av seks ulike elementer:

- Finansielle kvantitative mål (vektet 80 %):
 - Underliggende EBIT (adj.)-fremgang² «eget nivå»³ (vektet 25 %)
 - Underliggende EBIT (adj.)-fremgang² «nivå over»⁴ (vektet 25 %)
 - Organisk vekst¹ «eget nivå» (vektet 20 %)
 - Omløpskapital⁵ forbedring «eget nivå» (vektet 10 %)
- Individuelle mål (vektet 20 %):

Basert på kvantitative og kvalitative vurderinger av oppnåelse av avtalte mål fordelt på:

 - Funksjonelle kvantitative mål (vektet 10 %)
 - Individuelle atferdsmål (vektet 10 %)

Resultatvekst er hovedmålet for Orklas sentrale bonusordning med en vektning på tilsammen 50 %.

For å insentivere samarbeid i konsernet, er en del av resultatelementet i bonusordningen knyttet til resultatoppnåelse for «nivået over». De individuelle målene baseres på adferd i tråd med Orklas ledelsesprinsipper og «Ett Orkla».

Bonusberegning for finansielle bonuselementer

Bonusmodellen er utformet slik at en EBIT (adj.)-fremgangs skala er koblet til en fastlagt bonusskala med startpunkter og maksimalpunkter for både fremgang og uttelling.

¹Rapportert vekst i driftsinntekter, justert for valutaomregningseffekter, oppkjøpte og solgte virksomheter.

²Driftsresultat før andre inntekter og kostnader, justert for valutaomregningseffekter og kjøpte og solgte virksomheter.

³«Eget nivå» er det selskapsnivået den enkelte leder inngår i. Dette vil være avhengig av de forskjellige deltagere i bonusordningen, og kan være et operativt selskap, et forretningsområde eller den samlede merkevarevirksomheten på konsernnivå.

⁴«Nivået over» vil være rapporteringsnivået over det rapporteringsnivået den enkelte leder inngår i. For deltagere ansatt i et operativt selskap vil det være forretningsområdet det operative selskapet er del av. For deltagere på forretningsområdene vil «nivået over» være den samlede merkevarevirksomheten. For deltagere i ordningen på konsernnivå er det ikke et «nivå over», men man vil bli målt på en lik vektning av utviklingen i underliggende EBIT (adj.) i de fire forretningsområdene innen merkevarevirksomheten.

⁵Omløpskapital definert som kundefordringer, pluss varelager fratrukket leverandørgjeld.

Underliggende EBIT fremgang «eget nivå» og «nivået over»

Beregning av bonusoppnåelse for de finansielle kvantitative målene knyttet til underliggende EBIT (adj.) fremgang i prosent av EBIT (adj.) foregående år på «eget nivå» og på «nivå over», beregnes ut fra en fastsatt bonusskala.

Organisk vekst

Beregning av bonusoppnåelse for organisk salgsvekst er knyttet til det nivået den enkelte leder inngår i. Den organiske veksten er koblet til en fastlagt skala med startpunkter og maksimalpunkter både for fremgang og bonusuttelling.

Forbedring av omløpskapital

Beregning av bonusoppnåelse for forbedring av omløpskapital er knyttet til det nivået den enkelte leder inngår i. Forbedring i omløpskapitalen er definert som nøkkeltallet rullerende 12 måneder omløpskapital i % av driftsinntekter siste 12 måneder sammenliknet med nivået på samme nøkkeltall foregående 12 måneder. Også her er fremgang koblet til en fastlagt skala for bonusoppnåelse med et startpunkt og et maksimalpunkt for både fremgang og bonusuttelling.

b) Langtidsinsentivordning (LTI-ordningen)

Orkla har en LTI-ordning som er kontantbasert og samtidig koblet til utviklingen i aksjekursen. Hensikten med ordningen er å:

- Belønne langsiktig verdiskapning og One Orkla adferd
- Etablere et langsiktig interessefellesskap med aksjonærene
- Bidra til å beholde nødvendig kompetanse (ledere/nøkkelpersoner)
- Opprettholde konkurransedyktige totalkompensasjonsvilkår for ledere /nøkkelpersoner

Deltakere i LTI-ordningen nomineres årlig og tildeling skjer for et år ad gangen etter godkjenning av konsernsjefen. I 2017 var det 94 personer som fikk tildelt LTI. Deltakere i konsernets LTI-ordning vil normalt også være omfattet av Orklas årsbonusordning.

LTI-ordningen som har vært gjeldende frem til og med 2017 (tildelt 2018), er beskrevet i note 5 i Orkla ASA. Fra 2018 (tildelt i 2019) foreslår styret å løsrive nivået på tildelt beløp fra årsbonusordningen, og tildelingen vil bli fastsatt på grunnlag av vurderinger av individuelle bidrag i forhold til forhåndsdefinerte langsiktige kriterier fastsatt i 2018. Tildelingen målsetter å tilsvare 30 % av årslønn ved "God prestasjon", i henhold til de forhåndsdefinerte kriterier. Tildeling kan ikke overskride 50 % av årslønn, og samlet verdi av tildeling under årsbonusordningen og tildelt LTI i ett år kan heller ikke overstige en årslønn. Tildelt beløp reguleres som tidligere med

utviklingen av Orkla-aksjen frem til utbetalingsdato. Utbetalingen under LTI-ordningen kan tidligst kreves med 1/3 etter 24 måneder, 1/3 etter 36 måneder og 1/3 etter 48 måneder. Etter maksimalt 60 måneder vil LTI utbetales in sin helhet.

(iii) Andre kompensasjonselementer

Aksjer med rabatt til ansatte:

Konsernet har i flere år gjennomført en ordning hvor de ansatte får anledning til å kjøpe et begrenset antall aksjer med en rabatt på 30 % i forhold til børskurs. For 2017 ble det ekstraordinært tilbudt sju ulike kjøpsalternativer: 50.000, 40.000, 28.000, 20.000, 12.000, 4.000 og 1.000 NOK (beløp etter rabatt). De to øverste kjøpsalternativene var nye for 2017, og reflekterte at ordningen ikke lot seg gjennomføre i 2016. Kostnadene for aksjespareordningen i 2017 var 43 mill. kroner.

Opsjonsordning:

Konsernet har hatt en opsjonsordning hvor siste innløsning skjedde den 9.5.2017. Ordningen er ikke videreført.

Oversikt over utvikling i tildelte utestående opsjoner:

	2017		2016	
	Antall	VGIK ¹	Antall	VGIK ¹
Utestående ved begynnelsen av året	955 000	40,03	2 722 000	40,78
Innløst i løpet av året	(955 000)	37,43 ²	(1 727 000)	38,88
Terminert i løpet av året	0		(40 000)	40,03
Utestående ved årets slutt	0		955 000	40,03
Innløsbare ved årets slutt	0		955 000	40,03

¹Veid gjennomsnittlig innløsningskurs. Beløp i NOK.

²Som følge av utbytte ble innløsningskurs redusert med 2,60 kroner.

Det er inntektsført 3 mill. kroner i endring arbeidsgiveravgift i 2017 knyttet til opsjonsordningen (1 mill. kroner i 2016).

Aksjebaserte insentivordninger

PRINSIPP

Salg av aksjer til ansatte til under markedsverdi regnskapsføres ved at differansen mellom markedsverdi på aksjene og kjøpspris blir lønnskostnad.

Orkla har til og med 2017 hatt en langsiktig insentivavtale (LTI) hvor de begunstigede får innsatt et beløp i en bonusbank tilsvarende utbetalt årsbonus basert på driften siste år. Beløpet reguleres med utviklingen i Orklas aksjekurs, basert på kursen dagen etter generalforsamlingen i henholdsvis tildelings- og utbetalingsåret. Aksjekursen blir korrigert med utbetalt utbytte. LTI-bonusen forfaller til utbetaling med halvparten i henholdsvis to og tre år etter tildeling. Den begunstigede må være ansatt på utbetalingstidspunktet for å kunne få bonusen utbetalt. Ordningen vil bli endret fra 2018. Endringen er beskrevet i denne noten og i note 5 Orkla ASA.

Den tidligere opsjonsordningen til ledende ansatte ble verdsatt basert på opsjonens virkelige verdi på det tidspunktet opsjonsplanen ble vedtatt (tildelingstidspunktet). Ved verdsettelse ble Black-Scholes-modellen benyttet. Kostnaden ved opsjonen ble periodisert over den perioden de ansatte opptjente rett til å motta opsjonene. Opsjonskostnadene ble kostnadsført som lønn med motpost i egenkapitalen. Arbeidsgiveravgift på aksjeopsjonsordninger relatert til differansen mellom utstedelseskurs og markedspris på aksjen ved årets slutt, er avsatt. Opsjonsordningen utløp i mai 2017.

NOTE 12 PENSJONER

Konsernet har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsplaner. For de innskuddsbaserte planene betaler bedriften et årlig avtalt innskudd til den ansattes pensjonsordning, og risikoen for fremtidig avkastning påhviler den enkelte ansatte. Pensjonen vil avhenge av de løpende innskuddenes størrelse og oppnådd avkastning over tid. For de ytelsesbaserte planene har bedriften ansvaret for å yte en avtalt pensjon til den ansatte i forhold til sluttlønn. Periodens kostnad viser de ansattes pensjonsopptjening av fremtidig avtalt pensjon i regnskapsåret. Majoriteten av Orklas pensjonsplaner er innskuddsplaner.

P PRINSIPP

I en **innskuddsbasert pensjonsplan** har foretaket ansvaret for å yte et avtalt tilskudd til den ansattes pensjonsbeholdning. Den fremtidige pensjonen er avhengig av bidragenes størrelse og avkastningen på pensjonssparingen. Når innskuddene er betalt gjenstår ingen ytterligere betalingsforpliktelser knyttet til innskuddspensjonen, og det foreligger ingen forpliktelse å balanseføre. Pensjonskostnaden for innskuddsplaner vil være lik periodens innskudd til de ansattes pensjonssparing.

I en **ytelsesbasert pensjonsplan** har foretaket gitt de ansatte et løfte om et fremtidig pensjonsnivå, normalt angitt i prosent av sluttlønn ved pensjonstidspunktet. Foretaket har ansvaret for størrelsen på den fremtidige pensjonsytelsen, og den økonomiske verdien av denne forpliktelsen må resultat- og balanseføres.

Den påløpte forpliktelsen beregnes etter en lineær opptjeningsmodell, og måles som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsutbetalinger som er opptjent på balansedagen. Den balanseførte nettoforpliktelsen utgjør summen av påløpt pensjonsforpliktelse minus virkelig verdi av eventuelle tilknyttede pensjonsmidler.

Endringer i forpliktelsen for ytelsesplaner som skyldes endringer i pensjonsplaner, resultatføres i sin helhet for de endringene som gir en eventuell umiddelbar fripoliserett. Estimatavik føres mot egenkapitalen gjennom totalresultatet i perioden de oppstår. Diskonteringseffekten av pensjonsforpliktelsen og forventet avkastning på pensjonsmidler presenteres netto under «Andre finanskostnader» i resultatregnskapet.

Innskuddsplaner

Ansatte i Orklakonsernet er i stor grad tilknyttet pensjonsordninger definert som innskuddsplaner. Innskuddsplaner omfatter også pensjonsordninger som er felles for flere selskaper, og der pensjonspremien fastsettes uavhengig av demografisk profil i det enkelte selskap (flerforetaksplan).

Orkla har innskuddssatser for selskapene i Norge som er tilpasset de forskriftssatte rammene for innskuddssatser for private tjenestepensjonsordninger. Se note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

Ytelsesplaner

Konsernet har noen pensjonsordninger klassifisert som fondsbaserte ytelsesplaner og noen ytelsesplaner som dekkes over selskapenes drift. Konsernets ytelsesplaner finnes i stor grad i Sverige og Norge. Disse landene står for henholdsvis ca. 62 % og 35 % av konsernets netto bokførte pensjonsforpliktelser.

Sverige

Pensjonsplanene i Sverige er «netto-ordninger», som ikke knytter konsernets forpliktelser til endringer i den svenske sosialtrygden. Ordningene er i hovedsak bestemt av tariffavtaler. De blir ikke fondert, men avsatt i selskapenes balanse. For sikring av opptjente pensjonsrettigheter må selskapene tegne en kredittforsikring i forsikringsselskapet PRI Pensionsgaranti. PRI Pensionsgaranti registrerer og beregner selskapenes pensjonsforpliktelser. Det er tariffestet at alle som er født i 1979 eller senere, skal omfattes av en innskuddsordning, slik at omfanget av de ytelsesbaserte pensjonsplanene etter hvert vil reduseres.

Det finnes også noen pensjonsordninger, i hovedsak knyttet til ledende ansatte, finansiert gjennom kapitalforsikringer. Disse rapporteres brutto i regnskapet.

Det er hensyntatt lønnskatt på pensjonsforpliktelsene i Sverige.

Norge

Netto pensjonsforpliktelser i Norge består i hovedsak av usikrede pensjonsordninger for tidligere nøkkelpersoner, førtidspensjonsordninger for konsernledelsen samt bokførte forpliktelser knyttet til innskuddsbasert ordning for ansatte med lønn over 12G.

Pensjonsordningen for ansatte i Norge med lønn over 12G har karakter av en innskuddsbasert ordning, men blir i samsvar med IFRS behandlet som en ytelsesordning. Pr. 31.12. rapporteres de faktiske innskudd og renter som påløper i ordningen.

AFP-ordningen er en flerforetaks ytelsesbasert pensjonsordning, men føres som en innskuddsordning i tråd med Finansdepartementets konklusjon. Foretak som deltar i AFP-ordningen, er solidarisk ansvarlig for to tredeler av pensjonen som skal utbetales. Majoriteten av Orklas selskaper i Norge er tilknyttet AFP-ordningen. Premien for AFP har i 2017 vært 2,5 % av samlede lønnsutbetalinger mellom 1 og 7,1 ganger gjennomsnittlig grunnbeløp.

Forutsetninger ytelsesplaner

Diskonteringsrenten i Norge blir fastsatt med utgangspunkt i obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Norsk Regnskapsstiftelse legger til grunn at OMF-markedet representerer et tilstrekkelig dypt marked til å kunne brukes ved beregning av diskonteringsrenten. Orkla har valgt diskonteringsrente ut fra gjennomsnittlig løpetid på pensjonene i hvert selskap og i hver pensjonsordning. Der løpetiden er lenger enn 15 år, er OMF-rentekurven ekstrapolert med utgangspunkt i swaprenten.

Diskonteringsrenten er tilpasset rentenivået i de enkelte land. I Norge varierer diskonteringsrenten mellom 1,7 % og 2,3 %, avhengig av løpetid.

Diskonteringsrenten i Sverige tar utgangspunkt i svenske bostadsobligasjoner og er økt til 2,50 % for 2017, mot 2,35 % i 2016. Anslaget for forventet inflasjon er også økt noe, fra 1,5 % til 1,75 %. Effektene av begge endringene utligner delvis hverandre.

Parametere som lønns- og G-vekst samt inflasjon er fastsatt i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

Dødelighetsestimat er basert på mest mulig oppdaterte dødelighetstabeller for de ulike landene. For Norge er det K2013 som tillempes, og i Sverige oppdaterte man i 2016 til DUS14.

Estimatavvikene føres i totalresultatet (OCI) og er i alt vesentlig knyttet til endringer i de økonomiske forutsetningene.

Pensjonsmidler

Pensjonsavtaler med pensjonsmidler finnes nå i det alt vesentlige i Storbritannia. Pensjonsmidlene er i hovedsak investert i aksjer og obligasjoner. Estimert avkastning vil variere basert på sammensetningen av de ulike aktivaklassene. Sammensetning av pensjonsmidler fremkommer i tabellen nedenfor. Forventede innbetalinger av pensjonsmidler i 2018 er 3,9 mill. kroner.

ESTIMATUSIKKERHET

Ytelsespensjoner beregnes ut fra et sett valgte økonomiske og actuarielle forutsetninger. Endringer i parametere som diskonteringsrente, fremtidig lønnsregulering etc. vil kunne gi til dels store utslag i beregnet pensjonsforpliktelse. På samme måte vil endringer i valgte forutsetninger for avkastning på pensjonsmidler kunne påvirke pensjonsmidlenes størrelse. En rimelig forventet endring i sentrale forutsetninger vil ikke være vesentlig for konsernet. Endringene i disse parametere vil i hovedsak bli rapportert i «Totalresultatet». Orkla har fastsatt parametere i tråd med anbefalinger i de enkelte land.

	Norge		Sverige	
	2017	2016	2017	2016
Diskonteringsrente	1,7–2,3 %	2,0–2,6 %	2,50 %	2,35 %
Fremtidig lønnsregulering	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
G-regulering ¹	2,25 %	2,25 %	2,50 %	2,50 %
Pensjonsregulering	0 %	0 %	1,75 %	1,50 %
Frivillig avgang/turnover	0–5 %	0–5 %	3 %	3 %
Forventet gjennomsnittlig gjenværende opptjeningstid (år)	7,3	8,0	13,7	13,9

¹1G er pr. 31.12.2017 NOK 93.634.

Sammensetning av netto pensjonskostnader

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Innskuddsplaner	(337)	(310)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(68)	(66)
Oppgjør pensjonsplaner	34 ¹	0
Pensjonskostnader ført som lønnskostnader	(371)	(376)
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	(79)	(66)
Forventet avkastning på pensjonsmidler	21	15
Pensjonskostnader ført som finanskostnader	(58)	(51)
Netto pensjonskostnader	(429)	(427)

¹Gjelder omdanning av pensjonsordning i Sonneveld og er presentert som «Andre inntekter og kostnader» i resultatregnskapet.

Note 12 forts. ➔

Sammensetning av netto pensjonsforpliktelser pr. 31.12.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Brutto pensjonsforpliktelser fondsbaserte ordninger	(458)	(693)
Pensjonsmidler (virkelig verdi)	456	791
Faktisk netto pensjonsforpliktelse	(2)	98
Pensjonsforpliktelser som dekkes over drift	(1 954)	(1 841)
Balanseførte netto pensjonsforpliktelser	(1 956)	(1 743)
Balanseførte pensjonsforpliktelser	(1 988)	(1 872)
Balanseførte pensjonsmidler	32	129

Endring i brutto pensjonsforpliktelser i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Brutto pensjonsforpliktelser 1.1.	(2 534)	(2 256)
Nåverdi av pensjonsopptjening (inkl. arbeidsgiveravgift)	(68)	(66)
Rentekostnad av forpliktelsene	(79)	(66)
Estimatavvik ført mot totalresultatet	(67)	(91)
Oppkjøp/salg av virksomhet	(1)	(304) ²
Avkortning/oppgjør pensjonsplaner	316 ¹	(4)
Utbetalinger i løpet av året	133	94
Valutaeffekt	(112)	159
Brutto pensjonsforpliktelser 31.12.	(2 412)	(2 534)

¹Gjelder i hovedsak omdanning av pensjonsordningen i Sonneveld.

²Gjelder i hovedsak kjøp av L.G. Harris & Co. Ltd.

Endring i pensjonsmidler i løpet av året

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 1.1.	791	391
Forventet avkastning pensjonsmidler	21	15
Avkastningsavvik ført mot totalresultatet	25	22
Oppkjøp/salg virksomhet	0	435 ²
Avkortning/oppgjør pensjonsordning	(339) ¹	-
Inn- og utbetaling i løpet av året	(42)	(6)
Valutaeffekt	45	(38)
Effekt av øvre grense pensjonsmidler (asset ceiling)	(45)	(28)
Pensjonsmidler (virkelig verdi) 31.12.	456	791

¹Gjelder i hovedsak omdanning av pensjonsordningen i Sonneveld.

²Gjelder i hovedsak kjøp av L.G. Harris & Co. Ltd.

Sammensetning av pensjonsmidler (virkelig verdi) pr. 31.12.

	2017	2016
Likvide midler og pengemarkedsplasseringer	4 %	6 %
Obligasjoner	30 %	55 %
Utlån	0 %	1 %
Aksjer	66 %	37 %
Fast eiendom	0 %	1 %
Sum pensjonsmidler	100 %	100 %

Oversikt over netto pensjonsforpliktelser og avvik de fire siste år

Beløp i mill. NOK	2017	2016	2015	2014
Brutto pensjonsforpliktelser	(2 412)	(2 534)	(2 256)	(1 847)
Pensjonsmidler	456	791	391	333
Netto pensjonsforpliktelser	(1 956)	(1 743)	(1 865)	(1 514)
Endring estimat- og planavvik i brutto pensjonsforpliktelser	(67)	(91)	(48)	(199)
Endring avkastningsavvik i pensjonsmidler	25	22	26	12

NOTE 13 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Orklakonsernet har valgt en artsinndelt resultatpresentasjon. Hovedsplitten i oppstillingsplanen for driftskostnader er mellom «Varekostnader», «Lønnskostnader», «Avskrivninger/amortiseringer» samt «Andre driftskostnader». De viktigste postene i «Andre driftskostnader» er splittet opp nedenfor.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Eksterne salgsfrakter	(793)	(745)
Energikostnader (produksjon og oppvarming)	(645)	(645)
Reklame	(1 534)	(1 567)
Reparasjons- og vedlikeholdskostnader	(460)	(491)
Konsulenter, rådgivere og andre innleide tjenester	(503)	(431)
Driftskostnader transportmidler	(152)	(132)
Leiekostnader/leasing	(453)	(452)
Driftsmaterialer, kontorutstyr etc.	(79)	(87)
Annet	(1 838)	(1 793)
Sum andre driftskostnader	(6 457)	(6 343)

P PRINSIPP

Andre driftskostnader regnskapsføres når de påløper og utgjør kostnadsarter som ikke klassifiseres på linjene for varekostnader, lønnskostnader eller av- og nedskrivninger.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla har et mål om 20 % reduksjon i energiforbruket for perioden 2014–2020 og 30 % reduksjon frem til 2025. For å spre beste praksis for energieffektivisering utarbeidet Orkla i 2015 et sentralt energiinitiativ som en del av programmet «Improved Resource and Energy Efficiency». Programmet har bidratt til at stadig flere effektiviseringsprosjekter gjennomføres innenfor alle forretningsområdene. Justert for oppkjøp av selskaper og økt omsetning, er energiforbruket redusert med 7,5 % siden 2014.

NOTE 14 ANDRE INNTEKTER OG KOSTNADER

Andre inntekter og kostnader dreier seg om vesentlige positive og negative engangsposter, restruktureringskostnader og eventuelle større nedskrivninger på både materielle og immaterielle eiendeler. Hovedhensikten med denne linjen er å skille ut vesentlige engangs- og periodefremmede poster slik at utviklingen og sammenlignbarheten på artslinjene presentert i EBIT (adj.) skal være mer relevant for virksomheten. M&A-kostnader og spesielle IFRS-effekter knyttet til oppkjøp blir løpende presentert her.

P PRINSIPP

«Andre inntekter og kostnader» er presentert etter konsernets segmentfordelte resultat (EBIT adj.) og inneholder poster av spesiell karakter, M&A-kostnader og kostnader ved solgte selskaper. Fellesnevneren for disse spesielle postene er at de er vesentlige, periodefremmede engangsposter og ikke utsagnskraftige for den underliggende driften. M&A-kostnader gjelder kostnader ved oppkjøp av selskaper som ikke kan balanseføres sammen med aksjene. Dette gjelder både gjennomførte og ikke gjennomførte oppkjøp. Periodisering av kostnader ved salg av selskap inngår også på denne linjen, inntil endelig salg blir gjennomført. Da vil salgskostnadene bli innregnet i gevinst-/tapsberegningen og presentert sammen med denne.

Det er solgt virksomhet, varemerke og eiendommer i 2017. K-Salat i Danmark og varemerket Denja ble avhendet i 4. kvartal. Samlet gevinst ved disse salgene beløper seg til 238 mill. kroner. Virksomheten i Pastella i Danmark er samtidig skrevet ned med 94 mill. kroner og det er satt i gang restrukturering av den gjenværende virksomheten. Det er tidligere i 2017 avhendet to eiendommer i henholdsvis Gimsøy og Natural Food med samlet gevinst på 50 mill. kroner. Virksomheten i Gimsøy er flyttet til Kumla i Sverige, mens driften i Natural Food ble lagt ned tidligere i år.

Orkla Foods har valgt å legge ned produksjonen av majonesbaserte salater i Elverum. Det er kostnadsført i overkant av 50 mill. kroner som følge av påløpte kostnader og nedskrivning av anleggsmidler.

Det pågår løpende integrasjons- og restruktureringsprosjekter i konsernet. Prosjekter knyttet til integrasjon av kjøpte selskaper og til sammenslåing av fabrikker krever betydelige ressurser og kostnader. Det har vært gjennomført et forbedringsprogram i Orkla Care. Det er pr. 4. kvartal

avsatt i alt 40 mill. kroner knyttet til nedbemanninger. Virksomheten Orkla Foods og Orkla Confectionery & Snacks i Finland er slått sammen til Orkla Suomi og integrasjonskostnader påløper. Orkla Confectionery & Snacks har i tillegg påbegynt en samordning av sjokoladeproduksjonen i Latvia. Kostnader knyttet til dette prosjektet vil påløpe over lang tid og hovedtyngden ser ut til å komme i 1. kvartal 2018.

Med bakgrunn i anbefalinger fra et forprosjekt, er det vedtatt å gjennomføre et hovedprosjekt som går på å etablere en felles ERP-plattform for konsernet. Forberedelsene til hovedprosjektet startet opp umiddelbart og første trinn har vært å etablere en prosjektorganisasjon samt utvelgelse av en implementeringspartner. Utrulling av ny plattform vil starte i 2018 og gå over flere år. Styret i Orkla har tatt endelig beslutning høsten 2017. Utgiftene i de første trinnene i prosjektet er ført som «Andre inntekter og kostnader» (AIK) med i alt 41 mill. kroner, mens utgifter til etablering av maler og utrulling av prosjektet vil bli balanseført som immaterielle eiendeler. Det er forventet at deler av eksisterende ERP-systemer vil bli overflødige etter at den nye templatene er rullet ut, og disse vil eventuelt bli skrevet ned som AIK over tid.

Det har påløpt M&A-kostnader knyttet til flere mindre prosjekter.

Nedskrivninger er omtalt i note 18.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Som et ledd i arbeidet med å utvikle en langsiktig konkurransedyktig produksjonsstruktur, har Orkla i 2017 lagt ned åtte fabrikker. Hensikten med disse endringene er å styrke konsernets langsiktige konkurransevne gjennom bedre kapasitetsutnyttelse og økt effekt av investeringer i produksjonsutstyr. Rundt 300 ansatte har vært berørt av endringene, og ansatte som har mistet arbeidet har fått støtte til å søke nytt arbeid eller ta videreutdanning.

Andre inntekter og kostnader

Beløp i mill. NOK		2017
M&A- og integrasjonskostnader		(149)
Sluttoppgjør i ansettelsesforhold og lignende		(89)
Gevinster/nedskrivninger i forbindelse med samordningsprosjekter		192
Andre restruktureringskostnader og spesielle IFRS-effekter		(155)
Sum		(201)
Herav:	Nedskrivning varige driftsmidler	(146)
	Nedskrivning immaterielle eiendeler	-

Beløp i mill. NOK		2016
M&A- og integrasjonskostnader		(245)
Sluttoppgjør ansettelsesforhold og lignende		(59)
Gevinst i forbindelse med samordningsprosjekter		24
Nedskrivning knyttet til verdifallstest i Orkla Food Ingredients		(56)
Andre restruktureringskostnader og spesielle IFRS-effekter		(46)
Sum		(382)
Herav:	Nedskrivning varige driftsmidler	(4)
	Nedskrivning immaterielle eiendeler	(51)
	Resultatføring badwill	41

NOTE 15 RENTER OG ANDRE FINANSPOSTER

Finansinntekter og finanskostnader består i hovedsak av renteinntekter og rentekostnader knyttet til konsernets totale finansiering. Videre inngår andre finansposter som ikke kan knyttes til operasjonelle forhold.

P PRINSIPP

Renteinntekter og rentekostnader på lån og fordringer er beregnet etter effektiv rentemetode. Beredskapsprovisjon og kostnader ved låneopptak rapporteres som «Øvrige finanskostnader». Finanselementet i pensjonskostnadene inngår i «Andre finanskostnader», og er beskrevet i note 12. Lånekostnader for eiendom under oppføring balanseføres sammen med driftsmiddelet. Eventuelle gevinster eller tap på verdipapirer som rapporteres utenom linjen «Aksjer og finansielle eiendeler», inngår også i finansinntekter og finanskostnader. Valutagevinst eller tap som oppstår fra operasjonelle eiendeler og gjeld, samt sikring av slike, rapporteres under driftsinntekter eller driftskostnader. Annen valutagevinst eller tap rapporteres netto i finansinntekter og finanskostnader. Valutagevinst eller tap knyttet til nettoinvestering i utenlandsk virksomhet er omtalt i note 31.

Renteinntekter og rentekostnader

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Renteinntekter	33	26
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter	57	57
Sum renteinntekter	90	83
Rentekostnader	(240)	(261)
Balanseførte rentekostnader	1	1
Sum rentekostnader	(239)	(260)
Renter, netto	(149)	(177)

Finansinntekter og finanskostnader

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	47	187
Mottatte utbytter	7	61
Øvrige finansinntekter	22	22
Sum andre finansinntekter	76	270
Netto valutatap	(3)	(4)
Netto finanselement pensjoner	(58)	(51)
Øvrige finanskostnader	(42)	(150) ¹
Sum andre finanskostnader	(103)	(205)
Sum andre finansposter	(27)	65

¹Herav gjelder 100 mill. kroner nedskrivning av lån til Rygge sivile lufthavn AS.

Avstemming mot kontantstrøm

Renter, netto	(149)	(177)
Andre finansposter, netto	(27)	65
Sum renter og andre finansposter (A)	(176)	(112)

Poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen:

Gevinster, tap og nedskrivninger aksjer og finansielle eiendeler	(47)	(187)
Mottatte utbytter	(7)	(61)
Sum poster som vises på andre linjer i kontantstrømmen (B)	(54)	(248)

Poster uten kontantstrømeffekt:

Endring i avsatte renter o.l.	(21)	(12)
Netto renter pensjoner uten kontantstrømeffekt	58	51
Virkelig verdijustering ført som renteinntekter/rentekostnader	(29)	(57)
Nedskrivning lån Rygge sivile lufthavn AS	-	100
Agio/disagio aksjeporteføljen	-	2
Sum poster uten kontantstrømeffekt, se Kontantstrømoppstilling (C)	8	84
Betalte finansposter kontantstrøm, se note 40 (A+B+C)	(222)	(276)

NOTE 16 SKATTER

Skatter viser myndighetenes beskatning av overskudd i konsernets ulike selskaper og land. Merverdiavgift, arbeidsgiveravgift, eiendomsskatt, særavgifter, toll og lignende indirekte skatter er ikke en del av «Skatter». Skattekostnaden beregnes på grunnlag av regnskapsmessig resultat og splittes i periodeskatt og endring i forpliktelse ved utsatt skatt. Forpliktelser ved utsatt skatt oppstår når regnskaps- og skattemessig periodisering er forskjellig (midlertidige forskjeller).

P PRINSIPP

Forpliktelser og eiendeler ved betalbar skatt vurderes til det beløpet som forventes betalt til eller mottatt fra skattemyndighetene. Skattesatser og skatteregler som benyttes, er de som er vedtatt eller i hovedsak vedtatt innen slutten av rapporteringsperioden i de landene hvor konsernet opererer og genererer skattepliktige inntekter.

Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt er beregnet for alle midlertidige forskjeller mellom skattemessig verdi på eiendels- og gjeldsposter og deres regnskapsmessige verdier i konsernregnskapet samt på skattemessige underskudd. For eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt benyttes de nominelle skattesatser som forventes å gjelde når eiendelen realiseres eller forpliktelsen gjøres opp.

Eiendel ved utsatt skatt på skattemessige underskudd og andre skattereduserende midlertidige forskjeller er ført opp i den grad det er sannsynlig at disse kan anvendes mot fremtidige skattepliktige inntekter.

Forpliktelse ved utsatt skatt knyttet til sjablongskatt, kildeskatt og annen skatt på utbytte er ført opp på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper samt utenlandske datterselskaper når det forventes at det vil bli betalt utbytte i overskuelig fremtid.

Forpliktelse ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller knyttet til investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper er ført opp når det er sannsynlig at forskjellen kommer til å bli reversert i overskuelig fremtid. Forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt som oppstår ved førstegangsinnregning av goodwill føres ikke opp.

Forpliktelse og eiendel ved utsatt skatt utlignes kun når det følger av skattereglene, og konsernet har til hensikt å benytte seg av mulighetene til å konsolidere skatteposisjonene ved hjelp av konsernbidrag eller annen skattekonsolidering.

Skattekostnad

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Resultat før skatt	4 571	4 292
Periodeskatt	(865)	(954)
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	(115)	147
Sum skattekostnad	(980)	(807)
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad»	21 %	19 %
Skatt i % av «Resultat før skattekostnad» korrigert for tilknyttede selskaper	23 %	21 %

Orklas effektive skattekostnad korrigert for tilknyttede selskaper er øket med 2 prosentpoeng, fra 21 % i 2016 til 23 % i 2017. Denne økningen skyldes hovedsakelig effekten av endret beskatning av en kraftkontrakt og skattefri gevinst ved salg av eiendommer i 2016.

Avstemming av konsernets skatteprosent

Tabellen gir en avstemming av rapportert skattekostnad mot skattekostnad basert på norsk skattesats 24 % (25 % i 2016). De vesentligste komponentene i skattekostnaden er spesifisert.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Norsk skatteprosent av resultat før skatt	(1 097)	(1 073)
Tilknyttede selskaper	75	122
Utsatt skatt tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper	(1)	(9)
Virksomhet med annen skattesats enn i Norge	61	80
Skattelovsendringer	0	14
Endret beskatning av kraftkontrakt / skattefri inntekt salg av eiendom	0	79
Nedskrivning aksjer, gevinster/tap og utbytter, fritaksmetoden	29	69
Ikke fradragsberettigede kostnader / skattefrie inntekter	(7)	(2)
Ikke fradragsberettigede transaksjonskostnader	(15)	(17)
Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler	41	29
Ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt, årets underskudd	(7)	(39)
Korreksjon tidligere års skatter	(6)	(19)
Andre betalbare skatter (grunnrente- og kildeskatt)	(53)	(41)
Konsernets skattekostnad	(980)	(807)

Note 16 forts. ➔

Orkla har betydelige skattegrunnlag i Norge, Sverige og Danmark. Ordinær selskapsskatt for selskaper hjemmehørende i Norge ble redusert fra 25 % til 24 % med effekt fra 2017. Selskaps-skatten i Norge har blitt ytterligere redusert til 23 % med effekt fra 2018. Effekten av den reduserte skattesatsen til 23 % på de midlertidige forskjellene ved årets utgang er en inntektsføring på 8 mill. kroner over resultatet og en belastning av totalresultatet på 4 mill. kroner. Denne inntektsføringen blir imidlertid oppveid av en kostnadsføring knyttet til endret skatteregime i Latvia hvor selskaps-skattesatsen økes fra 15 % til 20 % men hvor beskatning først skal skje ved utdeling av utbytte.

Orklas virksomheter i land med andre skattesatser enn 24 % bidrar netto til at skattekostnaden blir redusert. I 2017 er effekten av dette en reduksjon på 61 mill. kroner av skattekostnaden, hvorav de svenske, finske og danske datterselskapene utgjør henholdsvis 24 mill. kroner, 16 mill. kroner og 8 mill. kroner.

Resultater fra tilknyttede selskaper er innregnet etter skatt og påvirker i utgangspunktet ikke konsernets skattekostnad. Det er imidlertid avsatt for sjablongskatt på tilbakeholdte overskudd i tilknyttede selskaper, til sammen 28 mill. kroner, hvorav 1 mill. kroner er resultatført i 2017.

Ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt gjelder flere mindre skattemessige underskudd i Storbritannia, Frankrike og Tyskland. Innregning av tidligere års ikke innregnede eiendeler ved utsatt skatt gjelder hovedsakelig tidligere Cederroth-selskaper i Sverige og Polen, samt Orklas forsikringsselskap i Irland og et Orkla Food Ingredients-selskap i Danmark.

Konsernet har aktivitet i kraftbransjen som er underlagt særbeskatning i Norge.

Forpliktelser ved utsatt skatt

Forpliktelser ved utsatt skatt representerer fremtidige betalbare skattemessige forpliktelser for konsernet. Tabellen nedenfor lister opp eiendeler og forpliktelser ved utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller mellom skattemessig og regnskapsmessig verdi.

Tabellen gir uttrykk for hvordan konsernets utsatte skatt er sammensatt, og indikerer når forpliktelsene ved utsatt skatt forfaller til betaling.

Utsatt skatt på midlertidige forskjeller

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Sikringsreserve i egenkapitalen	(68)	(95)
Immaterielle eiendeler	1 108	1 058
Varige driftsmidler	328	332
Netto pensjonsforpliktelser	(244)	(220)
Gevinst og tapskonto o.l.	341	309
Øvrige langsiktige poster	304	334
Sum langsiktige poster	1 769	1 718
Kortsiktige fordringer	(8)	(8)
Varelager	1	(2)
Avsetninger	(111)	(114)
Andre kortsiktige poster	(43)	(77)
Sum kortsiktige poster	(161)	(201)
Underskudd til fremføring	(114)	(164)
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 494	1 353
Utsatt skattefordel kraftverkskatt ¹	(19)	(20)
Ikke balanseførte eiendeler ved utsatt skatt	89	156
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 564	1 489
Endring forpliktelser ved utsatt skatt	(75)	(75)
Endring forpliktelser ved utsatt skatt ikke videreført virksomhet	(28)	0
Netto forpliktelser ved utsatt skatt videreført virksomhet	(103)	(75)
Endring utsatt skatt sikringsreserven ført mot totalresultatet	27	21
Endring utsatt skatt estimatavvik pensjoner mot totalresultatet	(9)	(16)
Kjøp/salg av selskaper, valutaeffekter mv.	24	52
Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet	(54)	165
Endringer forpliktelser ved utsatt skatt i resultatregnskapet	(115)	147

¹Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendel ved utsatt skatt knyttet til kraftverkskatt er ført brutto pr. kraftverk.

Netto forpliktelser ved utsatt skatt presentert i balansen

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Forpliktelser ved utsatt skatt	1 604	1 591
Eiendeler ved utsatt skatt	40	102
Netto forpliktelser ved utsatt skatt	1 564	1 489

Utløpstidspunkt for fremførbare skattemessige underskudd

Skattemessige underskudd til fremføring på 521 mill. kroner utgjør en fordel ved utsatt skatt på 114 mill. kroner, hvorav kun 29 mill. kroner er innregnet. Fremførte skattemessige underskudd som ikke er innregnet, beløper seg til 411 mill. kroner. Av disse er 281 mill. kroner uten forfalls-tidspunkt, 6 mill. kroner forfaller fra 2024 og fremover, 65 mill. kroner forfaller i perioden 2021–2023, og 59 mill. kroner forfaller i perioden 2018–2020.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
2017	-	41
2018	22	26
2019	23	11
2020	25	30
2021	26	51
2022	20	8
2023	16	13
2024 eller senere	19	10
Uten utløpstidspunkt	370	579
Sum skattemessige fremførbare underskudd	521	769

Eiendel ved utsatt skatt er bare balanseført i den grad det er sannsynlig at det vil oppstå fremtidig skattepliktig overskudd som er stort nok til å utnytte skattefordelen, enten ved at enheten har vist overskudd nylig, eller ved at det er identifisert eiendeler med merverdier. I den utstrekning man ikke kan sannsynliggjøre tilstrekkelige overskudd i fremtiden til å absorbere de skatte-reducerende midlertidige forskjellene, er eiendel ved utsatt skatt ikke innregnet. Virksomhetene Cederroth (2015), Hamé og Harris (2016) har skattereduserende midlertidige forskjeller i Spania, Øst-Europa og Storbritannia som ikke er innregnet.

Både det norske, svenske og finske skattekonsernet har benyttet alle tilgjengelige skattemessige underskudd til fremføring og er i betalbar skatteposisjon i 2017.

Det er avsatt til sammen 69 mill. kroner i skatt på tilbakeholdt overskudd i Estland, hvorav 22 mill. kroner er resultatført i 2017.

Skattemessig eierskap Saudefaldene

Aktieselskapet Saudefaldene, hvor Orkla eier 85 %, har gjennom mange år hatt en skattetvist gående knyttet til om selskapet skal anses som skattemessig eier av kraftverket Sønnå Høy. Saudefaldene har bygget dette kraftverket i Saudavassdraget, og sammen med andre kraftverk og innretninger disponeres dette i henhold til leieavtale med Statkraft. I 2014 ble det truffet klagevedtak om at Saudefaldene skulle anses som skattemessig eier av Sønnå Høy. Saudefaldene tok ut stevning mot staten med påstand om at klagevedtaket skulle kjennes ugyldig. Saken ble tapt i tingretten i 2015, men vunnet i lagmannsretten i 2016 etter at Saudefaldene anket saken. Dommen fra Gulating lagmannsrett ble påanket av staten, og ved høyesteretts dom av 22. juni 2017 tapte Saudefaldene saken slik at det med endelig virkning er avgjort at selskapet er skattemessig eier av Sønnå Høy. Det innebærer at det er Saudefaldene som skal svare grunnrenteskatt og eiendomsskatt for Sønnå Høy.

I kontorvedtak av 24. april 2014 ble det foretatt flere betydelige endringer av Saudefaldenes ligning for 2005–2013 som gjaldt beregning av grunnrenteskatt knyttet til Sønnå Høy. Det ble i mai 2015 tatt ut søksmål mot dette endringsvedtaket da Saudefaldene bestrider de foretatte fravik fra leverte selvangivelser. Dette søksmålet ble stanset i påvente av endelig avgjørelse i saken om hvem som er skattemessig eier av Sønnå Høy. Søksmålet er fortsatt stanset mens selskapet søker å avklare omtvistede spørsmål med skattekontoret utenfor domstolene.

Som en del av samme sakskompleks verserer det søksmål mot Sauda kommune, Odda kommune og Suldal kommune (Sønnå Høy består av installasjoner i tre kommuner). Tvistesøksmålet er i all hovedsak knyttet til at Saudefaldene har anført at eiendomsskatt for enkelte år ikke er utskrevet i tide.

Det er frem til og med 2017 kostnadsført ca. 106 mill. kroner i grunnrenteskatt og innbetalt eiendomsskatt på ca. 101 mill. kroner for Sønnå Høy.

Skattereduserende midlertidige forskjeller med tilhørende eiendel ved utsatt skatt

Beløp i mill. NOK	Skattereduserende midlertidige forskjeller	Balanseført eiendel utsatt skatt	Ikke balanseført eiendel utsatt skatt	Sum eiendel utsatt skatt
Skattemessige underskudd til fremføring				
Spania	167	4	38	42
Baltikum	31	3	2	5
Sverige ¹	22	4	0	4
Danmark	52	4	8	12
Sveits	52	0	13	13
Irland	36	0	5	5
Øst-Europa, ekskl. Romania og Polen	43	0	8	8
Polen	20	4	0	4
Storbritannia	44	3	5	8
Finland ²	7	0	2	2
Nederland	13	3	0	3
Romania	12	0	2	2
India	13	4	0	4
Andre	9	0	2	2
Sum	521	29	85	114
Andre skattereduserende forskjeller	1 516	345	4	349
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	2 037	374	89	463
Nettoføring av utsatt skatt	(1 450)	(334)	0	(334)
Netto skattereduserende midlertidige forskjeller	587	40	89	129

¹Gjelder fremførbare skattemessige underskudd som er sperret for utnyttelse i det svenske skattekonsernet frem til 2019.

²Gjelder deleide selskaper som ikke inngår i skattekonsern.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Gjennom tilstedeværelse i mange land bidrar Orkla til samfunnet ved betaling av ulike skatter og avgifter, herunder selskapsskatt. Orklas konsernstrategi for skatt beskriver viktige skatteprinsipper som alle selskapene i konsernet skal følge. Disse er basert på ønsket om åpenhet, etterlevelse av regelverk og god risikostyring. Orklas selskaper skal betale skatt i samsvar med lover og regler i de landene hvor de har virksomhet.

Nedenfor listes periodeskatt (betalbar selskapsskatt) for Orklas hovedområder:

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Norge	301	463
Sverige	184	254
Danmark	160	73
Finland og Island	55	41
Resten av verden	165	123
Sum periodeskatt (betalbar skatt)	865	954

NOTE 17 RESULTAT PR. AKSJE

Resultat pr. aksje er én av flere indikatorer som kan benyttes i finansielle analyser for å vurdere utviklingen i et selskap. Nøkkeltallet viser hvor mye periodens resultat utgjør pr. aksje og beregnes ved å dele periodens årsresultat etter minoriteter på gjennomsnittlig eksternt eide aksjer.

P PRINSIPP

Resultat pr. aksje blir beregnet på grunnlag av årsresultat etter minoriteter. Orklakonsernets opsjonsordning (se note 11) medførte at eksternt eide aksjer kunne bli utvannet som følge av opsjonsinnløsninger. I denne beregningen ble gjennomsnittlig eksternt eide aksjer justert ved å hensynta utvanningseffekten opsjonsprogrammet er estimert å gi.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Årsresultat etter minoriteter for videreført virksomhet	3 516	3 403
Gevinst/tap/resultat ikke videreført virksomhet	5 066	890
Årsresultat etter minoriteter	8 582	4 293
Vektet gjennomsnittlig eksternt eide aksjer	1 017 472 462	1 017 526 258
Utvanningseffekt fra opsjonsprogram	-	442 972
Vektet gjennomsnittlig eksternt eide aksjer, utvannet	1 017 472 462	1 017 969 230
Resultat pr. aksje (NOK)	8,43	4,22
Resultat pr. aksje, utvannet (NOK)	8,43	4,22
Resultat pr. aksje for ikke videreført virksomhet, utvannet (NOK)	4,97	0,88
Resultat pr. aksje for videreført virksomhet, utvannet (NOK)	3,46	3,34

NOTE 18 NEDSKRIVNINGSVURDERINGER

Verdien på langsiktige balanseførte eiendeler vil i stor grad være bygget på skjønn og estimater. Det er viktig at brukerne av regnskapet er kjent med de forutsetningene som gjelder for verdsettingen av disse eiendelene, og hvordan konsernet vurderer fremtidig inntjening. Spesiell oppmerksomhet rettes mot eiendeler som i utgangspunktet ikke blir avskrevet eller amortisert. I Orklakonsernets regnskap vil dette i hovedsak dreie seg om goodwill og varemerker med ubestemt levetid.

Løpende overvåking av langsiktige eiendeler

Orklakonsernet har vesentlige langsiktige eiendeler i form av materielle (varige driftsmidler) og immaterielle eiendeler. Utvidet forklaring og utviklingen i disse eiendelene er presentert i note 19 og note 20. I tillegg har konsernet andre langsiktige eiendeler, som i hovedsak gjelder investeringer i selskaper ført etter egenkapitalmetoden. Disse er behandlet i note 6 og inngår ikke i drøftelsen nedenfor.

De balanseførte eiendelene overvåkes løpende, og dersom det er indikatorer på at verdiene av eiendelene ikke lenger er gjenvinnbare, vil det straks bli foretatt verdifallstest for å sjekke om eiendelene fortsatt kan forsvare sine regnskapsførte verdier. Dersom nye estimater konkluderer med at verdiene ikke lenger er gjenvinnbare, foretas nedskrivning av eiendelene til gjenvinnbart beløp, det høyeste av netto salgsverdi og bruksverdi (neddiskontert kontantstrøm).

Konsernet har i tråd med vedtatte prinsipper gjennomført verdifallstester for alle immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og for all goodwill før avleggelse av 3. kvartal. Det har utfra årets tester ikke fremkommet nedskrivningsbehov for noen av konsernets immaterielle eiendeler.

Det er som omtalt i note 14 skrevet ned anleggsmidler for i alt 146 mill. kroner direkte som følge av beslutning om nedleggelse av produksjonen av majonesbaserte salater og nedskrivning av Pastella virksomheten i Danmark. Det har i tillegg vært en mindre nedskrivning i forbindelse med nedleggelsen av Ello i Kristiansund. Ellers har det ikke fremkommet indikasjoner på at noen av konsernets eiendeler er kommet i en verdifallssituasjon.

Det er også gjennomført en oppdatert verdivurdering av kraftverkene i Sauda. Saken om hvem som er skattemessig eier av Sønnå Høy er avgjort i høyesterett og fastsetter at Saudefaldene skal anses som skattemessig eier av kraftverket Sønnå Høy, se note 16. Vurderingen av verdien av Sønnå Høy er basert på fremtidige estimater om kraftpriser og avtalefestet produksjon i leieperioden samt

verdi ved tilbakelevering til Statkraft. Benyttet WACC reflekterer lavere risiko enn for øvrige konsernselskaper. Den foretatte vurderingen forsvare konsernets investering i Saudefaldene.

Det er ellers ikke identifisert mindreverdier knyttet til varige driftsmidler eller immaterielle eiendeler i konsernet.

P PRINSIPP

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid amortiseres ikke løpende. Disse eiendelene testes derfor minst årlig for verdifall. I Orkla gjøres dette i 3. kvartal. I tilfelle det foreligger særlige indikasjoner på verdifall, gjennomføres verdifallstester hyppigere. Kontantstrømmer knyttet til eiendelene identifiseres og neddiskonteres. Fremtidig kontantstrøm er basert på gitte forutsetninger (se egen tabell i denne noten) og enhetens vedtatte planer. Dersom neddiskontert verdi av fremtidige kontantstrømmer er lavere enn balanseført verdi av enhetens anvendte kapital, gjennomføres nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Dersom neddiskontert verdi er høyere enn anvendt kapital, betyr dette at verdien av den immaterielle eiendelen eller goodwillen er gjenvinnbar. I de tilfellene neddiskontert verdi overstiger anvendt kapital med mindre enn 20 %, gjøres det en ytterligere sensitivitetsanalyse for å sikre beregningen. Anvendt kapital er definert gjennom presentasjonen av segmenter i note 7. I aktuelle tilfeller gjennomgås forutsetninger og estimater på nytt, og det måles i hvor stor grad investeringen er robust i forhold til disse. Alternativt vil eiendelens salgsverdi beregnes for å se om denne gir støtte til å opprettholde bokført verdi.

Varemerker med ubestemt levetid testes for verdifall ved at estimater på fremtidig salg av det aktuelle varemerket neddiskonteres og måles opp mot varemerkets bokførte verdi. Dette blir gjort ut fra en modell hvor varemerkets neddiskonterte verdi blir kalkulert med en prosent-sats som indikerer varemerkets styrke. Denne styrken ble forutsatt ved kjøpet og videreføres i utgangspunktet ved verdifallstesting.

Kontantstrømgenererende enheter

En kontantstrømgenererende enhet (KGE) er det laveste nivået en kan måle uavhengige kontantstrømmer fra. Det øverste nivået på en KGE vil være et rapportert segment. Ingen av de rapporterte segmentene pr. 31.12.2017 utgjør en egen KGE.

Deler av virksomheten i Orkla Foods ligger i selskaper som har vært i konsernet i svært lang tid. I disse selskapene var det ikke knyttet opp noen balanseførte immaterielle eiendeler. Kjøpet av Rieber & Søn Norge i 2013 har blitt fullintegrert i Orkla Foods Norge, og merverdi knyttet til oppkjøpet må forsvares av den samlede enheten. Det samme er forholdet for Rieber & Søn-virksomhetene som ble overtatt i henholdsvis Sverige (Frödinge inn i Orkla Foods Sverige) og Danmark (Rieber & Søn Danmark inn i Orkla Foods Danmark). Også her er det de samlede enhetene som må forsvare merverdiene. Orkla Foods Sverige (tidligere Procordia og Abba Seafood) ble ervervet i 1995, og goodwill knyttet til disse, ble amortisert med 1/20 pr. år i perioden fra oppkjøp til 1.1.2004, da overgangen til IFRS skjedde. Dette betyr at den opprinnelige goodwillen fra disse kjøpene er omtrent halvert i forhold til anskaffelseskost.

Virksomhetsstrukturen i Orkla Confectionery & Snacks er organisert i ett selskap pr. land. Dette betyr at verdifall på merverdier blir testet på dette nivået.

I Orkla Care har Orkla Home & Personal Care (OHPC) vært i konsernet i lang tid. Både kjøpet av Jordan (eksklusiv House Care) (2012) og den delen av Cederroth-kjøpet (2015) som inngår i Home Care og Personal Care, har blitt fullintegrert i OHPC-delen. Den samlede enheten må forsvare merverdiene fra disse kjøpene.

Selskap som ble oppkjøpt av Orkla Health i 2005 og 2006 (Collett Pharma og Dansk Droge), er også fullintegrert i eksisterende virksomhet. De ulike kontantstrømmene er ikke mulig å skille fra hverandre, og enhetene i Orkla Health blir således verdifallstestet samlet. Integrasjonen med de enhetene som allerede lå i Orkla før oppkjøpet, gir samlet en avkastning godt over avkastningskravet. Den delen av Cederroth (2015) som inngår i Orkla Health, er fullintegrert, og merverdier fra kjøpet vil måtte forsvares av den samlede enheten. Orkla Health inngår i Orkla Care.

Orkla Wound Care-delen av Cederroth-kjøpet (Salvequick sårpleieprodukter etc.) og Orkla House Care (malerverktøydelen av Jordan-kjøpet) er egne KGEer og må forsvare sine verdier på egen basis. Kjøpet av Harris inngår foreløpig som en selvstendig enhet i Orkla House Care og testes på individuell basis. Harris forventes på sikt å bli inkorporert i et samlet Orkla House Care.

Orkla Food Ingredients består av mange ulike enheter, og disse utgjør i hovedsak egne KGEer og testes individuelt. Testene gjennomføres for ca. 20 KGEer.

Varemerker

For varemerker vil ny organisering normalt ikke endre muligheten til å måle de ulike merkenes styrke. Varemerkene lever videre i den nye organisasjonen og vil i de fleste tilfellene kunne identifiseres fremover. Verdien av et varemerke vil være dynamisk, og nye produkter som lanseres under det gitte varemerket, vil være med på å opprettholde merkets verdi.

Budsjettforutsetninger

Merkevarevirksomheten er i utgangspunktet relativt stabil i forhold til svingninger i markedene. Beregninger av fremtidig kontantstrøm bygger på en rekke forutsetninger. Dette gjelder både forhold som forutsetninger om den økonomiske utviklingen og forhold som forutsetninger om antatt levetid på viktige varemerker. Kontantstrømestimatene er sensitive overfor endringer i råvarepriser og derigjennom innkjøpspriser samt tilhørende evne til å opprettholde marginforutsetningene og markedsandeler. Fremtidig kontantstrøm er estimert med utgangspunkt i budsjett for kommende år og fire påfølgende prognoseår. Fra og med år seks er det beregnet en terminalverdi. De største KGEene er vist i egen tabell pr. segment. Hovedselskapene innen segmentet er presentert, og de viktigste faktorene som er lagt til grunn ved verdifallstestene, er oppsummert. KGEene opererer i forskjellige markeder, og tabellen er ment å gi en oversikt over de viktigste driverne. Se også egen varemerketabell i note 19 for å få totalbildet over balanseførte-, balanseførte gjennom goodwill- og ikke balanseførte varemerker.

Diskonteringsats

Diskonteringsatsen som benyttes, tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, som er beregnet til 7,2 % før skatt, basert på et veid gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital (WACC) for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM). Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente tillagt en kredittmargin utledet av Orklas marginale langsiktige lånerente. Eksterne informasjonskilder benyttes for beregning av egenkapital- og fremmedkapitalkostnad. Diskonteringsatsen justeres for landrisiko, inflasjonsnivå og operasjonell risiko, tilpasset den aktuelle verdiberegning.

Sensitivitet

De største varemerke- og goodwillpostene er knyttet til virksomheter i god utvikling. Omorganiseringer som er gjennomført, har som nevnt, i flere tilfeller ført til at goodwill blir testet på høyere nivå enn opprinnelig; spesielt gjelder dette i Orkla Confectionery & Snacks. Varemerker blir verdifallstestet uavhengig av omorganiseringen.

En sammenligning av bokført anvendt kapital i merkevarevirksomheten med en gjennomsnittsverdi av «Sum Of The Parts» (SOTP) basert på analytikernes verdivurdering av tilsvarende område, viser betydelige merverdier. Merverdier varierer fra område til område, men alle de fire merkevareområdene viser at SOTP er klart høyere enn tilsvarende bokførte verdier. Brutt ned på de ulike kontantstrømgenerende enhetene vil det også være noen variasjoner, men alle KGEene klarer testen med god margin. Størst usikkerhet knytter det seg til de selskapene som nylig er kjøpt. Her er planer og forutsatt vekst basert på utviklingen i relativt nye markeder for konsernet. Ut fra de forutsetninger og forventninger som er lagt inn både i oppkjøpscasene og videre planer, forsvarer imidlertid også disse virksomhetene sine balanseførte verdier.

Selv en 2 %-endring i enten WACC eller vekst i terminalleddet vil alt annet like ikke medføre verdifall på vesentlige varemerker og goodwillposter.

Goodwill- og varemerkepostene listes i tabeller på de neste sidene. Balanseførte verdier i utenlandsk valuta er i hovedsak øket fra 2016 til 2017 som følge av at den norske kronen har svekket seg mot de respektive valutaene, se note 19.

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Foods (OF)					Orkla Confectionery & Snacks (OC&S)				
	Enheter	Goodwill		Varemerker		Enheter	Goodwill		Varemerker	
		2017	2016	2017	2016		2017	2016	2017	2016
Enheter i segmentet	OF Norge	3 344	3 344	1 260	1 260	OC&S Norge	534	534	205	206
	OF Sverige	1 481	1 410	90	54	OC&S Sverige	866	824	390	370
	OF Danmark	98	91	22	20	OC&S Danmark	584	538	402	372
	OF Fenno-Baltic	159	147	44	42	OC&S Finland	582	538	723	668
	MTR Foods	315	311	118	116	OC&S Baltikum	468	432	263	242
	OF Central Europe	587	373	487	493					
	OF Øvrige	211	211	-	-					
	Sum	6 195	5 887	2 021	1 985	Sum	3 034	2 866	1 983	1 858
			2017		2016			2017		2016
	Anvendt kapital pr. 31.12.		13 403		13 345	Anvendt kapital pr. 31.12.		6 636		6 264
	EBIT (adj.)		2 055		1 968	EBIT (adj.)		1 045		937
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR. Har også virksomhet i Østerrike, Tsjekkia, Slovakia, Russland, Ukraina, Ungarn og India.					Opererer hovedsakelig i de nordiske og baltiske markedene; lav bransjerisiko; budsjetterer i NOK, SEK, DKK, EUR.				
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregningstidspunktet	Sentrale råvarer: kjøtt og egg, grønnsaker, meieriprodukter, fisk, krydder og andre tilsetningsprodukter, frukt og bær, glass- og metallemballasje.					Sentrale råvarer: sukker, poteter, nøtter, kakao, mel, vegetabilsk olje, krydder, melkepulver og emballasje.				
Produksjonssted	Produksjonen skjer i Norden, Baltikum, Østerrike, Tsjekkia, Slovakia, Russland og India.					Produksjonen skjer hovedsakelig i Norden og Baltikum. Lisensvarer importeres.				
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.					Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.				
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Foods følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.					OC&S følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.				
Konjunkturer og markedsutsikter	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Foods er generelt lite konjunkturpåvirket.					Det forutsettes normale markeder og omsetning – OC&S er generelt lite konjunkturpåvirket.				
Terminalverdi	Vekstrate er satt lik inflasjonen i landene man opererer i (range 0,5–5 %).									

Sentrale forutsetninger for å beregne fremtidig utvikling

Beløp i mill. NOK	Orkla Care					Orkla Food Ingredients (OFI)				
	Enheter	Goodwill		Varemerker		Enheter	Goodwill		Varemerker	
		2017	2016	2017	2016		2017	2016	2017	2016
Enheter i segmentet	Orkla Home & Personal Care	1 452	1 108	310	229	KåKå	228	171	-	-
	Orkla Health	1 350	1 281	704	607	Idun	596	310	-	-
	Pierre Robert Group	97	90	38	35	Credin	197	219	-	-
	Lilleborg	18	18	-	-	Odense	87	79	-	-
	Orkla House Care	471	376	151	169	Øvrige	348	267	4	4
	Orkla Wound Care	138	131	101	99					
	Sum	3 526	3 004	1 304	1 139	Sum	1 456	1 046	4	4
			2017		2016			2017		2016
	Anvendt kapital pr. 31.12.2017		7 079		6 122	Anvendt kapital pr. 31.12.2017		3 952		2 961
	EBIT (adj.)		1 074		956	EBIT (adj.)		469		439
Forhold som påvirker diskonteringsrenten	Opererer hovedsakelig i de nordiske markedene samt Baltikum, Polen, Spania og UK; lav bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.					Opererer i flere land; moderat bransjerisiko; budsjetterer i lokal valuta.				
Råvareprisene er estimert ut fra markedsbildet på beregningstidspunktet	Viktige råvarer: råolje, fiskeolje, melkeprotein, vitaminer, plastemballasje, plastkomponenter, papp- og papirbasert emballasje, tensider, ull og bomull.					Viktige råvarer: vegetabilsk olje, smør, melasse, sukker og mel.				
Produksjonssted	Egenproduksjon i hovedsak i Norge og Norden samt Kina for Orkla House Care og Malaysia for den delen av Jordan som inngår i Orkla Home & Personal Care (OHPC). Sårpleieprodukter produseres i Spania. Pierre Robert Group kjøper sin produksjon i hovedsak fra Italia og Asia. I tillegg kjøper også Orkla Health, OHPC og Lilleborg handelsvarer primært fra Europa.					Egenproduksjon hovedsakelig i Skandinavia. Utover dette produksjon i Nederland samt enkelte produksjonsenheter i Sentral- og Øst-Europa.				
Bruttofortjeneste basert på historisk utvikling, justert for forventninger fremover	Bruttofortjenesten påvirkes av innovasjoner, produktivitet, kjedeforhandlinger og råvarepriser som i sum forventes å være stabile eller svakt stigende.					Bruttofortjenesten påvirkes av selskapenes konkurransekraft i levering av produkter og tjenester. Evne til å utvikle gode «Cost in use»-produkter supporterer konkurransekraften. Endringer i råvarekostnad søkes dekket i kundemarkedet.				
Kundetilpasning og evne til å utvikle produkter i samarbeid med kunder	Orkla Care følger konsumenttrender og har høy innovasjonstakt – vekst forventes innenfor eksisterende segmenter.					OFI følger konsumenttrender og har godt samarbeid med sine kunder, som er produsenter og leverandører. Samarbeidet med disse vil forsterkes ytterligere.				
Konjunkturer og markedsutsikter	Det forutsettes normale markeder og omsetning – Orkla Care er generelt relativt lite konjunkturpåvirket.					Det forutsettes normale markeder og omsetning i de markeder som OFI opererer.				
Terminalverdi	Vekstrate er satt lik inflasjonen i landene man opererer i (range 0,5–2 %).									

NOTE 19 IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler og goodwill er ikke-fysiske eiendeler som i all hovedsak er blitt balanseført i forbindelse med kjøp av virksomhet. Immaterielle eiendeler kategorisert som «Ikke amortiserbare», gjelder i hovedsak varemerker, har ubestemt levetid, og det er på balansedagen ikke mulig å estimere når eiendelene ikke lenger vil ha verdi. Goodwill amortiseres heller ikke løpende. Immaterielle eiendeler og goodwill vil være utsatt for stor estimatusikkerhet.

P PRINSIPP

Utgifter til forskning og utvikling (FoU) er utgifter konsernet pådrar seg ved å drive med forskning- og utviklingsrelaterte aktiviteter, samt kartlegging av eksisterende/nye produkter, produksjonsprosesser og lignende i den hensikt å sikre fremtidig inntjening. Forskningsrelaterte utgifter vil alltid bli kostnadsført direkte, mens utviklingsrelaterte utgifter kan bli balanseført. Det er imidlertid stor usikkerhet gjennom beslutningsprosessen, og det faktum at kun en liten andel av alle utviklingsprosjekter ender med kommersielle produkter, gjør at ingen prosjekter ender med balanseføring. Samtidig vil utgifter som er aktuelle for balanseføring, være relativt små.

Utgifter til egenutviklede eller spesialtilpassede IT-systemer balanseføres og presenteres som immaterielle eiendeler.

Utgifter knyttet til egenutvikling av varemerker og lignende (markedsføring) blir direkte kostnadsført og vil aldri bli balanseført. Dette fordi identifikasjon og sannsynliggjøring av de fremtidige økonomiske fordelene som skal tilflyte selskapet, er for usikre på lanseringstidspunktet.

Erverv av immaterielle verdier gjennom oppkjøp balanseføres. Varemerker som har eksistert over lengre tid og har en sunn utvikling på oppkjøpstidspunktet, har ubestemt levetid og amortiseres ikke. Ubestemt levetid betyr at det på balansedagen ikke er mulig å estimere den perioden varemerket vil være tilgjengelig for bruk. Andre identifiserte varemerker vil bli amortisert over forventet utnyttbar levetid, normalt 5–10 år. Andre immaterielle eiendeler vil bli amortisert over utnyttbar levetid. Det er således kun varemerker som er direkte kjøpt eller indirekte kjøpt gjennom erverv av selskaper som er balanseført i konsernet.

Goodwill er residualverdien mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet. I goodwill-begrepet vil det ligge betaling for synergier, verdier knyttet til ansatte, andre immaterielle eiendeler som ikke kvalifiserer til egen balanseføring, fremtidig merinntjening, samt det forhold at utsatt skatt ikke kan neddiskonteres. Balanseført goodwill kommer kun fra oppkjøpt virksomhet, se note 18.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av immaterielle eiendeler. Disse har ingen direkte «kostpris», men stammer i hovedsak fra egne verdsettinger og er balanseført i forbindelse med konsernets oppkjøp av ny virksomhet. Goodwill er å anse som residual i samme oppkjøp. Summen av all merverdi inklusiv goodwill knyttet til oppkjøpene, er således i utgangspunktet å anse som markedsverdi (virkelig verdi) av de totale netto eiendelene, og fordelingen på ulike typer eiendeler (gjeld) er avledet av denne, se note 18.

B BÆREKRAFTSELEMENT

Orkla kostnadsførte 286 mill. kroner til forskning og utvikling i 2017 (280 mill. kroner i 2016). Dette omfatter interne og eksterne kostnader knyttet til produktutvikling, og inkluderer bl.a. tiltak for å redusere salt, sukker og mettet fett i matvarer, utvikle vegetariske og økologiske produkter og utvikle produkter og emballasje med redusert miljøpåvirkning.

Immaterielle eiendeler	Varemerker, ikke amortiserbare	Vare- merker, amortiserbare	Andre immaterielle eiendeler	IT	Goodwill	Sum
Beløp i mill. NOK						
Balanseført verdi 1.1.2016	4 542	29	147	285	12 608	17 611
Investeringer	-	-	5	115	-	120
Reklassifiseringer ¹	-	-	-	8	-	8
Oppkjøp av selskaper ²	668	61	0	1	701	1 431
Avskrivning/amortisering	(3)	(5)	(12)	(90)	-	(110)
Nedskrivninger	-	-	-	-	(51)	(51)
Badwill	-	-	-	-	41	41
Omregningsdifferanser	(222)	(9)	(15)	(5)	(558)	(809)
Balanseført verdi 31.12.2016	4 985	76	125	314	12 741	18 241
Investeringer	-	-	-	27	-	27
Reklassifiseringer ¹	100	(67)	(33)	52	-	52
Oppkjøp av selskaper ²	(13)	-	3	1	831	822
Solgte selskaper	-	-	-	(3)	-	(3)
Avskrivning/amortisering	-	(4)	(6)	(93)	-	(103)
Omregningsdifferanser	240	9	7	11	578	845
Balanseført verdi 31.12.2017	5 312	14	96	309	14 150	19 881
Opprinnelig kost 1.1.2017	5 054	143	1 017	735	14 859	21 808
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(69)	(67)	(892)	(421)	(2 118)	(3 567)
Balanseført verdi 1.1.2017	4 985	76	125	314	12 741	18 241
Opprinnelig kost 31.12.2017	5 411	88	847	732	16 364	23 442
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(99)	(74)	(751)	(423)	(2 214)	(3 561)
Balanseført verdi 31.12.2017	5 312	14	96	309	14 150	19 881
Amortisering	-	10–20 %	10–20 %	16–33 %	-	-

¹Netto reklassifiseringer vedrører overføring fra note 20.

²Se note 5 for immaterielle eiendeler i oppkjøpte selskaper.

Med bakgrunn i anbefalinger fra et forprosjekt, er det vedtatt å gjennomføre et hovedprosjekt som går på å etablere en felles ERP-plattform for konsernet. Forberedelsene til hovedprosjektet har startet opp og første trinn har vært å etablere en prosjektorganisasjon samt utvelgelse av en implementeringspartner. Utrulling av ny plattform vil starte i 2018 og gå over flere år. Utgiftene i de første trinnene i prosjektet har vært ført som «Andre inntekter og kostnader», men utgifter til etablering av maler og utrulling av prosjektet vil bli balanseført som immaterielle eiendeler. De balanseførte beløpene vil bli relativt betydelige. Det er ikke balanseført noe knyttet til nytt ERP-system pr. 31.12.2017.

Markedsposisjoner i utvalgte dagligvaremarkeder for merkevarer

På de neste sidene er konsernets varemerkeposisjoner vist i tabeller for hvert merkevareområde.

Konsernet eier, i tillegg til det som er presentert i tabellen for immaterielle eiendeler, flere varemerker som ikke er balanseført som for eksempel egenutviklede varemerker, hvor regnskapsreglene ikke tillater balanseføring. Disse presenteres som «A» i tabellen. Ved overgang til IFRS i 2005 kunne allerede balanseført goodwill bli stående, og indirekte representerer deler av denne goodwillen «varemerker». Disse er presentert som «B» i tabellen. Balanseførte varemerker representerer enten direkte kjøpte varemerker eller indirekte kjøpte via kjøpsverdiallokering i oppkjøpsanalyse. Disse er presentert som «C» i tabellen. Klassifisering i noten er basert på ledelsens skjønn.

I tillegg er det pr. 31.12.2017 varemerkeposisjoner i India (MTR Foods).

	NORGE		SVERIGE		DANMARK		FINLAND		BALTIKUM		TSJEKKIA & SLOVAKIA		ØSTERRIKE	
Kategori	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R
Orkla Foods														
Dypfryst pizza	Grandiosa, BigOne, Pizzabakeriet	● A	Grandiosa	● B		○	Grandiosa	● B		○		○		○
Ketchup	Idun	● A	Felix	● B	Beauvais	● B	Felix	● B	Felix, Spilva, Suslavicius	● B ● C	Otma, Hamé	● C	Felix	● B
Syltetøy og marmelade	Nora	● A	Felix, Önos, BOB	● B	Den Gamle Fabrik	● B	Ekströms	○ B	Pöltsamaa	● B	Hamé	● C		○
Konserverte grønnsaker	Nora	● A	Felix	● B	Beauvais, Gårdlykke	● B	Felix	● B	Pöltsamaa	● B	Znojmia, Hamé	● C	Felix	● B
Dressinger	Idun	● A	Felix	● B	Bähncke, AH, Dansk Cater	● A	Felix	● B	Spilva, Felix	● B ● C		○	Felix	● B
Sild, makrell	Stabburet, Abba	● A ● B	Abba	● B	Glyngøre	● B	Boy, Ahti, Abba, Vesta	● B ● C		○		○		○
Kaviar		○	Kalles Kaviar	● B		○	Kallen	● B		○		○		○
Saft/leskedrikk (ikke kullsyreholdig)	FUN Light	● A	FUN Light, Önos, Jokk, BOB	● B	FUN, Grønnegården, Scoop, Blomberg, Den Gamle Fabrik	● B ● C	FUN Light, Ekströms	● B	Pöltsamaa	● B		○		○
Fersk pasta	TORO	● C		○	Pastella	● C	Pastella	● C		○		○		○
Tørre og flytende produkter (sauser, gryter, supper)	TORO	● C	Abba, Felix, Paulúns, Ekströms, Mrs Cheng	● B ● C	Beauvais, Bähncke	● B ● A		○	Pöltsamaa, Spilva, Suslavicius	● B ● C	Hamé, Otma, Vitana	● C	Felix	● B
Frokostblandinger		○	Paulúns	● C	Det gode liv	● A		○		○		○	Knusperli	● A
Posteier, patéer	Stabburet	● A		○		○		○		○	Hamé, Seliko, Májka	● C		○
Barnemat		○		○		○		○		○	Hamánek	● C		○
Salater		○		○	Gårdlykke	● A		○		○		○	Felix	● B
Søtpålegg	Nugatti	● A		○		○		○		○		○		○
Spekemat/salami	Vossafår	● A		○		○		○		○		○		○

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ● TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON

R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

Note 19 forts. ➔

	NORGE			SVERIGE			DANMARK			FINLAND			ESTLAND			LATVIA		
Kategori	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R	Viktigste merker	P	R
Orkla Confectionery & Snacks																		
Snacks	KiMs, Polly, Cheez Doodles Småsulten, Totenflak	●	A C	OLW, Anyday	●	C A	KiMs, Anyday	●	C A	Taffel, Anyday	●	C A	Taffel	☉	C	Ādažu Čipsi, Taffel	●	A C
Kjeks	Café Bakeriet, Safari, Bixit, Ballerina, Kornmo	●	A	Ballerina, Brago, Singoalla	●	B		○	Kantolan, Ballerina	☉	A B	Selga	●	A	Selga	●	A	
Godterier	Stratos, Crispo, Doc, Smash!, Nidar Favoritter, Laban	●	A	Panda, Smash!	☉	C A	KiMs	☉	C	Panda	☉	C	Kalev	●	C	Laima	●	C

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ☉ TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON
R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

	NORGE		SVERIGE		DANMARK		FINLAND		BALTIKUM		POLEN		STORBRIANNIA	
Kategori	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R
Orkla Care														
Vask	Comfort, Jif, Omo, Sun, Zalo	● A	Grumme	● C	Renslet	● A	Lumme, WC-Kukka	● C		○		○		○
Hygiene	Define, Dr Greve, Jordan, Lano, Sterilan	● A ● C	Bliw, Family Fresh, Jordan, L300, LdB	● C	Jordan	● C	Bliw, Erittäin Hieno Suomalainen, Jordan	● C		○	Dermika, Soraya	● C	Riemann P20	○ C
Kosttilskudd	Möller's, Nutrilett, Collett, Maxim	● A ● C	Nutrilett, Pharbio, Maxim, Active Care	● C	Gerimax, Futura, Pikasol, HUSK, Livol, Unikalk	● C	Möller's, Nutrilett, SanaSol	● A ● C	Möller's	● A	Gerimax, Möller's	● C ● A		○
Tekstiler	Pierre Robert, LaMote	● C ● A	Pierre Robert, LaMote	● A ● C		○	Norlyn, Black Horse, Pierre Robert	● C		○		○		○
Sårpleie	Salvequick, Cederroth	● C	Salvequick, Cederroth	● C	Salvequick	● C	Salvequick, Cederroth	● C		○	Salvequick	● C		○
House Care ¹	Jordan	● C	Anza	● A	Spekter	● A	Anza	● A		○		○	Harris	● C

¹Malerverktøy innen faghandel.

	NORGE		SVERIGE		DANMARK	
Kategori	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R	Viktigste merker	P R
Orkla Food Ingredients						
Gjær	Idun Mors Hjemmebakte	● A	Kronjäst	● B		○
Marsipan	Odense	● B	Odense	● B	Odense	● B
Margarin		○		○	AMA	● B
Plantebasert		○		○	Naturli'	● A
Blandingsprodukt (smørbart)		○		○	Bakkedal	● B

P = Posisjon: ● STERK nr. 1, klart større enn nr. 2, ● GOD nr. 1 eller nr. 2, på størrelse med nr. 1, ● TILSTEDEVÆRENDE nr. 2 eller svakere, klart svakere enn nr. 1, ○ IKKE TIL STEDE / SVAK POSISJON

R = Regnskapsbehandling: A - Ikke balanseført, B - Balanseført gjennom goodwill, C - Balanseført

NOTE 20 VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler representerer ulike typer eiendommer og driftsmidler som er nødvendige for konsernets virksomhet. Uten vesentlige endringer i rammebetingelsene vil disse driftsmidlene stort sett være gjenstand for tilsvarende reinvesteringsbehov over tid. Driftsmidlene representerer forhold som tomter, bygg, anlegg, maskiner, inventar, IT-utstyr og transportmidler. Årlige ordinære avskrivninger gir et bilde på behovet for tilsvarende reinvesteringer.

P PRINSIPP

Varige driftsmidler omfatter eiendom, anlegg og utstyr som er beregnet for produksjon, levering av varer eller administrative formål, og som har varig levetid. Disse balanseføres til kost fratrukket eventuelle akkumulerte av- og nedskrivninger. Utgifter til løpende vedlikehold av driftsmidler kostnadsføres som driftskostnader, mens større periodiske vedlikehold og utskiftninger eller forbedringer tillegges driftsmidlenes kostpris. Driftsmidler med ubegrenset levetid avskrives ikke (tomt og lignende), mens andre driftsmidler avskrives lineært over utnyttbar levetid. Utrangeringsverdi hensyntas (gjelder spesielt for eiendommer), og avskrivningsplanen gjennomgås årlig. Dersom det finnes indikasjoner på at et driftsmiddel har falt i verdi, blir driftsmiddelet nedskrevet til gjenvinnbar verdi, dersom denne er lavere enn regnskapsført verdi.

Ved en analyse av virkelig verdi i forbindelse med oppkjøp henføres mer-/mindreverdier til aktuelle eiendeler, slik at disse blir balanseført til konsernets anskaffelseskost. Finansieringsutgifter ved tilvirkning av egne driftsmidler balanseføres, se note 15.

E ESTIMATUSIKKERHET

Det er dels betydelig estimatusikkerhet knyttet til verdien av varige driftsmidler. Både verdsetting og estimert utnyttbar levetid bygger på fremtidsinformasjon som alltid er beheftet med en viss grad av usikkerhet. Materielle eiendeler (varige driftsmidler) er i utgangspunktet balanseført til betalt anskaffelseskost, og dersom de har begrenset utnyttbar levetid, blir de systematisk avskrevet over denne. Utrangeringsverdi hensyntas. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimater om fremtidig utvikling, se note 18.

Usikkerheten er spesielt stor i en periode fremover, hvor det er planlagt å legge om produksjonsstrukturen i Orkla, se note 4.

Se note 36 for informasjon om pant og pantstillelser knyttet til konsernets driftsmidler.

Orkla skal investere over 500 mill. kroner i pizzaproduksjonen på Stranda. Investeringsprogrammet, som går over fem år, inneholder en satsing både på nye innovasjoner og en effektivisering av produksjonen. Det er ikke balanseført noe knyttet til dette prosjektet pr. 31.12.2017.

Varige driftsmidler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og anlegg	Anlegg under utførelse	Driftsløsøre, inventar, transportmidler, IT-utstyr etc.	Sum
Beløp i mill. NOK					
Balanseført verdi 1.1.2016	5 429	3 804	796	494	10 523
Investeringer	160	483	759	112	1 514
Salg/utrangering	(105)	(11)	-	(3)	(119)
Reklassifiseringer ¹	-	-	(3)	(5)	(8)
Oppkjøp av selskaper	426	225	3	20	674
Salg av selskaper	(143)	(4)	-	-	(147)
Overført anlegg under utførelse	359	382	(814)	73	0
Nedskrivninger	(4)	-	-	-	(4)
Avskrivninger	(228)	(644)	-	(164)	(1 036)
Omregningsdifferanser	(148)	(177)	(16)	(18)	(359)
Balanseført verdi 31.12.2016	5 746	4 058	725	509	11 038
Investeringer	231	319	1 053	133	1 736
Salg/utrangering	(19)	(30)	-	(3)	(52)
Reklassifiseringer ¹	-	-	(55)	3	(52)
Oppkjøp av selskaper	11	30	-	11	52
Salg av selskaper	(141)	(56)	(12)	(5)	(214)
Overført anlegg under utførelse	175	384	(614)	55	0
Nedskrivninger	(147)	(4)	-	(2)	(153)
Avskrivninger	(238)	(661)	-	(175)	(1 074)
Omregningsdifferanser	193	182	5	22	402
Balanseført verdi 31.12.2017	5 811	4 222	1 102	548	11 683
Opprinnelig kost 1.1.2017	8 045	9 929	725	1 745	20 444
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(2 299)	(5 871)	-	(1 236)	(9 406)
Balanseført verdi 1.1.2017	5 746	4 058	725	509	11 038
Opprinnelig kost 31.12.2017	8 556	11 090	1 102	1 971	22 719
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(2 745)	(6 868)	-	(1 423)	(11 036)
Balanseført verdi 31.12.2017	5 811	4 222	1 102	548	11 683
Lineære avskrivninger	2–4 %	5–15 %	-	15–25 % IT-utstyr: 16–33 %	

¹Netto reklassifiseringer vedrører overføring til note 19.

NOTE 21 ANDRE EIENDELER (LANGSIKTIGE)

Andre eiendeler (langsiktige) representerer finansielle poster av langsiktig karakter. Aksjene presenteres til virkelig verdi med verdiendring mot totalresultatet. I tillegg inngår netto pensjonsmidler fra selskaper som har mer pensjonsmidler enn forpliktelser. Øvrige poster er derivater og fordringer med forfall utover ett år.

P PRINSIPP

Andre eiendeler er klassifisert som langsiktige når de ikke er en del av normalt varekretsløp, ikke gjelder for handelsformål eller når en har en ubetinget rett til å utsette betaling i minst 12 måneder. Andre fordringer er kortsiktige.

Beløp i mill. NOK	Verdsettelsesnivå	2017	2016
Aksjeinvesteringer	3	68	29
Derivater rentebærende	2	145	249
Fordringer rentebærende	3	131	141
Fordringer ikke rentebærende	3	49	92
Sum finansielle eiendeler		393	511
Pensjonsmidler		32	129
Sum andre eiendeler (langsiktige)		425	640

Prinsipp for vurdering av aksjer er beskrevet i note 24. Langsiktige og kortsiktige aksjer er begge behandlet som «Tilgjengelig for salg». Fordringer er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2. Se målehierarkiet i note 31.

NOTE 22 VARELAGER OG BEHOLDNING AV EIENDOM UNDER UTVIKLING

Varelager er konsernets beholdning av alle typer varer ment for salg. Dette gjelder både råvarer klare for produksjon, allerede ferdigproduserte varer og innkjøpte handelsvarer. Emballasje som skal benyttes til solgte varer, inngår. Fordeling av varelager på forretningsområder er gjort i segmentrapporteringen. Eventuell fortjeneste oppstått ved salg internt, er eliminert. I utviklingsperioden for bygg ment for salg satt opp i egen regi (Orkla Eiendom), vil kostprisen av prosjektene gjenspeiles på linjen for beholdning av utviklingseiendom inntil byggene er realisert.

Varelager

Beløp i mill. NOK

	2017	2016
Råvarer	1 871	1 757
Varer under tilvirkning	408	375
Ferdigvarer og handelsvarer	3 405	3 063
Sum varelager	5 684	5 195

P PRINSIPP

Lager av varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realiserbar verdi for Orklakonsernet samlet. Innkjøpte varer er verdsatt til kost etter FIFU-prinsippet, mens egentilvirkede ferdigvarer og varer under tilvirkning er vurdert til tilvirkningskost. Det er gjort fradrag for ukurans. Netto realiserbar verdi er estimert salgspris fratrukket salgsomkostninger. Beholdning av eiendom under utvikling er verdsatt til påløpte kostnader.

Det er foretatt en vurdering av netto realiserbar verdi etter fradrag for salgsomkostninger. Dette har medført en total nedskrivning av varelageret pr. 31.12.2017 på 85 mill. kroner (84 mill. kroner i 2016). Varelager verdsatt til netto realiserbar verdi, utgjør 38 mill. kroner (58 mill. kroner i 2016).

Beholdning av eiendom under utvikling

Beholdning av eiendom under utvikling utgjør 113 mill. kroner (70 mill. kroner i 2016). Beholdningen gjelder hovedsakelig boligprosjekter under utvikling/bygging og relaterer seg primært til prosjektene Sandakerveien 56 og Treschowsgate 16.

E ESTIMATUSIKKERHET

Varelageret består av svært mange individuelle varelinjer i form av både råvarer og ferdigvarer. Varene er talt og vurdert til konsernets anskaffelseskost, og det er tatt hensyn til ukurante varer. Konsernet har et stort antall enheter på lager til enhver tid, men det er ikke vurdert å ligge noen vesentlig form for usikkerhet, verken i antall eller kvalitet på konsernets varelagre.

NOTE 23 KORTSIKTIGE FORDRINGER

Kunde- og andre handelsfordringer er fordringer knyttet direkte til varekretsløpet. Andre fordringer (kortsiktige) representerer øvrige fordringer som både kan være rentebærende og ikke rentebærende.

Kunde- og andre handelsfordringer

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Kundefordringer (A - B)	6 006	5 455
Andre handelsfordringer	159	142
Sum kunde- og andre handelsfordringer	6 165	5 597

Kundefordringer har følgende forfallsfordeling:

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Ikke forfalte fordringer	5 348	4 836
Forfalte fordringer 1–30 dager	493	369
Forfalte fordringer 31–60 dager	79	99
Forfalte fordringer 61–90 dager	34	66
Forfalte fordringer over 90 dager	138	175
Kundefordringer pålydende pr. 31.12. (A)	6 092	5 545

Avsetning for tap på kundefordringer har hatt følgende bevegelse:

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 1.1.	90	83
Kostnadsført tap på kundefordringer	11	20
Avsetning i oppkjøpte selskaper	10	13
Avsetning i solgte selskaper	(7)	0
Endelig konstaterte tap	(31)	(22)
Valutaeffekt	13	(4)
Avsetning for tap på kundefordringer pr. 31.12. (B)	86	90

P PRINSIPP

Fordringer vurderes løpende, og nedskrivning av fordringene gjennomføres dersom det foreligger objektive kriterier på at det har inntruffet en tapsutløsende hendelse som kan måles pålitelig og vil påvirke betalingen av fordringen.

Kundefordringer er innregnet og presentert til opprinnelig fakturabeløp, og nedskrevet dersom det har inntruffet tapsutløsende hendelser som kan måles pålitelig og vil innvirke på betalingen av fordringen. Kundefordringene er målt til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Renteelementet er sett bort fra dersom det er uvesentlig, og dette er tilfellet for de aller fleste av konsernets kundefordringer.

Derivater er beskrevet i note 31.

E ESTIMATUSIKKERHET

Kundefordringer utgjør en betydelig del av balansen, og feil vurdering av kundenes betalings- evne vil kunne medføre at kundefordring ikke lenger er erholdelige og således må nedskrives over resultatet. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og avsetningene dekker i rimelig grad usikre fordringer. Det er vurdert at kredittrisikoen er akseptabel. Se for øvrig også forfallsfordeling i denne noten og beskrivelse av kredittrisiko i note 30.

Andre fordringer (kortsiktige)

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Derivater ikke rentebærende	21	10
Rentebærende fordringer	55	18
Andre kortsiktige fordringer	322	396
Sum finansielle fordringer	398	424
Forskudd leverandør / opptjente inntekter	441	428
Fordring betalbar skatt	44	50
Sum kortsiktige fordringer	883	902

Kunde- og andre handelsfordringer samt finansielle fordringer er bokført til virkelig verdi etter verdsettelsesnivå 3 og derivater etter verdsettelsesnivå 2, se målehierarkiet i note 31.

NOTE 24 AKSJER OG FINANSIELLE EIENDELER

Verdipapirene i balansen er en rest fra den tidligere Aksjeporteføljen (besluttet avvirket i 2011). Det vil fra tid til annen kunne være andre verdipapirer med kortsiktig eierhorisont.

Beløp i mill. NOK	Virkelig verdi 31.12.2017	Resultat- reserve 2017	Virkelig verdi 31.12.2016	Resultat- reserve 2016
<i>Verdipapirer tilgjengelige for salg</i>				
Andeler i Solsten-fondet	-	-	87	51
Unoterte verdipapirer	17	0	20	2
Sum aksjer og finansielle eiendeler	17	0	107	53
Herav eid av Orkla ASA	17	0	107	53

Verdi knyttet til unoterte verdipapirer er knyttet til verdsettelsnivå 3. Solsten-fondet var på nivå 2. Se note 31 for beskrivelse av målehierarkiet.

Orkla har i henhold til valgt strategi solgt seg ut av den tidligere Aksjeporteføljen. Det gjenstår pr. 31.12.2017 kun en liten eierpost i Herkules Private Equity III. Andeler i Solsten-fondet er solgt ned etter plan. Resultatposter knyttet til aksjer og finansielle eiendeler, er vist i note 15.

Resultatreserve pr. 1.1.2017 er i sin helhet ført over totalresultatet i 2017. Det er ingen skatteeffekter knyttet til resultatreserven.

PRINSIPP

Aksjer og finansielle eiendeler representerer investeringer av finansiell karakter og innregnes som tilgjengelige for salg. Aksjeposter definert som tilgjengelige for salg med lavere verdi enn regnskapsført, nedskrives over resultatregnskapet dersom verdifallet er vedvarende eller signifikant. Ytterligere verdifall vil medføre tilsvarende umiddelbar nedskrivning. Nedskrivningen vil ikke kunne reverseres over resultatregnskapet før ved realisasjon. Mottatte utbytter resultatføres når de er vedtatt i avgivende selskap, noe som i hovedsak er sammenfallende med betalingstidspunktet. Kjøp og salg av aksjer regnskapsføres på handledato. Differansen mellom verdipapirets virkelige verdi og anskaffelseskost inngår i resultatreserven frem til verdipapiret enten blir solgt eller nedskrevet. Ved salg og nedskrivning blir verdipapirets resultatreserve resultatført med motpost i totalresultatet. Ved nedskrivning etableres det således en ny «anskaffelseskost», og etterfølgende verdiøkninger føres i totalresultatet som «Endring resultatreserve».

NOTE 25 LIKVIDE MIDLER

Konsernets betalingsmidler består av nødvendig transaksjonslikviditet og noe kortsiktige plasseringer. I tillegg har Orkla ASA ubenyttede langsiktige kommitterte lånerammer som kan trekkes opp på kort varsel, se note 28. Endring i likvide midler i kontantstrømmen gir ikke nødvendigvis et korrekt bilde av konsernets finansielle situasjon, da overskuddslikviditet også løpende brukes til å nedbetale rentebærende gjeld.

PRINSIPP

Likvide midler består av kontanter, bankinnskudd og kortsiktige plasseringer med forfall på tre måneder eller kortere, og som har en uvesentlig risiko for endring i verdi. Bundne midler er midler som i begrenset grad er disponible for konsernet for øvrig.

Likvide midler holdes for å møte kortsiktige svingninger i likviditet, heller enn for investeringsformål. For Orkla er konsernets nivå på netto rentebærende gjeld et viktigere styringsparameter enn nivå på likvide midler.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Kontanter, bankinnskudd ¹	3 703	687
Kortsiktige plasseringer	1 016	396
Bundne midler	115	121
Sum likvide midler	4 834	1 204

¹Av bankinnskuddene er til sammen 214 mill. kroner i selskap med minoritetsiere og i Orkla Insurance Company (127 mill. kroner i 2016). Disse midlene er i begrenset grad disponible for konsernet for øvrig.

NOTE 26 AVSETNINGER OG ANNEN LANGSIKTIG GJELD

Avsetninger består av pensjonsforpliktelser og andre avsetninger for forpliktelser. Pensjonsforpliktelser er beskrevet i note 12. En avsetning kan skilles fra andre forpliktelser, som for eksempel leverandørgjeld, fordi det er usikkerhet omkring oppgjørstidspunktet eller størrelsen på de fremtidige utgiftene.

Ⓟ PRINSIPP

Avsetninger regnskapsføres for forhold som for eksempel tvistesaker, tapsbringende kontrakter og vedtatte restruktureringer. Eventuelle fremtidige driftstap vil ikke være en del av avsetningene. For restruktureringsavsetninger må det foreligge en detaljert plan som identifiserer hvilke deler av virksomheten som skal restruktureres, og det må være skapt en berettiget forventning hos dem som berøres, om at restruktureringen skal gjennomføres. I tillegg må det kunne gis et pålitelig estimat for forpliktelsesbeløpet. Det forutsettes at restruktureringen vesentlig endrer omfanget av virksomheten eller måten den drives på. Avsetningen beregnes ut fra beste estimat på de utgiftene som forventes å påløpe. Dersom effekten er vesentlig, vil forventet fremtidig kontantstrøm bli neddiskontert med en før-skatt-rente som reflekterer risikoen i avsetningen.

Betingede forpliktelser eller eiendeler er en mulig plikt eller en mulig eiendel hvis eksistens er usikker, og vil bli bekreftet ved at det i fremtiden enten inntreffer eller ikke inntreffer en spesiell hendelse, for eksempel utfallet av en rettssak eller slutføring av et forsikringsoppgjør. Betingede forpliktelser innregnes i regnskapet, basert på estimert utfall dersom det er mer enn 50 % sannsynlighet for at forpliktelsen er oppstått. Ved lavere sannsynlighet opplyses det om forholdene i noter til regnskapet hvis vesentlig og dersom ikke sannsynligheten for utbetaling er svært liten. En eiendel vil kun balanseføres dersom det er overveiende sannsynlig (95 %) at konsernet vil motta eiendelen. Krav om noteopplysning gjelder for andre betingede eiendeler.

Derivater er beskrevet i note 31.

Ⓜ ESTIMATUSIKKERHET

Det ligger i en avsetnings natur at den er beheftet med noen grad av usikkerhet. En avsetning er gjort og beregnet ut fra forutsetninger på avsetningstidspunktet og blir løpende ajourført når ny informasjon er tilgjengelig.

Avsetninger og annen langsiktig gjeld

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Pensjonsforpliktelser	1 988	1 872
Derivater	312	397
Annen langsiktig gjeld	50	13
Andre avsetninger for forpliktelser	780	273
Sum avsetninger og annen langsiktig gjeld	3 130	2 555

Avsetninger som forfaller innen 12 måneder, er presentert som «Annen gjeld» (kortsiktig).

Avsetninger og annen langsiktig gjeld fordeler seg som følger:

Beløp i mill. NOK	Branded Consumer Goods	Andre avsetninger	Sum
Avsetninger 1.1.2016	24	306	330
Avsatt	3	17	20
Benyttet	(3)	(61)	(64)
Avsetninger 31.12.2016	24	262	286
Avsatt	83	505	588
Benyttet	(12)	(32)	(44)
Avsetninger 31.12.2017	95	735	830
	<u>Hovedsak:</u> Restruktureringer, mindre personal-avsetninger og forpliktelser til ytterligere oppkjøp i selskaper.	<u>Hovedsak:</u> Beste estimat for usikkerhet knyttet til Orklas avgitte garantier og skadesløsholdeserklæringer til Norsk Hydro i forbindelse med salg av Sapa, se note 4, samt grunneiererstatning og rivningskostnader Sauda samt forsikringsavsetninger i eget Third Party Writer-selskap. Orkla er selvassurandør for skader opp til 15 mill. kroner. Det er i tillegg avsetninger knyttet til annen ikke videreført virksomhet.	<u>Konklusjon:</u> Avsetningene dekker kjente forhold, og det er pr. 31.12.2017 ikke indikasjoner på at estimerte utgifter vil bli vesentlig endret.

NOTE 27 KORTSIKTIG GJELD

Leverandør- og annen handelsgjeld er gjeld knyttet direkte til varekretsløpet. Annen gjeld (kortsiktig) gjelder øvrig gjeld, som skyldige offentlige avgifter, skyldig lønn og feriepenger samt andre periodiseringer.

P PRINSIPP

Ikke rentebærende gjeld er klassifisert som kortsiktig når den er en del av normalt varekretsløp, gjelder for handelsformål og har forfall innen 12 måneder. Annen gjeld er langsiktig.

Leverandør- og annen handelsgjeld

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Leverandørgjeld	3 426	2 835
Annen handelsgjeld	1 514	1 494
Sum leverandør- og annen handelsgjeld	4 940	4 329

E ESTIMATUSIKKERHET

Alle former for periodiseringer/avsetninger vil være beheftet med en viss estimatusikkerhet. Estimatusikkerhet knyttet til kundebonuser o.l., er omtalt i note 4.

Annen gjeld (kortsiktig)

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Derivater ikke rentebærende	14	20
Kortsiktig gjeld ikke rentebærende	171	155
Sum finansiell gjeld ikke rentebærende	185	175
Skyldige offentlige avgifter	830	668
Skyldig lønn og feriepenger	1 164	1 083
Andre påløpte kostnader	955	1 012
Sum annen gjeld (kortsiktig)	3 134	2 938

NOTE 28 KAPITALSTYRING OG FINANSIERING

Nivået på et selskaps kapital og hvordan den styres er viktige faktorer for å bedømme risiko-profilen til selskapet og dets mulighet til å stå imot uventede hendelser.

Kapitalstyring

Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Det er en målsetting å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en god, langsiktig kredittverdighet samt konkurransedyktig avkastning til aksjonærene gjennom en kombinasjon av utbytte og verdiøkning på aksjene.

Ved allokering av kapital til oppkjøp og øvrige investeringer legges et kapitalavkastningskrav til grunn, justert for prosjektspesifikke risikofaktorer. Konsernets kapitalbruk og -allokering er underlagt formaliserte fullmactsstrukturer, og beslutningsprosesser i relevante fora. Ekstern opplåning er sentralisert på morselskapsnivå, og kapitalbehov i datterselskaper dekkes normalt gjennom interne lån, eventuelt egenkapital. Kapitalstruktur i datterselskaper tilpasses forretningsmessige hensyn samt juridiske og skattemessige rammebetingelser. Konsernselskapenes kortsiktige likviditet styres sentralt gjennom konsernkontosystemer. Ved finansiering av deleide selskaper gir Orkla normalt enten lån tilsvarende eierandelen sammen med øvrige eiere, eller ekstern finansiering benyttes.

Orkla har ikke offisiell kredittrating, men overvåker aktivt kvantitative og kvalitative faktorer som påvirker konsernets kredittverdighet.

Konsernets netto rentebærende gjeld og egenkapital består av:

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Rentebærende gjeld langsiktig	(4 820)	(7 172)
Rentebærende gjeld kortsiktig	(359)	(2 496)
Rentebærende fordringer langsiktig	276	390
Rentebærende fordringer kortsiktig	55	18
Likvide midler	4 834	1 204
Netto rentebærende gjeld	(14)	(8 056)
Konsernets egenkapital ¹	34 838	33 876
Net gearing (netto rentebærende gjeld/egenkapital)	0,00	0,24

¹Konsernets egenkapital omfatter også verdien av kontantstrømsikringer ført mot totalresultatet.

Orklas netto rentebærende gjeld ble i 2017 redusert med 8,0 mrd. kroner, påvirket av salg av Sapa (13,4 mrd. kroner inkludert mottatt utbytte), motvirket av betaling av ekstraordinært utbytte på 5,1 mrd. kroner, og kjøp av selskaper for 0,9 mrd. kroner. Valutakursendringer har økt gjelden med 0,4 mrd. kroner. Det har ikke vært endringer i Orklas målsettinger og tilnærming til kapitalstyring i 2017.

Orkla er som industrikonsern ikke underlagt noen eksternt pålagte kapitalkrav. Datterselskapet Orkla Insurance Company DAC (Irland) er underlagt solvenskrav under gjeldende regelverk i Irland. Kravene var oppfylt i 2017.

Finansiering

En overordnet målsetting i Orklas finanspolicy er å sikre at konsernet har finansiell handlefrihet på kort og lang sikt til å oppnå strategiske og operasjonelle mål.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten er å opprettholde ubenyttede langsiktige, kommitterte lånerammer, som sammen med tilgjengelige likvide plasseringer er tilstrekkelige til å dekke låneforfall og kjente kapitalbehov de nærmeste 12 måneder, i tillegg til en strategisk reserve. Dette innebærer at Orklas låneavtaler normalt blir refinansiert ett år før forfall, og at kortsiktig rentebærende gjeld til enhver tid er dekket av langsiktige, ubenyttede lånerammer. Sertifikat- og pengemarkedet benyttes som en likviditetskilde når betingelsene i disse markedene er konkurransedyktige, som et alternativ til å trekke på ubenyttede langsiktige, kommitterte lånerammer. Pr. 31.12.2017 var disse lånerammene utrukket (31.12.2016: Trekk på 1,2 mrd. kroner).

Orklas viktigste finansieringskilder er bilaterale lån fra relasjonsbanker og lån i det norske obligasjonsmarkedet. Lån tatt opp i det amerikanske Private Placement-markedet ble innfridd i 2017. Sentral finansavdeling vurderer til enhver tid også andre finansieringskilder. Løpetiden for nye lån og lånerammer er normalt 5–10 år.

Orkla har i 2017 innfridd lån, og kjøpt tilbake utestående obligasjoner på i alt 3,6 mrd. kroner og kansellert låneavtaler med lånerammer på i alt 6,6 mrd. kroner. Det ble ikke inngått nye bilaterale låneavtaler. Et eksisterende obligasjonslån er utvidet med 0,3 mrd. kroner. Videre er løpetiden forlenget med ett år for 2,5 mrd. kroner av de bilaterale langsiktige lånerammene.

Orkla har ikke låneavtaler med krav til finansielle nøkkeltall (covenants) for konsernet eller Orkla ASA. Låneavtalene inneholder enkelte begrensninger på salg av virksomheter samt begrensninger på sikkerhetsstillelse, opplåning på datterselskapsnivå, og kryssmisligholdsklausuler. Obligasjonslån tatt opp i det norske obligasjonsmarkedet børsnoteres.

ⓑ BÆREKRAFTSELEMENT

Hensynet til ansvarlig forretningsdrift og god styring av bærekraftsrelatert risiko inngår som en integrert del av del av konsernets investeringsvurderinger. Orklas bærekraftsmål medfører behov for investeringer i produktutvikling og prosessforbedringer, og i enkelte tilfeller ønske om oppkjøp av ny virksomhet. Bærekraftsrelaterte investeringer vurderes med utgangspunkt i Orklas kriterier for avkastning og risikohåndtering.

NOTE 29 RENTEBÆRENDE GJELD

Sammensetningen av og nivået på rentebærende gjeld pluss ubenyttede kredittrammer styres gjennom selskapets finansieringsaktivitet. Endringer i netto rentebærende gjeld er en funksjon av konsernets kontantstrøm.

Ⓟ PRINSIPP

Lån og fordringer regnskapsføres til amortisert kost. Verdiendringer som følge av rentendringer i løpet av renteperioden resultatføres dermed ikke, med unntak for lån som er sikringsobjekt i verdisikringer av renterisiko, se note 31. Obligasjoner utstedt av Orkla, i egen beholdning, regnskapsføres til amortisert kost som reduksjon av gjelden.

Rentebærende gjeld	Bokført verdi		Virkelig verdi ¹		Valuta	Pålydende i valuta ²	Nom. rente ³	Løpetid
	Beløp i mill. NOK	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017				
Langsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån								
ORK10 (10364920)	-	702	-	701	NOK	1 200	Fast 5,70 %	2007/2017
ORK09 (10364912)	-	213	-	214	NOK	1 300	Nibor +0,42 %	2007/2017
ORK80 (10694680)	966	972	990	989	NOK	1 000	Fast 4,35 %	2013/2024
ORK82 (11731730)	722	757	728	753	NOK	1 500	Nibor +0,69 %	2015/2022
ORK83 (11774383)	676	399	682	399	NOK	1 000	Nibor +0,85 %	2016/2023
ORK84 (11774391)	256	187	265	192	NOK	1 000	Fast 2,35 %	2016/2026
US Private Placement	-	1 330	-	1 330	USD	150	Fast 6,09 %	2007/2017
US Private Placement	-	483	-	483	GBP	40	Fast 6,27 %	2007/2019 ⁴
US Private Placement	-	670	-	670	USD	70	Fast 6,19 %	2007/2019 ⁴
Øvrige private plasseringer	65	36	65	36				
Sum obligasjonslån	2 685	5 749	2 730	5 767				
Herav kortsiktig gjeld	-	(2 266)	-	(2 248)				
Banklån	2 035	3 566	2 035	3 566				
Andre lån	100	123	100	123				
Sum langsiktig rentebærende gjeld	4 820	7 172	4 865	7 208				
Kortsiktig rentebærende gjeld								
Obligasjonslån, forfall <1 år	-	2 266	-	2 248				
Banklån, kassekreditter	291	173	291	173				
Andre lån	21	29	21	29				
Rentebærende derivater	47	28	47	28				
Sum kortsiktig rentebærende gjeld	359	2 496	359	2 478				
Rentebærende gjeld	5 179	9 668	5 224	9 686				

¹Virkelig verdi for børsnoterte lån er beregnet ut fra ligningskurser, og for andre lån er bokført verdi benyttet. 2016: Bokført verdi av US Private Placement-lånene hensyntar observert rentenivå, ettersom lånene er sikringsobjekt i verdisikringer, men ikke observert kredittmargin, da det ikke foreligger opplysninger om denne.

²Av pålydende beløp har konsernet i enkelte papirer en egenbeholdning som er fratrukket i bokført verdi.

³Den nominelle renten gir ikke uttrykk for konsernets reelle rentekostnad, da det er inngått ulike rentebytteavtaler. Note 30 viser nærmere informasjon om rentenivå, renterisiko og valutafordeling for gjeldsporteføljen.

⁴Innfridd før forfall.

Forfallsfordeling rentebærende gjeld og ubenyttede lånerammer

Beløp i mill. NOK	Rentebærende gjeld		Ubenyttede lånerammer	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Forfall <1 år	359	2 496	-	-
Forfall 1–3 år	111	2 137	-	6 942
Forfall 3–5 år	1 197	1 220	3 600	2 033
Forfall 5–7 år	2 989	2 247	-	-
Forfall >7 år	523	1 568	-	-
	5 179	9 668	3 600	8 975

Konsernets ubenyttede lånerammer er flervalutalåneavtaler med flytende rente og fleksible trekkbeløp/-perioder. Rammebeløp er denominert i NOK og SEK.

Gjennomsnittlig gjenværende løpetid for konsernets gjeld og ubenyttede lånerammer pr. 31.12.2017 var 4,3 år, mot 3,3 år pr. 31.12.2016.

I tillegg har konsernet konsernkontosystemer og kontoer med kortsiktige kredittrammer. Kredittrammene kommer i tillegg til ubenyttede kommitterte lånerammer.

NOTE 30 FINANSIELL RISIKO

I noten beskrives konsernets finansielle risikoer innenfor hvert av forretningsområdene samt styringen av disse. Videre presenteres markedsrisikoen knyttet til finansielle instrumenter (valutarisiko, renterisiko og råvarepriserisiko), likviditetsrisiko og kredittrisiko. I tillegg til lån og fordringer består de finansielle instrumentene av derivater som benyttes som sikring av markedsrisiko. I note 31 omtales derivater og sikringsforhold mer detaljert.

(I) ORGANISERING AV FINANSIELL RISIKOSTYRING

Orkla har en internasjonal virksomhet og er utsatt for valutarisiko, renterisiko, råvarepriserisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Konsernet benytter derivater og andre finansielle instrumenter for å redusere disse risikoene i henhold til konsernets finanspolicy. Ansvar for styring av finansiell risiko er delt mellom forretningsområdene, som styrer risikoen knyttet til forretningsprosesser, og konsernnivå, som styrer risiko knyttet til sentraliserte aktiviteter som finansiering og rente- og valutastyring.

Sentralisert risikostyring

Orkla har en sentralisert finansfunksjon. Denne har som sine viktigste oppgaver å sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt samt følge opp og styre finansiell risiko i samarbeid med de enkelte driftsenheter. Retningslinjene for finansfunksjonen er fastlagt i konsernets finanspolicy. Konsernledelsen overvåker den finansielle risikoen gjennom løpende rapportering og møter i Orkla Treasury Committee. Sentral finansavdeling fungerer som konsernbank og forestår som hovedregel alle eksterne låneopptak og sikringstransaksjoner i renter og valuta. Fullmakt til låneopptak og inngåelse av derivatrammeavtaler gis årlig av styret. Det ligger et sikringsorientert syn til grunn for styring av finansavdelingens posisjoner, slik at alle transaksjoner med finansielle instrumenter har motpost i underliggende forretningsmessige sikringsbehov.

Finansiell risiko i forretningsområdene

Under beskrives de viktigste risikofaktorene innen hvert forretningsområde samt styringen av disse. I denne sammenhengen er finansiell risiko omtalt som risiko knyttet til finansielle instrumenter. Disse kan enten være sikringsinstrumenter for underliggende risiko eller selv betraktes som en kilde til risiko. Markedsrisiko som ikke er sikret med finansielle instrumenter, er også kommentert.

Branded Consumer Goods

Enhetene innenfor dette området er primært hjemmehørende i de nordiske og baltiske landene samt Sentral-/Øst-Europa. Produksjon og salg skjer hovedsakelig i de lokale markedene. En større del av innsatsfaktorene og enkelte ferdigvarer importeres.

De to viktigste kildene til finansiell risiko er prisrisiko på jordbruksvarer og ingredienser i matvareproduksjon samt valutarisiko på importerte varer. Prisrisikoen styres normalt gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Den største valutarisikoen er knyttet til innkjøp i EUR i norske og svenske selskaper. Kontraktsfestede og inngåtte transaksjoner sikres med valutaterminkontrakter mot det enkelte selskaps funksjonelle valuta. Valutarisiko knyttet til forventede, ikke-kontraktsfestede kontantstrømmer, sikres i begrenset omfang.

Hydro Power

Hydro Power er en betydelig produsent av elektrisk kraft (se note 35). En stor del av kraftproduksjonen selges på langsiktige avtaler, mens produksjon utover dette selges i spotmarkedet. Dersom kontraktsforpliktelser overstiger tilgjengelig kraft fra egen produksjon, dekkes dette inn gjennom kraftkjøp i markedet.

(II) KATEGORIER AV FINANSIELL RISIKO**Valutarisiko**

Ettersom norske kroner er konsernets presentasjonsvaluta, er Orkla eksponert for omregningsrisiko knyttet til konsernets utenlandske nettoinvesteringer. Orkla søker så langt som mulig å ha en valutafordeling av rentebærende gjeld lik den relative fordelingen av enhetenes verdi i hver av de utenlandske enhetenes hjemmevalutaer. Dette gir en tilnærmet lik sikringsgrad i alle valutaer, der rentebærende gjeld sikrer valutarisikoen på enhetenes verdi (enterprise value). Valutafordelt gjeld vises i tabell 2b.

Regnskapsmessig reduseres omregningseksponeering på utenlandske nettoinvesteringer av netto rentebærende gjeld i samme valuta. Denne er sammensatt av sikring av utlån fra Orkla ASA til datterselskaper i deres lokale valuta og sikring av nettoinvesteringer etter IAS 39. Orkla bruker primært lån og valutaterminer for å sikre internlån og nettoinvesteringer i utenlandske datterselskaper.

På operasjonelt nivå sikres transaksjonsrisikoen mot hver enhets funksjonelle valuta som beskrevet under (I) «Organisering av finansiell risikostyring». Orkla anvender sikringsbokføring for de fleste sikringer av fremtidige transaksjoner, primært kontantstrømsikringer. De ulike typene av sikringer er nærmere beskrevet i note 31.

Konsernets utestående sikringer av fremtidige transaksjoner pr. 31.12.2017 vises i tabell 1.

TABELL 1**Utestående valutaforretninger¹ knyttet til sikring av fremtidige inntekter og kostnader**

Sikringsbeløp i mill. valuta

Kjøpsvaluta	Valutabeløp	Salgsvaluta	Valutabeløp	Forfall
EUR	41	NOK	397	2018
EUR	7	GBP	6	2018
EUR	3	SEK	30	2018
SEK	145	NOK	143	2018
USD	11	DKK	66	2018
USD	6	NOK	49	2018
DKK	29	NOK	37	2018
DKK	17	GBP	2	2018
CZK	104	NOK	38	2018

¹Valutapar der nettosummen av sikringene er større enn 20 mill. kroner.

Renterisiko

Orklas renterisiko er hovedsakelig knyttet til konsernets gjeldsportefølje. Denne risikoen styres på konsernnivå. Konsernet har som målsetting at rentekostnadene i hovedsak skal følge den generelle utviklingen i pengemarkedet. Samtidig foretas det disposisjoner for å dempe effektene av kortsiktige svingninger i rentemarkedet. Vesentlige beslutninger knyttet til sikringer, tas av Orkla Treasury Committee.

Gjeldsporteføljens rentebindingsprofil dannes gjennom valg av rentebinding på konsernets lån samt bruk av valuta- og rentederivater. Pr. 31.12.2017 har 62 % (33 % pr. 31.12.2016) av konsernets rentebærende gjeld en rentebinding på over ett år, og gjennomsnittlig rentebinding er 4,0 år (2,4 år pr. 31.12.2016). Renteeksponeringen knyttet til rentefornyelser for konsernets rentebærende gjeld fordelt på valuta og finansielle instrumenter, er vist i tabell 2a og 2b.

TABELL 2a
Instrument- og rentebindingsfordelt rentebærende gjeld

Beløp i mill. NOK	2017							2016						
	31.12.2017	0–3 md.	3–6 md.	6–12 md.	1–3 år	3–5 år	5–10 år	31.12.2016	0–3 md.	3–6 md.	6–12 md.	1–3 år	3–5 år	5–10 år
Obligasjonslån	2 685	1 463	-	-	-	-	1 222	5 749	1 191	933	1 331	1 154	-	1 140
Banklån	2 051	2 051	-	-	-	-	-	3 626	3 626	-	-	-	-	-
Kassekreditt	275	275	-	-	-	-	-	113	113	-	-	-	-	-
Andre lån	121	21	100	-	-	-	-	152	29	123	-	-	-	-
Renteswapper (verdisikring)	0	905	250	-	-	-	(1 155)	0	2 506	900	(1 293)	(1 028)	-	(1 085)
Renteswapper (kontantstrømsikring)	0	(2 062)	(976)	-	-	551	2 487	0	(2 269)	(598)	-	-	-	2 867
Rentederivater (øvrige)	0	(150)	-	-	50	100	-	0	450	(600)	-	-	150	-
Valutaderivater	47	39	7	1	-	-	-	28	22	5	1	-	-	-
Rentebærende gjeld	5 179	2 542	(619)	1	50	651	2 554	9 668	5 668	763	39	126	150	2 922

TABELL 2b
Instrument- og valutafordelt rentebærende gjeld

Beløp i mill. NOK	2017							2016						
	31.12.2017	NOK	SEK	EUR	USD	DKK	Øvrige	31.12.2016	NOK	SEK	EUR	USD	DKK	Øvrige
Obligasjonslån	2 685	2 620	-	-	-	32	33	5 749	3 229	-	-	2 001	35	484
Banklån	2 051	-	1 000	1 035	-	2	14	3 626	44	951	1 413	1 198	4	16
Kassekreditt	275	-	(43)	238	(3)	79	4	113	1	(18)	152	(4)	(35)	17
Andre lån	121	77	5	4	-	3	32	152	111	10	3	-	-	28
Valutaderivater	47	(2 489)	492	(157)	48	908	1 245	28	(3 970)	2 901	1 545	(3 104)	1 573	1 083
Rentebærende gjeld	5 179	208	1 454	1 120	45	1 024	1 328	9 668	(585)	3 844	3 113	91	1 577	1 628
Rentenivå lånerente (%)	3,7	2,9	3,8	6,6	4,0	0,4	3,8	1,7	-	1,3	1,9	1,8	0,1	2,1

For valutaderivater er fordrings- og gjeldsdelene vist separat pr. valuta, og inkluderer også de som er regnskapsført som eiendeler.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Orkla ikke kan møte sine betalingsforpliktelser. Styring av likviditetsrisiko har høy prioritet som en del av målsettingen om finansiell fleksibilitet.

Orklas styringsmål for finansieringsaktiviteten, beskrevet i note 28, innebærer at kortsiktig rentebærende gjeld og kjente kapitalbehov er dekket av ledige langsiktige lånerammer minst ett år før forfall. Kontantstrømmen fra driften, som bl.a. påvirkes av endringer i arbeidskapitalen, styres operasjonelt av forretningsområdene og er i alt vesentlig stabil, med størst positiv kontantstrøm i 4. kvartal. Finansavdelingen overvåker likviditetsstrømmene på kort og lang sikt gjennom rapportering. Rentebærende gjeld styres sammen med rentebærende fordringer på konsernnivå.

Forannevnte tiltak medfører at konsernet har begrenset likviditetsrisiko. For ytterligere å redusere refinansieringsrisikoen søkes det å ha en jevn forfallsfordeling på lån og lånerammer.

Tabell 3 viser forfallsfordelingen av konsernets kontraktsfestede bokførte og ikke bokførte finansielle forpliktelser. Tallene er udiskonterte fremtidige betalingsstrømmer, og kan derfor avvike fra bokførte tall. Derivater er splittet i henhold til om de har bruttooppgjør (valutaderivater) eller nettooppgjør (rentederivater). Oversikten inkluderer samtlige derivater, også de som har positiv verdi på balansedagen, ettersom derivatene kan inneholde både negative og positive kontantstrømmer, samt at verdien svinger over tid. For fremtidige rentebetalinger knyttet til instrumenter med flytende rente, er forward-rentekurver benyttet, og for valutaderivater, terminpriser.

TABELL 3
Forfallsfordeling finansielle forpliktelser

Beløp i mill. NOK	31.12.2017							31.12.2016						
	Bokført verdi	Kontraktsfestet kontantstrøm	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–7 år	>7 år	Bokført verdi	Kontraktsfestet kontantstrøm	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–7 år	>7 år
Lån	5 132	5 066	312	101	1 168	2 969	516	9 640	9 397	2 400	2 005	1 215	2 283	1 494
Renteforfall	52	687	109	211	226	124	17	70	1 174	324	376	249	161	64
Leverandør- og annen kortsiktig finansiell gjeld	5 059	5 059	5 059	-	-	-	-	4 413	4 413	4 413	-	-	-	-
Kommittert, ikke innkalt kapital	-	4	4	-	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-
Derivater med nettooppgjør ¹	174	-	-	-	-	-	-	146	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(587)	(141)	(183)	(127)	(116)	(20)	-	(822)	(265)	(247)	(114)	(129)	(67)
Utbetalinger	-	776	196	290	159	113	18	-	934	213	343	179	143	56
Derivater med bruttooppgjør ¹	33	-	-	-	-	-	-	39	-	-	-	-	-	-
Innbetalinger	-	(3 983)	(3 983)	-	-	-	-	-	(8 651)	(8 651)	-	-	-	-
Utbetalinger	-	4 008	4 008	-	-	-	-	-	8 668	8 668	-	-	-	-
Sum	10 450	11 030	5 564	419	1 426	3 090	531	14 308	15 118	7 107	2 477	1 529	2 458	1 547

¹Inkludert derivater regnskapsført som eiendeler (negativt tall i parentes).

De finansielle forpliktelsene betjenes av kontantstrømmer fra driften, likvide midler og rentebærende fordringer samt trekk på ubenyttede lånerammer ved behov. Ubenyttede kommitterte lånerammer, hvis forfallsfordeling vises i note 29, var pr. 31.12.2017 3,6 mrd. kroner (9,0 mrd. kroner pr. 31.12.2016).

Note 30 forts. ➔

Kredittrisiko

Styring av kredittrisiko knyttet til kundefordringer og andre operasjonelle fordringer, håndteres som en del av forretningsmessig risiko og følges opp kontinuerlig som en del av løpende drift. De nordiske dagligvaremarkedene preges av relativt få, store aktører, som innebærer en viss konsentrasjon av kreditteksponering mot enkeltmotparter. Fordringer på de fire største kundene utgjør hver 6–9 % av totale kundefordringer. Ved salg til kunder i geografiske områder med politisk risiko benyttes i en viss utstrekning trade finance-produkter for å redusere kredittrisikoen. Dagens kredittrisiko vurderes som akseptabel. Det er foretatt avsetninger for tap på kundefordringer, og balanseført beløp tilsvarer virkelig verdi på balansedagen. Avsetninger samt aldersfordeling på forfalte kundefordringer vises i note 23.

Orklas kredittrisiko på finansielle instrumenter styres av sentral finansavdeling. Risikoen oppstår ved bruk av finansielle sikringstransaksjoner, plasseringer og kontohold. Det tilstrebes primært å minimere likvide midler plassert utenfor konsernet. Der nest har kontohold og finansielle sikringstransaksjoner hovedsakelig langsiktig långivende banker som motpart. Utover dette gjelder beløpsgrenser og minstekrav til en banks kredittrating ved plassering av overskuddslikviditet. Eksponeringen overvåkes kontinuerlig av sentral finansavdeling, og vurderes som lav. Orkla ASA har International Swap Dealers Association (ISDA)-avtaler med sine motparter i rente- og valutatransaksjoner, som muliggjør reduksjon av oppgjørssisiko.

Maksimal kredittrisiko

Konsernets maksimale kredittrisiko knyttet til finansielle instrumenter, tilsvarer brutto fordringer. I en hypotetisk, usannsynlig situasjon, der ingen fordringer blir innfridd, tilsvarer dette:

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Likvide midler	4 834	1 204
Kunde- og andre handelsfordringer	6 165	5 597
Andre kortsiktige fordringer	377	414
Langsiktige fordringer	180	233
Derivater	166	259
Sum	11 722	7 707

Råvarepriserisiko

Orkla har eksponering mot prisrisiko på innkjøp av en rekke råvarer, spesielt jordbruksprodukter. Imidlertid påvirkes også produktprisen på solgte produkter av råvarepriser, og det er generelt Orklas målsetting å redusere råvarepriserisikoen gjennom innkjøps- og salgskontrakter. Råvarepriserisiko for de enkelte forretningsområder er nærmere omtalt under (I) «Organisering av finansiell risikostyring».

Sensitivitetsanalyse

Konsernets finansielle instrumenter er utsatt for ulike typer markedsrisiko som kan påvirke resultat eller egenkapital. Det anvendes finansielle instrumenter, særlig derivater, i sikringsøyemed, for sikring av både finansiell og operasjonell eksponering.

I tabell 4 presenteres en partiell analyse av sensitiviteten på de finansielle instrumentene, der isolert virkning av hver enkelt risiko på resultat og egenkapital er estimert. Utgangspunktet er en valgt hypotetisk endring i ulike markedsparametere på konsernets balanse pr. 31.12.2017. Analysen omfatter, i henhold til IFRS, kun finansielle instrumenter og er ikke ment å gi et helhetlig bilde av konsernets markedsrisiko, for eksempel:

- Ved valutasikring av inngåtte kontrakter påvirker endring i verdien på sikringen resultatet, mens motsvarende endring på den underliggende kontrakten ikke vises, da den ikke er et finansielt instrument.
- Ved endring i én av parameterne tar analysen ikke hensyn til korrelasjoner med andre parametere.
- Finansielle instrumenter denominert i enhetenes funksjonelle valuta, utgjør ingen valutarisiko og omfattes derfor ikke av denne analysen. Valutaeksponeringen på omregningen av slike finansielle instrumenter til konsernets presentasjonsvaluta er heller ikke inkludert.

Generelt forventes det at resultat- og egenkapitalpåvirkningen fra finansielle instrumenter i tabell 4 utligner påvirkningen fra sikringsobjekter der de finansielle instrumentene inngår i sikringsforhold.

TABELL 4
Sensitivitet finansielle instrumenter

Beløp i mill. NOK	31.12.2017: Regnskapsmessig effekt på				31.12.2016: Regnskapsmessig effekt på			
	Resultat ved:		Totalresultat ved:		Resultat ved:		Totalresultat ved:	
	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon	Økning	Reduksjon
Finansielle instrumenter som inngår i sikringsforhold								
Renterisiko: 100 basispunkter parallelt skift i rentekurver alle valutaer	30	(30)	186	(193)	(36)	36	206	(212)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs USD/NOK	3	(3)	12	(12)	2	(2)	13	(13)
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs EUR/NOK	7	(7)	(15)	15	(2)	2	(302)	302
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs SEK/NOK	-	-	74	(74)	3	(3)	(257)	257
Valutarisiko: 10 % endring i valutakurs DKK/NOK	-	-	20	(20)	-	-	(58)	58

Regnskapsmessig effekt fra endring i markedsrisiko er klassifisert på resultat eller totalresultat etter hvor effekten først regnskapsføres. Resultateffektene vil også påvirke egenkapitalen utover det som presenteres i tabellen.

NOTE 31 DERIVATER OG SIKRINGSFORHOLD

Derivater anvendes i risikostyringen for å sikre eksponeringen knyttet til valuta- og renterisiko. Verdien av derivatene svinger i forhold til underliggende priser, og noten viser virkelig verdi av åpne derivater på balansedagen. Derivatene i tabellen er klassifisert etter type regnskapsmessig sikring, formålet med derivatene, eiendeler og gjeld slik det fremgår i balansen.

P PRINSIPP

Derivater verdsettes til virkelig verdi på balansedagen og regnskapsføres som fordring eller gjeld. Gevinst og tap som følge av realisasjon, eller endring i virkelig verdi, resultatføres der derivatet ikke inngår i en sikringsrelasjon som tilfredsstillende kriteriene for sikringsbokføring. Innebygde derivater i kontrakter skilles ut og måles separat. Orkla har p.t. ingen innebygde derivater. Kjøp og salg av derivater regnskapsføres på handledato. Derivater klassifiseres i balansen som «Ikke-rentebærende» fordringer og gjeld som hovedregel. Klassifisering som «Rentebærende» benyttes der sikringsobjektet er klassifisert som rentebærende, samt for sikring av nettoinvestering.

Sikring. Konsernets kriterier for å klassifisere et derivat eller annet finansielt instrument som et sikringsinstrument er som følger:

- (1) Sikringen er forventet å være svært effektiv ved at den motvirker endringer i virkelig verdi eller kontantstrømmer til et identifisert objekt – sikringseffektiviteten må forventes å være innenfor intervallet 80–125 %,
- (2) effektiviteten til sikringen kan måles pålitelig,
- (3) det er etablert tilfredsstillende dokumentasjon ved inngåelse av sikringen som blant annet viser at sikringen er effektiv,
- (4) for kontantstrømsikring, at den forestående transaksjonen må være høyst sannsynlig, og
- (5) sikringen evalueres løpende og har vist seg å være effektiv.

Sikring av virkelig verdi	Kontantstrømsikringer	Sikring av nettoinvestering i utenlandsk virksomhet
<p>Endring i virkelig verdi på derivater utpekt som sikringsinstrumenter resultatføres løpende. Endring i virkelig verdi på sikringsobjektet resultatføres tilsvarende. Sikringsbokføring opphører dersom:</p> <p>(a) sikringsinstrumentet er forfalt, terminert, utøvd eller solgt, (b) sikringen ikke tilfredsstillende ovennevnte krav, eller (c) konsernet av andre grunner velger å avslutte sikringsbokføring.</p> <p>Skulle en sikringsvurdering opphøre, vil verdiendringene som er gjort i balanseført verdi på sikringsobjektet, amortiseres over gjenværende levetid ved bruk av effektiv rentemetode, tilsvarende sikringsinstrumentet.</p>	<p>Den effektive delen av endringer i virkelig verdi på et sikringsinstrument regnskapsføres mot totalresultatet, og reklassifiseres til resultatet ved gjennomføring av transaksjonen som derivatet sikrer, og presenteres på samme linje som den sikrede transaksjonen. Den ineffektive delen av sikringsinstrumentet resultatføres løpende. Når et sikringsinstrument utløper eller selges, avsluttes eller utøves, eller foretaket opphever sikringsforholdet, til tross for at den sikrede transaksjonen fremdeles forventes å inntreffe, forblir akkumulerte gevinster eller tap på dette tidspunktet i sikringsreserven og resultatføres når kontantstrømmen inntreffer. Dersom den sikrede transaksjonen ikke lenger er forventet å inntreffe, resultatføres akkumulerte urealiserte gevinster eller tap på sikringsinstrumentet umiddelbart.</p>	<p>Valutagevinster eller tap på sikringsinstrumentet som gjelder den effektive delen av sikringen, regnskapsføres mot totalresultatet, mens valutagevinster eller tap i den ineffektive delen resultatføres. Ved avhendelse av den sikrede virksomheten resultatføres akkumulert sikringsgevinst eller tap.</p>

Måling av finansielle instrumenter. Konsernet bruker følgende målehierarki for å måle og presentere virkelig verdi av finansielle instrumenter:

- Nivå 1: Observerbare, ujusterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler og gjeld
- Nivå 2: Andre teknikker hvor all input som har signifikant effekt på virkelig verdi, er observerbar, direkte eller indirekte
- Nivå 3: Andre teknikker som bruker input som har signifikant effekt på virkelig verdi, som ikke er basert på observerbare markedsdata

Konsernet søker så langt det er mulig å anvende adgangen til sikringsbokføring etter IFRS. Nedenfor vises virkelig verdi for alle utestående derivater, gruppert etter regnskapsmessig klassifisering og sikret risiko. Ved innføring av IFRS 9 endres kriteriene for sikringsbokføring, men det forventes at sikringsrelasjonene som kvalifiserer for sikringsbokføring etter IAS 39 fortsatt vil kvalifisere etter IFRS 9.

Derivater i balansen og sikringsformål

Beløp i mill. NOK			2017	2016	Sikringens formål	Sikringsbokføring	Klassifisering
Eiendeler	Langsiktig	r.b. ¹	68	249	Renteswapper fast til flytende, motpost til verdiendring på gjelden	Verdisikring	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Langsiktig	r.b. ¹	77	0	Renteswapper fast til flytende, motpost til sikring av avsluttet lån	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b. ²	2	6	Total return swap sikrer aksje-eksponering i pensjonsforpliktelse	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	1	0	Valutaterminer sikrer pengeposter i balansen	-	Virkelig verdi over resultat
Eiendeler	Kortsiktig	i.r.b.	18	4	Valutaterminer sikrer fremtidige transaksjoner	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Langsiktig	i.r.b.	(312)	(397)	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	(47)	0	Valutaterminer sikrer lån/plassering	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	r.b.	0	(28)	Valutaterminer sikrer verdier i utenlandske datterselskaper	Sikring nettoinvestering	Virkelig verdi over totalresultatet
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	(14)	(16)	Renteswapper flytende til fast rente, sikrer fremtidige rentebetalinger	-	Virkelig verdi over resultat
Gjeld	Kortsiktig	i.r.b.	0	(3)	Valutaterminer sikrer fremtidige transaksjoner	Kontantstrømsikring	Virkelig verdi over totalresultatet
Sum derivater			(207)	(185)			

¹r.b. = Rentebærende fordring/gjeld

²i.r.b. = Ikke rentebærende fordring/gjeld

Beregning av virkelig verdi:

- Valutaterminer og valutaswapper er målt til virkelig verdi basert på observert terminkurs på kontrakter med tilsvarende løpetid på balansedagen.
- Renteswappers virkelige verdi er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer beregnet ut fra observerte markedsrenter og valutakurser på balansedagen, inkludert påløpte renter.

Alle derivater er ført til virkelig verdi og vurdert å ligge i nivå 2 på målehierarkiet for finansielle instrumenter.

Derivatene inngår i sikringsforhold som følger:**Kontantstrømsikringer**

- Rentederivater utpekt som sikring av fremtidige rentekostnader (flytende til fastrenteavtaler) behandles som kontantstrømsikring.
- Valutaterminer er utpekt som sikringsinstrumenter for valutarisiko knyttet til høyst sannsynlige fremtidige kontantstrømmer.

Det er i løpet av 2017 ikke resultatført effekter knyttet til sikringsineffektivitet eller sikringsinstrumenter som ikke lenger kvalifiserer for sikringsbokføring (tilsvarende for 2016). Forventede kontantstrømmer som har vært sikret i 2017, kvalifiserer fortsatt for sikringsbokføring.

Utvikling i egenkapital sikringsreserve

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Inngående sikringsreserve før skatt	(398)	(465)
Oppløst mot resultat – driftsinntekter	(2)	(2)
Oppløst mot resultat – driftskostnader	1	(29)
Oppløst mot resultat – netto finansposter	117	112
Verdiendring i året	(14)	(14)
Utgående sikringsreserve før skatt	(296)	(398)
Utsatt skatt sikringsreserve	68	95
Utgående sikringsreserve etter skatt	(228)	(303)

Endring av sikringsreserve før skatt i 2017 er 102 mill. kroner (67 mill. kroner i 2016) og etter skatt, regnskapsført mot totalresultatet, 75 mill. kroner i 2017 (46 mill. kroner i 2016).

Negativ sikringsreserve innebærer en fremtidig kostnadsføring.

Akkumulerte sikringseffekter fra kontantstrømsikringer bokført i egenkapitalens sikringsreserve pr. 31.12.2017 forventes resultatført som følger (før skatt):

2018:	-104 mill. kroner
Etter 2018:	-192 mill. kroner

Sikring av nettoinvestering i utenlandske enheter

Ved sikring av utenlandske nettoinvesteringer benyttes lån eller valutaderivater. Det er i 2017 ført -171 mill. kroner fra sikring av nettoinvesteringer etter skatt i totalresultatet (2016: 493 mill. kroner). Tilsvarende tall før skatt er -225 mill. kroner (2016: 658 mill. kroner).

Det er resultatført 185 mill. kroner (6 mill. kroner i 2016) knyttet til sikring av nettoinvesteringer som er avhendet i 2017, hvilket gjelder salget av Sapa og er presentert som ikke videreført virksomhet.

Verdisikringer

- Rentederivater utpekt som sikring av fastrentelån (fast til flytende renteavtaler) behandles som verdisikring. Det er gjennom året kostnadsført 89 mill. kroner som verdiendring på renteswapper og inntektsført 89 mill. kroner som verdiendring på de sikrede lånene.

Derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS

Det finnes i tillegg åpne derivater som ikke inngår i sikringsrelasjoner etter IFRS av følgende grunner:

- Derivater er ikke utpekt som sikringsinstrumenter hvis verdiendringer bokført over resultatet naturlig utlignes av resultatført verdiendring på sikringsobjektene, eksempelvis ved valutarisiko på lån og pengeposter.
- Det er ikke alltid mulig eller hensiktsmessig å tilfredsstillende de strenge kravene til sikringsbokføring etter IFRS. Enkelte valutasikringer, fremtidige renteavtaler og renteswapper der sikringsbokføring er avvirket, faller inn under denne kategorien.

NOTE 32 AKSJEKAPITAL

Et selskaps aksjekapital og fordelingen av antall utestående aksjer danner grunnlaget for hvem som styrer et selskap og for gruppering av de formelle eierforholdene. I norske konsernforhold er det aksjekapitalen i morselskapet som har betydning, og det er egenkapitalen i Orkla ASA som er beregningsgrunnlag og begrensning for utdeling av utbytte fra konsernet.

De 20 største aksjonærene pr. 31.12.2017¹

Aksjonærer		Antall aksjer	Eierandel av kapital ²	
1	Canica AS	194 150 000	19,05 %	
2	Folketrygdfondet	86 285 469	8,47 %	
3	Twist 5 AS	50 050 000	4,91 %	
4	State Street Bank and Trust Company	Nominee	37 990 255	3,73 %
5	State Street Bank and Trust Company	Nominee	34 917 727	3,43 %
6	Clearstream Banking S.A.	Nominee	21 810 492	2,14 %
7	State Street Bank and Trust Company	Nominee	21 650 150	2,12 %
8	The Bank of New York Mellon SA/NV	Nominee	17 841 593	1,75 %
9	JPMorgan Chase Bank, N.A., London	Nominee	17 788 648	1,75 %
10	The Bank of New York Mellon	Nominee	15 827 958	1,55 %
11	State Street Bank and Trust Company	Nominee	11 460 028	1,12 %
12	JPMorgan Chase Bank, N.A., London	Nominee	10 250 045	1,01 %
13	State Street Bank and Trust Company	Nominee	9 888 096	0,97 %
14	State Street Bank and Trust Company	Nominee	7 962 299	0,78 %
15	Prudential Assurance Company Limited		7 857 263	0,77 %
16	KLP AksjeNorge Indeks		7 697 693	0,76 %
17	JPMorgan Chase Bank, N.A., London	Nominee	5 986 686	0,59 %
18	Stein Erik Hagen AS		5 800 000	0,57 %
19	The Northern Trust Company, London BR	Nominee	5 770 068	0,57 %
20	Citibank, N.A.	Nominee	5 329 586	0,52 %
Sum aksjer		576 314 056	56,56 %	

¹Aksjonærlisten er basert på VPS' aksjonærregister pr. årsslutt. For en oversikt over grupperte aksjonærer samt identifikasjon av aksjonærer på forvalterkonto (nominee), se Aksjeinformasjon på side 211.

²Av antall utstedte aksjer.

Dato/år	Antall aksjer	Pålydende (NOK)	Type endring	Beløp (mill. NOK)	Aksjekapital (mill. NOK)
31.12.2007	1 036 430 970	1,25			1 295,5
2008	1 028 930 970	1,25	amortisering	(9,4)	1 286,2
31.12.2008	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2009	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2010	1 028 930 970	1,25			1 286,2
31.12.2011	1 028 930 970	1,25			1 286,2
2012	1 018 930 970	1,25	amortisering	(12,5)	1 273,7
31.12.2012	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2013	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2014	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2015	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2016	1 018 930 970	1,25			1 273,7
31.12.2017	1 018 930 970	1,25			1 273,7

Aksjer i eget eie pr. 31.12.2017

	Samlet pålydende (NOK)	Antall aksjer	Virkelig verdi (mill. NOK)
Aksjer eid av Orkla ASA	221 166	176 933	15

P PRINSIPP

Egne aksjer er fratrukket i egenkapitalen med konsernets kostpris. Aksjenes pålydende er trukket fra i innskutt egenkapital.

Utvikling i antall egne aksjer

	2017	2016
Beholdning 1.1.	1 213 135	940 300
Eksternt kjøp av egne aksjer	1 500 000	2 000 000
Opsjonsinnløsninger i egne aksjer	(965 000)	(1 727 000)
Aksjeprogram for ansatte i Orkla	(1 571 202)	(165)
Beholdning 31.12.	176 933	1 213 135

Pr. 31.12.2017 var det ingen utestående opsjoner, se note 11.

Se «Eierstyring og selskapsledelse» på side 39 angående de fullmakter som er gitt av generalforsamlingen vedrørende aksjekapital.

Utbytte

Styret foreslår at det utdeles et ordinært utbytte på 2,60 kroner pr. aksje, totalt 2.649 mill. kroner for regnskapsåret 2017.

I henhold til norske regler vil det være egenkapitalen i Orkla ASA som juridisk sett danner eventuell begrensning for utbytteutdelingen fra Orklakonsernet. Utbytte kan utdeles i den grad selskapet har en forsvarlig egenkapital og likviditet.

NOTE 33 MINORITETER

Minoriteter representerer eksterne eierinteresser i datter- og datterdatterselskaper. Majoriteten av konsernets virksomheter er 100 % eiet.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Minoritetenes andel av:		
Av- og nedskrivninger	25	24
Driftsresultat	101	97
Resultat før skattekostnad	99	94
Skattekostnad	(24)	(12)

Minoritetsinteressene har hatt følgende utvikling:

Minoriteter 1.1.	402	417
Minoritetenes andel av resultatet	75	82
Økning minoritet som følge av oppkjøp og kapitalutvidelser i selskap med minoriteter	3	10
Reduksjon grunnet ytterligere oppkjøp av minoriteter	(13)	(18)
Reduksjon grunnet salg av selskaper med minoriteter	-	(29)
Utbytte til minoriteter	(52)	(54)
Omregningsdifferanse	15	(6)
Minoriteter 31.12.	430	402

Minoritetsinteressene fordeler seg som følger:

Orkla Food Ingredients	232	199
Hydro Power	197	187
Financial Investments	1	16
Sum minoriteter	430	402

P PRINSIPP

Dersom konsernet har kontroll, men eier mindre enn 100 % av datter- og datterdatterselskaper, vil minoritetenes andel av resultat etter skattekostnad, andel av totalresultatet og andel av egenkapitalen bli presentert på egne linjer i konsernregnskapet. Alle interne transaksjoner er eliminert på samme måte som for øvrige konsernselskaper. Dersom det er minoritetsinteresser i oppkjøpte selskaper, vil minoritetene få sin andel av henførte eiendeler og gjeld, med unntak av goodwill som bare beregnes på konsernets andel. Transaksjoner med minoritet som ikke innebærer tap av kontroll, vil bli regnskapsført mot egenkapitalen.

Orkla Food Ingredients har flere selskaper med minoritetsinteresser. De vesentligste av disse knytter seg til Dragsbæk-konsernet i Danmark. Konsernet har vært familieeid, og tidligere eier har fortsatt en betydelig eierandel i morselskapet. Orkla Food Ingredients har i tillegg eksterne eierinteresser i Condite (Finland), Ekvia (Tsjekkia), Broer (Nederland) samt NIC (Nederland).

Minoritetene i Hydro Power gjelder en 15 % eierandel i Saudefaldene AS, som eies av Sunnhordaland Kraftlag.

Selskaper med minoriteter blir konsolidert 100 % i resultatregnskap, balanse og kontantstrøm. Minoritetenes andel av konsernets årsresultat og egenkapital blir derimot skilt ut på egne linjer.

NOTE 34 LEIEAVTALER, LEASING

Leasing viser hvilke kort- og langsiktige forpliktelser konsernet har som følge av inngåtte avtaler om leie av driftsmidler. De fleste leieavtalene anses å være operasjonelle, og leiebeløpene fremkommer kun som driftskostnad i konsernets resultatregnskap. Finansielle leieavtaler er balanseført.

Kostnader knyttet til operasjonelle leieavtaler gir uttrykk for minimumsleie i oppsigelsesperioden.

P PRINSIPP

Klassifisering av leieavtaler er basert på i hvilken utstrekning risiko og avkastning forbundet med eierskap av en leid eiendel, ligger hos utleier eller leietaker. En leieavtale klassifiseres som finansiell dersom den i alt vesentlig overfører all risiko og avkastning forbundet med eierskap. Finansielle leieavtaler blir balanseført og avskrevet over avtalens løpetid. Andre leieavtaler er operasjonelle. På disse føres leieutgiften som løpende driftskostnad, se note 13.

Ny IFRS 16 leasingstandard (fra 2019)

Ny IFRS krever balanseføring som eiendel av neddiskonterte rett-til-bruk leieavtaler med tilhørende betalingsforpliktelser. En overordnet beregning basert på innrapporterte leieavtaler, indikerer en balanseføring på rundt 1 mrd. kroner, basert på de nye reglene. Dette ville i så fall redusere konsernets egenkapitalandel i 2017 med et drøyt prosentpoeng. Under gjeldende IFRS-regler føres leiebeløpet som driftskostnad for operasjonelle leieavtaler. Det er en del uavklarte forhold rundt vurdering av servicekontrakter og hvilken status disse vil få i det nye regimet. Servicekontrakter som i realiteten er rett-til-bruk leieavtaler, skal balanseføres. Konsernet har en omfattende IT-driftsavtale med Cognizant som ikke inngår i rapporterte leiekostnader.

Orkla har leieavtaler med Statkraft hvor AS Saudefaldene disponerer alle stasjoner frem til 2030. Det er pt. ikke avklart hvorvidt disse avtalene vil bli omfattet av de nye reglene. Eventuell balanseføring er ikke med i ovennevnte beløp. Orkla har løpende rett til å si opp avtalen med Statkraft med 3 års oppsigelsestid.

Det er også usikkerhet knyttet til Orklas bruk av leasingkonseptet etter nye regler. De oppfattede fordelene ved å slippe å balanseføre eiendeler som ble leaset, har i mange tilfeller vært styrende for beslutningene. I et regime hvor i hovedsak alt skal balanseføres, kan realitetene endres og medføre at leasing ikke blir benyttet på samme måte som tidligere. Dette kan medføre tilpasninger frem mot ikrafttredelsestidspunktet og bety at omregning av dagens leasede eiendeler ikke vil være utsagnskraftig for situasjonen i 2019.

I henhold til nye regler vil de balanseførte leieavtalene måtte avskrives over leietiden og presenteres sammen med konsernets øvrige avskrivninger. Renteeffekten av neddiskonteringen vil bli presentert som finanspost. Dette medfører at konsernets driftsresultat relativt sett vil øke noe etter de nye reglene, forutsatt samme type og antall leasede objekter.

Leide/leasede driftsmidler	Leietaker									
	Operasjonelle leieavtaler									
	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt	
Beløp i mill. NOK	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Kostnader inneværende år	23	23	326	309	96	109	8	11	453	452
Kostnader neste år	22	22	301	259	84	87	6	9	413	377
Totalt kostnader 2–5 år	21	22	604	591	114	129	10	15	749	757
Totalt kostnader etter 5 år	1	2	140	90	8	29	2	1	151	122
Totalt fremtidige leasingkostnader	44	46	1 045	940	206	245	18	25	1 313	1 256

Leide/leasede driftsmidler	Leietaker									
	Finansielle leieavtaler									
	Maskiner/ anlegg		Tomt, bygg fast eiendom		Inventar, transport- midler mv.		Øvrige eiendeler		Totalt	
Beløp i mill. NOK	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Kostnader inneværende år	3	3	-	-	12	14	-	-	15	17
Kostnader neste år	3	5	-	-	10	13	-	-	13	18
Totalt kostnader 2–5 år	5	4	-	-	22	24	-	-	27	28
Totalt kostnader etter 5 år	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-
Totalt fremtidige leasingkostnader	8	9	-	-	34	37	-	-	42	46
Finanselement	-	-	-	-	(1)	(1)	-	-	(1)	(1)
Nåverdi leasingkostnader	8	9	-	-	33	36	-	-	41	45

Konsernet er også utleier av fast eiendom med operasjonelle leieavtaler. Leieinntekter i 2017 utgjorde 104 mill. kroner. Totale fremtidige leieinntekter utgjør 149 mill. kroner og fordeler seg på 98 mill. kroner i 2018 og 51 mill. kroner etter 2018.

NOTE 35 KRAFTPRODUKSJON OG KRAFTKONTRAKTER

Konsernet både eier og leier kraftverk, alle i Norge. Tabellen under viser kraftverk, årlig produksjon, eierforhold og nøkkelbetingelser.

Verk, type, lokalisering/kontrakt	Faktisk middelårsproduksjon/ kontraktvolum	Eierskap, status og gjenstående produksjonsperiode / kontraktens varighet	Nøkkelbetingelser
Kraftverk			
Saudefaldene²	1 928 GWh		
Storlivatn kraftstasjon		Idriftsatt 1970	AS Saudefaldene ¹ har en årlig konsesjonskraftforpliktelse på 134 GWh. I tillegg har selskapet en årlig leveranseforpliktelse til Eramet på 436 GWh, som etter Eramets oppsigelse selges til Statkraft på samme vilkår. Det er inngått avtale med Elkem AS om leveranse av 501 GWh pr. år til 31.12.2030 for å oppfylle vilkåret om bruk av kraft i Elkems industrivirksomhet. Vilkårene tilsvarer vilkårene i leieavtalen med Statkraft.
Svartkulp kraftstasjon		Idriftsatt november 2001	
Dalvatn kraftstasjon		Idriftsatt desember 2006	
Sønnå Høy kraftstasjon		Idriftsatt august 2008	
Sønnå Lav kraftstasjon		Idriftsatt oktober 2008	
Storli minikraftverk		Idriftsatt februar 2009	
Kleiva småkraftverk		Idriftsatt november 2009	
Vannkraftverk med magasin, Rogaland		I henhold til leieavtaler med Statkraft disponeres alle stasjoner av AS Saudefaldene ¹ til 2030. Se note 16 for omtale av sak knyttet til skattemessig eierskap.	Ved overlevering til Statkraft må stasjonene være i god stand. Statkraft SF skal betale AS Saudefaldene ¹ skattemessig restverdi pr. 1.1.2031 av nyutbygginger foretatt av AS Saudefaldene ¹ .
Borregaard kraftverk²	291 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	Se note 34 om mulig konsekvens av ny IFRS 16 Leieavtaler.
Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg			
Sarp kraftverk²	240 GWh	50 % eierandel, hjemfallsfritt. Øvrig andel eies av E-CO Energi AS.	E-CO Energi AS har driftsansvaret.
Elvekraft, Sarpsfossen i Glomma, Sarpsborg			
Trælandsfos kraftverk²	31 GWh	100 % eierandel, hjemfallsfritt.	
Elvekraft, Kvinesdal, Vest-Agder			
Mossefossen kraftverk²	14 GWh	100 % eierandel, delvis hjemfallsfritt.	
Elvekraft, Moss, Østfold			
Kraftkontrakter			
SiraKvina erstatningskraft	35 GWh	Evigvarende	Erstatning for tapt produksjon i Trælandsfos.
Vest-Agder			

¹Orkla eier 85 % av AS Saudefaldene.

²Faktisk middelårsproduksjon (2011–2017) med dagens kapasiteter.

NOTE 36 PANT OG GARANTIER

Pant og pantstillelser viser bokførte beløp for de av konsernets driftsmidler som vil være disponible for panthavere i en konkurs- eller avviklingssituasjon. Prioriterte krav ifølge loven (skatter, avgifter, lønnskrav og lignende) må også hensyntas. Som det fremgår er bokførte verdier av pantsatte eiendeler betydelig høyere enn gjenstående pantegjeld.

Garantiansvaret dekker forskjellige typer garantier, som husleiegarantier og andre betalingsgarantier, men omfatter ikke produkt- eller tjenestansvar ved ordinært salg.

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Gjeld sikret med pant	62	95
Pantsatte eiendeler		
Maskiner, transportmidler o.l.	6	5
Bygg og anlegg	84	49
Varelager	2	2
Kundefordringer	32	29
Øvrige eiendeler	3	82
Sum bokført verdi	127	167

«Gjeld sikret med pant» og «Pantsatte eiendeler» gjelder i all hovedsak sikkerhet for lån i deleide selskaper. «Annet garantiansvar» er i hovedsak garanti stilt i forbindelse med oppføring av nytt hovedkontor.

Garantiansvar

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Kommittert kapital	4	5
Annet garantiansvar	188	163
Sum garantiansvar	192	168

P PRINSIPP

Konsernets viktigste låneavtaler bygger på negativ pantsettelseserklæring, og konsernet kan derfor kun i begrenset omfang stille pant som sikkerhet for gjeld.

NOTE 37 NÆRSTÅENDE PARTER

Nærstående er i posisjon til å gjøre transaksjoner med selskapet som ikke ville blitt gjort mellom uavhengige parter. Et selskaps resultat og finansielle stilling kan derfor i prinsippet bli påvirket av et nærstående forhold, selv om det i realiteten ikke har vært noen transaksjoner med nærstående. Eksistensen av et nærstående forhold kan være tilstrekkelig til å påvirke oppfatningen av selskapets andre transaksjoner.

Orkla ASA er morselskap og har direkte og indirekte kontroll i ca. 230 selskaper i ulike deler av verden. Direkte eide datterselskaper er presentert i note 10 i regnskapet for Orkla ASA, mens andre viktige selskaper er presentert i virksomhetsoversikten. Orkla ASAs interne forhold til disse selskapene er vist på egne linjer i selskapsregnskapet (se regnskapet for Orkla ASA).

Orkla har eierandeler i tilknyttede selskaper. Disse presenteres etter egenkapitalmetoden. Orkla har mellomværende med tilknyttede selskaper innen Orkla Eiendom på 29 mill. kroner. Det har ikke vært spesielle vesentlige transaksjoner mellom tilknyttede selskaper og konsernet.

Internhandel i konsernet er gjort i henhold til egne avtaler og på armlengdes avstand, og avregning av felleskostnader i Orkla ASA er fordelt på konsernselskapene i henhold til fordelingsnøkler, avhengig av de ulike kostnadsartene. For ytterligere opplysninger om interne transaksjoner i konsernet, se note 7.

Styreleder Stein Erik Hagen og nærstående eier 250.010.000 aksjer i Orkla (som tilsvarer 24,5 % av antall utstedte aksjer) gjennom Canica-systemet. Canica-systemet har sammenfallende eierinteresser med Orkla i én eiendomsinvestering. I tillegg har Orklakonsernet salg til selskaper i Canica-systemet. Salget er avtalt på markedsmessige vilkår og beløper seg totalt til om lag 30 mill. kroner. Canica AS har inngått en leieavtale med Orkla ASA om leie av kontorlokaler i Karenslyst allé 6 fra 1. oktober 2017 til 31. desember 2020.

Utover det som er omtalt i denne noten, har det ikke forekommet vesentlige transaksjoner med nærstående. Opplysninger om godtgjørelser til ledende ansatte er presentert i note 5 i regnskapet for Orkla ASA.

P PRINSIPP

To parter er nærstående dersom en part kan påvirke den annen parts beslutninger. Relasjoner med nærstående parter anses som normalt i forretningsvirksomhet. Transaksjonen med nærstående parter skal skje på markedsmessige betingelser.

NOTE 38 IKKE VIDEREFØRT VIRKSOMHET

I et konsern av Orklas størrelse vil det over tid skje endringer i selskapsstrukturen ved at selskaper selges og kjøpes. Ved større oppkjøp vil det normalt utarbeides proforma tall for den nye, sammenslåtte virksomheten. Større avhendelser vil presenteres som «Ikke videreført virksomhet» og tas ut av både periodens- og sammenligningstall, og presenteres på én linje i resultatet. Hensikten er å gjøre tallene sammenlignbare over tid og fokusere på den virksomheten som videreføres. Presentasjon av ikke videreført virksomhet vil for Orklas virksomheter først være aktuelt ved avhendelse av hele segmenter, eget geografisk område eller betydelige eiendeler.

P PRINSIPP**Ikke videreført virksomhet / Holdt for salg**

Dersom en vesentlig del av konsernets virksomhet er avhendet, avtalt avhendet, eller ved tap av kontroll/betydelig innflytelse, presenteres denne virksomheten som «Ikke videreført virksomhet» på egen linje i resultatregnskapet og balansen. Med «vesentlig» menes et eget segment, eget geografisk område eller en betydelig eiendel. Dette medfører at alle andre presenterte tall er eksklusiv den «Ikke videreførte virksomheten». Sammenligningstallene i resultatet blir omarbeidet og presentert med den «Ikke videreførte virksomheten» samlet på én linje. Sammenligningstall for balansen og kontantstrømpoppstillingen blir ikke tilsvarende omarbeidet. Dersom virksomheter eller eiendeler som utgjør mindre enn ett segment, blir avtalt solgt, skilles eiendeler og gjeld ut på egne linjer i balansen som «Holdt for salg». Resultatregnskap og kontantstrøm omarbeides ikke.

Sapa ble i juli 2017 avtalt solgt til Norsk Hydro. Transaksjonen ble etter godkjenning fra relevante konkurransemyndigheter innregnet i slutten av september. Orkla beholder visse forpliktelser relatert til sitt eierskap i Sapa også etter gjennomføring av transaksjonen (se note 4).

Orklas 50 % eierandel i Sapa har utgjort en «betydelig eiendel». Investeringen i Sapa representerer en separat og vesentlig virksomhet for Orkla konsernet. Sapa var Orklas eneste gjenværende investering i aluminiumsvirksomhet og hadde i 2016 en høyere samlet omsetning enn Orklas merkevarevirksomhet. Den utgjorde 16 % av Orklas balanse pr. 31.12.2016. Sapa er av den grunn skilt ut fra linjen «Resultat fra tilknyttede og felleskontrollerte selskaper» og overført til linjen «Ikke videreført virksomhet» med historisk virkning. Tallene presentert i det ordinære resultatet blir dermed sammenlignbare. «Resultat pr. aksje for videreført virksomhet» vil således presentere konsernets inntjening uten resultatandelen fra Sapa. Historiske balanser er ikke omarbeidet.

Resultatoppstilling for «Ikke videreført virksomhet»

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Resultat fra felleskontrollert selskap	800	890
Gevinst ved salg	4 266	-
Ikke videreført virksomhet	5 066	890

Totalresultatet knyttet til Sapa for 2017 utgjør 4.048 mill. kroner (462 mill. kroner i 2016) etter omregningsdifferanser på -1.018 mill. kroner (-428 mill. kroner i 2016).

Orkla mottok i mai 2017 et utbytte fra Sapa på 1.500 mill. kroner. Provenyet knyttet til salget utgjorde 11,9 mrd. kroner.

NOTE 39 ANDRE FORHOLD

Flere forhold som ligger utenfor selve regnskapsbegrepet, kan være avgjørende for forståelsen av det avlagte regnskapet. Dette kan for eksempel gjelde forhold rundt inngåtte tidsbegrensede avtaler, som kan være med på å påvirke fremtidig inntjening. Det kan være uløste tvister i rettsapparatet, som kan gi betydelige utslag dersom dom faller i en annen retning enn antatt. Nedenstående opplysninger skal belyse denne type informasjon, som sammen med regnskapet og øvrige noter er ment å gi et korrekt totalbilde av konsernets samlede inntjening og finansielle stilling.

Øvrige forhold

Avtale med Unilever. Orkla har en langsiktig samarbeidsavtale med Unilever vedrørende vaske-midler og hygieneprodukter solgt gjennom Lilleborg AS (OHPC Norge). Avtalen ble opprinnelig inngått i 1958, og har senere blitt fornyet tre ganger. Dagens kontrakt ble inngått 1. juli 2014 og løper i fem år, til 30. juni 2019.

RÅK-ordningen. Norge har gjennom EØS-avtalen regulert handelen med bearbeidede jordbruks-varer (RÅK-varer). Avtalen sikrer fri bevegelse av varer, men toll og kompensasjon blir benyttet for å utjevne eventuelle råvareprisforskjeller mellom norske produsenter som benytter norske råvarer, og utenlandske produsenter som benytter råvarer fra EU. Om lag 86 % av Orklas omsetning av næringsmidler i Norge er eksponert for importkonkurranse. Det meste av dette er såkalte RÅK-varer.

Denofa do Brasil. Ett av Orklas utenlandske datterdatterselskaper, Denofa do Brasil Ltda, er involvert i flere søksmål, hvorav to av søksmålene er vesentlige. Det ene gjelder nekting av fritak for moms på eksport av soyabønner til Norge i årene frem til 2004. Avgiftsmyndighetene mener at selskapet ikke har dokumentert at samtlige shipments av soyabønner faktisk er eksportert. Det andre søksmålet gjelder krav fra boet til en lokal bank som gikk konkurs. Kravet har sin bakgrunn i Denofa do Brasils utlån av verdipapirer knyttet til krav på avlinger av soyabønner i 2004, der Denofa do Brasil ble utsatt for svindel. Begge sakene er tapt i andre instans. Orklas juridiske rådgivere i Brasil mener at avgjørelsene er feil, og anke er i prosess. Denofa do Brasil har kun begrensede midler til å betale kravene dersom en av motpartene likevel skulle vinne frem. Orkla er ikke innstilt på å skyte inn ny kapital i Denofa do Brasil for å dekke eventuelle krav dersom en av sakene tapes.

Kontrakter. Konsernet har til enhver tid kontrakter om kjøp av varer og tjenester samt distribusjonsavtaler. Dette kan for eksempel gjelde innkjøpsavtaler for poteter, grønnsaker og fisk. Kontraktene anses som en del av den ordinære driften og er derfor ikke spesifisert eller angitt på annen måte. Kontraktene er vurdert å være rene kjøpskontrakter uten finansiell kobling.

Offentlige tilskudd. Offentlige tilskudd regnskapsføres når det er rimelig sikkert at de vil bli mottatt. Tilskuddene presenteres enten som inntekt eller som kostnadsreduksjon og da for å sammenstilles med kostnadene de er ment å kompensere for. Offentlige tilskudd som relaterer seg til eiendeler, er ført som reduksjon av eiendelens anskaffelseskostnad. Tilskuddet reduserer eiendelens avskrivninger. Orkla har kun i helt ubetydelig grad mottatt offentlige tilskudd.

Dragsbæk. Orklas aksjonæravtale med partner i Dragsbæk gir Orkla en plikt til å kjøpe resterende aksjer når partner ber om det. Orkla kjøpte 50 % av selskapet for ca. 45 mill. kroner i 1989 og har senere kjøpt ytterligere 17 %. Eventuelt kjøp av resterende aksjer skal prisberegnes med utgangspunkt i opprinnelig pris justert for inflasjon og inntjening siste 3 år. Justering for inntjening er begrenset til +/-25 %.

Tilskuddsordning. Orkla har en pågående sak med landbruksmyndighetene vedrørende historisk klassifisering av varer på tilskuddsordningene prisnedskrivning og eksportrestitusjon.

Oppkjøp. Orkla har inngått avtale om kjøp av det svenske selskapet Health and Sports Nutrition Group HSNG AB («HSNG»). HSNG driver netthandelsportalene Gymgrossisten og Bodystore, og er den største nettaktøren i Norden innen helse og sportsernæring. HSNGs virksomhet vil bli videreført som en egen enhet i forretningsområdet Orkla Care. HSNG har ca. 170 ansatte. For siste rullerende 12 måneder pr. 1. oktober var omsetning for HSNG SEK 772,8 mill. (ca. 757 mill. kroner) og EBITDA SEK 38,4 mill. (ca. 38 mill. kroner). 60 % av selskapets omsetning kommer fra Sverige, og resten hovedsakelig fra Finland, Norge og Danmark. Partene er blitt enige om en kjøpesum på 360 mill. svenske kroner på gjeldfri basis. Kjøpet er gjennomført 30. januar 2018 og vil bli konsolidert fra 1. februar 2018.

Orkla Care inngikk den 22. januar 2018, en avtale om å øke eierandelen i joint venture-selskapet Anza Verimex NV til 50 %. Samtidig overtar Orkla Care 50 % av maleverktøyvirksomheten PGZ International B.V.

Orkla Foods har signert og gjennomført en avtale om kjøp av det danske bakeriet Struer Brød A/S («Struer»). Struer produserer frokostblandinger og brødrasp, og har Orkla som sin viktigste kunde. Selskapet har 44 ansatte. Struer hadde en omsetning på DKK 114 mill. (ca. 148 mill. kroner) i 2016, hvorav salg til Orkla utgjorde om lag halvparten, og EBIT på DKK 9,8 mill. (ca. 13 mill. kroner). Selskapet konsolideres regnskapsmessig fra 1. februar 2018.

NOTE 40 KONTANTSTRØM ORKLA-FORMAT

Kontantstrøm i Orkla-format presenteres som note i kvartalsmeldingene og er benyttet som referanse i segmentinformasjonen (note 7) og i årsberetningen fra styret. Kontantstrøm i Orkla-format gjøres på konsernnivå opp i endring netto rentebærende gjeld, et viktig nøkkeltall for konsernet, og den brukes direkte til styring av forretningsområdene samt inngår i segment-presentasjonen. Se ytterligere beskrivelse i note 3. Totaloppstillingen gir den samlede finansielle kapasiteten generert fra konsernets drift til å dekke inn konsernets finansposter, betaling av skatter samt mer selvstyrte forhold som utbytte og handel i egne aksjer. Kontantstrømmen fra driften er splittet på «Kontantstrøm fra driften» og «Kontantstrøm fra driften, Financial Investments».

Siste delen av kontantstrømoppstillingen viser hvilke ekspansjonsgrep som er tatt i form av direkte ekspansjonsinvesteringer, oppkjøp av selskaper, nedsalg i selskaper samt endring i nivået på investeringer i aksjer og finansielle eiendeler. Med direkte ekspansjonsinvesteringer menes investeringer som enten er investeringer i nye geografiske markeder, nye kategorier eller som representerer betydelige kapasitetsøkninger. Kontantstrømmen presenteres til gjennomsnittlig månedlig valutakurs, mens endring netto rentebærende gjeld er en absolutt størrelse målt til sluttkurs. Valutaeffekt netto rentebærende gjeld forklarer overgangen.

Orkla Eiendom har hatt og vil få store svingninger i kontantstrøm fra driften. Dette er relatert til utvikling og salg av eiendomsprosjekter samt bygging av nytt hovedkontor. Kontantstrøm fra driften for eiendom og finansielle eiendeler er derfor presentert på egen linje, adskilt fra kontantstrøm fra driften for industriaktiviteter.

Kontantstrøm Orkla-format

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Driftsresultat	4 423	3 785
Amortisering, av- og nedskrivninger	1 313	1 138
Endring netto driftskapital	18	(186)
Gevinster fra driften flyttet til investering og solgte selskaper	(299)	(42)
Kontantstrøm fra driften før investeringer	5 455	4 695
Netto fornyelsesinvesteringer	(1 050)	(1 327)
Kontantstrøm fra driften ¹	4 405	3 368
Kontantstrøm fra driften, Financial Investments	(290)	45
Betalte finansposter, netto	(222)	(276)
Betalte skatter	(934)	(506)
Mottatte utbytter	1 727	283
Andre betalinger	69	11
Kontantstrøm før kapitaltransaksjoner	4 755	2 925
Betalte utbytter	(7 790)	(2 599)
Netto salg/kjøp egne aksjer	50	(77)
Kontantstrøm før ekspansjon	(2 985)	249
Ekspansjonsinvesteringer industriområdet	(206)	(163)
Salg av selskaper (enterprise value)	12 520	415
Kjøp av selskaper (enterprise value)	(901)	(2 651)
Netto kjøp/salg aksjer og finansielle eiendeler	43	1 194
Netto kontantstrøm	8 471	(956)
Valutaeffekt netto rentebærende gjeld	(429)	705
Endring netto rentebærende gjeld	(8 042)	251
Netto rentebærende gjeld	14	8 056

¹Eksklusiv Financial Investments.

Avstemming av endring rentebærende poster 2017

Beløp i mill. NOK	Rente- bærende fordringer	Rente- bærende gjeld	Netto rente- bærende gjeld
Balanse 1.1.2017	1 612	(9 668)	(8 056)
Balanse 31.12.2017	5 165	(5 179)	(14)
Endring netto rentebærende gjeld fra kontantstrøm Orkla-format	(3 553)	(4 489)	(8 042)
Herav utgjør endring likvide midler	3 630	-	3 630
Endring netto rentebærende gjeld ekskl. likvide midler	77	(4 489)	(4 412)
Rentebærende poster fra kjøpte og solgte selskaper	(2)	77	75
Valutaeffekt rentebærende poster	20	(449)	(429)
Valutaeffekt likvide midler	(17)	-	(17)
Endring netto rentebærende gjeld Kontantstrømoppstillingen	78	(4 861)	(4 783)

Avstemming av endring rentebærende poster 2016

Beløp i mill. NOK	Rente- bærende fordringer	Rente- bærende gjeld	Netto rente- bærende gjeld
Balanse 1.1.2016	1 316	(9 121)	(7 805)
Balanse 31.12.2016	1 612	(9 668)	(8 056)
Endring netto rentebærende gjeld fra kontantstrøm Orkla-format	(296)	547	251
Herav utgjør endring likvide midler	483	-	483
Endring netto rentebærende gjeld ekskl. likvide midler	187	547	734
Rentebærende poster fra kjøpte og solgte selskaper	15	(364)	(349)
Valutaeffekt rentebærende poster	(12)	717	705
Valutaeffekt likvide midler	10	-	10
Endring netto rentebærende gjeld Kontantstrømoppstillingen	200	900	1 100

Avstemming driftsresultat i kontantstrøm mot resultatet

Beløp i mill. NOK	2017	2016
Driftsresultat i konsernet	4 434	3 916
- EBIT (adj.) Financial Investments	8	131
- Andre inntekter og kostnader Financial Investments	3	-
Driftsresultat industrielle aktiviteter	4 423	3 785

NOTE 41 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Vesentlige hendelser etter balansedagen som inntreffer før styret har godkjent regnskapet, kan medføre enten at årsregnskapet må endres, eller at det må opplyses om forholdet i noter. Dersom det kommer nye opplysninger om forhold som eksisterte på balansedagen, og forholdet er vesentlig, må regnskapet endres.

Det har ikke fremkommet hendelser etter balansedagen som ville ha påvirket regnskapet eller gjennomførte vurderinger i vesentlig grad. Se for øvrig note 39 for oppkjøp etter balansedagen.